

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

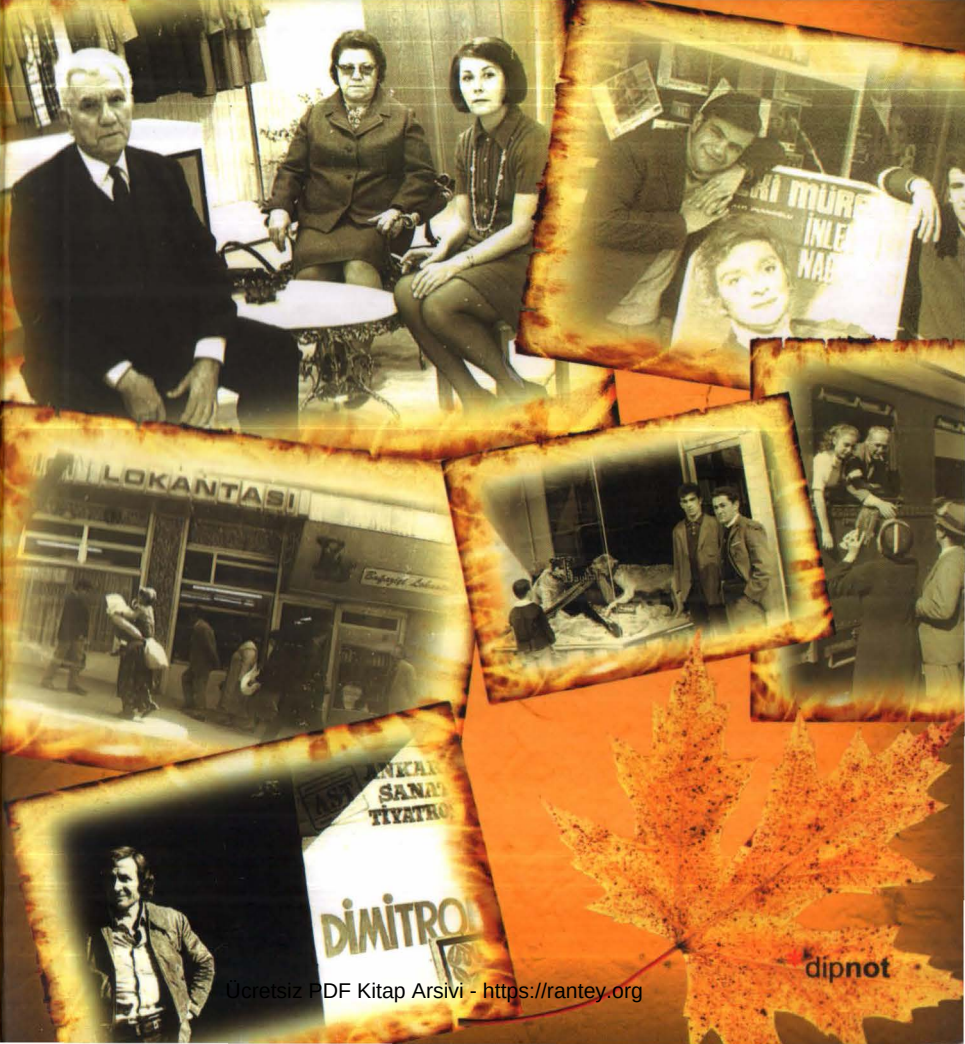
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir

Ankara'nın Mekanları-Zamanları-İnsanları

Güven Tunc

Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir

Güven Tunç

Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir

Ankara'nın Mekanları Zamanları İnsanları

***dipnot**

Bir Aşk Bir Hayat Bir Şehir

Güven Tunç

© Dipnot Yayınları, 2011

ISBN: 978-605-4412-17-4

Dipnot Yayınları 108

Sertifika No: 14999

Düzelti: İbrahim Yıldız-Ümit Özger

Kapak Tasarımı: Sinan Demirkaya

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti.

Baskı: Sage Yayıncılık Matbaacılık Tic. San. Ltd.Şti

Tel: 0312 341 00 02

Dipnot Yayınları

Selânik Cad. No. 82/32 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: dipnotkitabevi@yahoo.com

Güven Tunç

BİR AŞK BİR HAYAT BİR ŞEHİR

Ankara'nın Mekanları Zamanları İnsanları

Kavafis'in "*Bu şehir arkandan gelecektir*" dizesindeki gibi,
her nereye gitsem ardımdan gelen Ankara için...

İÇİNDEKİLER

BU KİTABIN ÖYKÜSÜ	9
BEN BUGÜNE ALIŞAMADIM.....	16
<i>İsmail Poyraz/Tavukçu Lokantası/İnkılâp Sokak</i>	
ANKARA BİR UMUTTU.YOKTAN VAR EDİLMİŞ BİR ŞEHRİN MUCİZESİNDEKİ UMUT	29
<i>Ayhan Sümer/Ayhan Mağazası/Ziya Gökalp Caddesi, İnkılâp Sokak</i>	
HAYATIN KÖTÜ TARAFINA BAKMAYACAKSIN.....	43
<i>Dursun Ali Kuluhan/Flamingo Pastanesi/Selanik Caddesi</i>	
AH O YILLARIMI	55
<i>Halil İbrahim Boyacıoğlu/Boğaziçi Lokantası/Denizciler Caddesi- Ulus</i>	
BİZİM KUŞAK ZOR KUŞAK. İKİNCİ CİHAN HARBI, KITLIK, FAKİRLİK.....	65
<i>Salih Atakan/Mithatpaşa Berber Salonu/Mithatpaşa Caddesi</i>	
UNUTAMAZDINIZ O GÜZELLİKLERİ VE GECELERİ.....	73
<i>İlhami Baykaler/Baykal Mağazası/Atatürk Bulvarı</i>	
DİKMEN VE BURALARDA AT KOŞTURURDUK.....	85
<i>Eren Önat/Net Piknik/Bayındır Sokak</i>	
SİZ 55'İ BİLSENİZ, VALLAHİ DUDAKLARINIZI ISIRIRSINIZ	95
<i>Mustafa Bağışlar/ Berber Salonu İzmir Pasajı/İzmir Caddesi</i>	
MASAL ANLATIR, PİŞMANİYE ÇEKERDİK	101
<i>Arif Güngör/Örücü Arif/Necatibey Caddesi</i>	

NİHANSIN DİDEDEN EY MEST-İ NAZIM	111
<i>Cemalettin Tatlı/İpekçi Cema/Atatürk Bulvarı- Zafer Çarşısı</i>	
HER AKASYA UZAK BİR HATIRA TAŞIR, RÜZGÂRA KARIŞIR TÜRKÜSÜ12:	
<i>Kamil Ateşoğulları/ Eski Ankara Milletvekili</i>	
“İYİ, KÖTÜ VE ÇİRKİN” DİYE BİR FİLM VARDI.....	137
<i>Ayhan Nergiz/Nergiz, Menekşe ve Kavaklıdere Sinemaları</i>	
ANKARA’DA BİR BAŞKADIR HÜZÜNLE YAPRAKLARI ÇİĞNEMEK.	145
<i>Göker Zafer Şener/Nergiz, Menekşe Sinemaları/Menekşe Sokak</i>	
BİZ KÜÇÜKKEN KURTULUŞ PARKI FİDANLIKTİ	153
<i>Asuman Emre/Yenişehir Sakini/Ataç Sokak</i>	
ATAÇ’DA SAFULA DİYE BİZ KIZ ARKADAŞIM VARDI	
ONLAR DA YOK OLDU.	165
<i>Nil Öget/Yenişehir Sakini/Ataç Sokak</i>	
ELMADAĞ’IN ÜSTÜNDE BİR KARA BULUT RİVAYET EDERLER	177
<i>Tekin Yücebalkan/AST Tiyatro Çalışanı/İhlamur Sokak</i>	
KIZILAY SAĞLI SOLLU AKASYA AĞAÇLARIYLA DOLUYDU	191
<i>Ünal Tanıl/Ankara Sakini/Yenişehir</i>	
BİR ÖMÜR İŞÇİ, BİR ÖMÜR SENDİKACI, BİRAZ DA ŞAİR.....	201
<i>Yusuf Yıldırım (Halo Dayı)/Sendikacı/DİSK Emekli-Sen/Ankara</i>	
ULUS’UN ESKİ HALİ YOK. ULUS TENHALAŞTI	213
<i>Numan Akman/Akman Boza ve Pasta Salonu/Ulus İşhanı</i>	
ESKİ MÜŞTERİNİN GÖZÜNDE ESKİ KALMAK.....	221
<i>Alper Akman/Akman Boza ve Pasta Salonu/Selanik Caddesi</i>	

BU KİTABIN ÖYKÜSÜ

11 Temmuz 2009'da, saat 11 00'de, emekli olduğum Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan çalışma arkadaşım olan Mustafa ile Sakarya Caddesi'nde bulunan, kuzenine ait Baydın Terzihanesi'nde buluşuyoruz.

Tavukçu Lokantası'nın sahibi İsmail Bey'i Mustafa tanıyor. Aynı memleketliler.

Terzihaneden çıkıyor, Sakarya'nın Cumartesi kalabalığının bışımızı döndürmesine aldırmaııp, Ziya Gökalp'in bir yakasından diğler yakasına, tikiş tikiş arabalar arasından koşturuyor ve İn-kılâp'ın başındaki Ayhan Mağazası'nı geöip Tavukçu'ya varıyor.

Randevusuz gitmişiz. Neyse ki İsmail Bey yerinde. Nevzat Bey ve başkaları da var. Mustafa beni tanıştııyor. İsmail Bey ve yanındakilere, yazarlarından biri olduğum Şehrin Zulası- Ankara Kalesi kitabını göstererek yeni çalışmama ilişkin hayalimi açıklıyorum. Sorulara örnek olsun diye de, annesinin ona söylediğı bir ninniıı soruyorum.

İsmail Beyin yüzü birden değışiyor.

Anneli bir tümceye başlamışken devamını getiremiyor. Gözyaşları sel. Erken kaybedilmiş iyi bir anne için dökülen gözyaşları bunlar.

Karşımdaki birinin gözleri yaşarırsa ben dayanamam, boğazıma bir şeyler gelir tıkanır, gözlerim yanar, dolar, boşalır. Ben de bırakıyorum gitsin.

Mustafa benden beter.

Hep birlikte ağlıyoruz.

İşte böyle başlıyor bu çalışma.

Bu çalışmayı neden yapıyorum? Çünkü kalbim kanıyor. Çünkü hayatın gelip tıkanacağı noktayı çözemiyorum. Çünkü asi çocuklar gibi sokaklarında şarkılar söylediğimiz bu şehrin, insanlarının, yaşantıların, acısıyla tatlısıyla, bir zamanlar ne kadar sahici olduğunu anımsamaya ihtiyacım var.

Ankara'yı, eskileri, çok eskileri bilenleri bulup sormaya çalışıyorum. Özellikle Yenişehir'i bilenleri. Ve özellikle terk edip gitmemiş olanları, hâlâ Ankara'da yaşayanları. Sayı bir hayli yüksek. Ne kadar güzel ki hâlâ yüksek. Ben de Ankara'yı bir vitrin camından her gün izleyenlerle başlıyor ve ağırlıkla onlarla çıkıyorum yola. Sonlara doğru başka Ankaralıları da katılıyorum.

Ben soruyorum, onlar yanıtıyor. Onlar anlatıyor, ben not tutuyorum.

Görüştüğlerimin çoğu erkek ve çoğunun doğum tarihleri 1930'lu yıllar, ama hiçbirisi delikanlı ruhunu kaybetmemiş. Duruşlarıyla, umutlarıyla bana güç ve şevk veriyorlar. Hanımefendiler ise zaten genç.

Özellikle ses alma cihazı kullanmadığım görüşmelerimizde onlar söylüyor, ben yazıyorum. O kadar incelikle ve noktalı virgüllü konuşmaya dikkat ediyorlar ki, birçok cümle bizzat kendilerinin güzel cümleleri olarak yer alıyor. Bir şey katamıyorum. Aksine o güzel cümlelerinden benim kelime dağarcığım geliyor. Öyle durumlar için öyle sözcükler kullanıyorlar ki, bilmediğime, duymadığıma çok hayıflandığım oluyor. Dilde zenginleşiyorum.

Bir örnek olarak, sorduğumda pek de açıklayıcı yanıtlar alamadığımdan, sormaktan vazgeçtiğim bir soru var: O dönemlerdeki aşklar. Bu soruma net yanıtlar alamıyorum. Çünkü hem görüşmelerimiz, farklı kuşaktan farklı cinsiyetten olsa gerek, biraz mesafeli; hem zaman gelmiş geçmiş, aşklar acılar küllenmiş; hem onlar “eski terbiye” denilen, her şeyin bugünkü gibi söze dökülmediği bir geleneğin çocukları. Ancak o dönemdeki gençleri genel anlamda konuşabiliyoruz. Bakışmanın, el ele yürümenin bile çok önemli bir olay olduğu o dönemlerde, genç erkeklerin flört davranışlarını “meslek erbabı” hanımlardan öğrendiği anlatılıyor. Bu ve başka birçok deyim ve birçok tümce dağarcığıma ekleniyor.

Vazgeçtiğim bir başka soru ise “ninniler” oluyor. Çoğu kendisine uyurken söylenen ninniye hatırlayamıyor. Nasıl hatırlasınlar? Yanlış bir soru seçtiğimi fark edip çark ediyorum.

Bu çalışma çok yazarlı bir kitap oluyor. Burada, bu kitapta öyküsü, anıları aktarılan her insan kendi öyküsünü anlatıyor, ben sadece derliyorum. Ve görüşme tarihine göre bir sıralama ile bu kitabı oluşturunurum.

Çalışma için birçok soru hazırlamışım. Söyleşinin kapısını aralamak amacıyla hazırlanmış mütevazı sorular. Gün oluyor tüm soruları soruyorum, gün oluyor bırakıyorum; öylesine doğal akıp gidiyor anlatılanlar, ben sadece not tutuyorum.

Bazen yazmayı bırakıyorum. Sadece iki kişi arasında kalıyor söylenenler. Sır gibi

Bu bir Ankara Kitabı olduğu kadar Ankaralılar kitabı da oluyor. Belki daha çok onların. Kibar, mütevazı ve çalışkan insanların kitabı.

İnsana ve eğitime pek çok yatırım ve bağış yapan ve bu hizmetlerinden dolayı aday gösterilip TBMM Üstün Hizmet Ödülü alan Ayhan Sümer Bey, bu yaptıklarını sorduğumda; “İnsanların yaşadıkları ülkelere, yaşadıkları şehirlere birtakım borçları vardır. Sizin

bu çalışmanızın temasına uygun değil, o nedenle bu konulara girmedik,” diyerek geçiştiriyor.

Çocukluğumdaki gibi, şehir tanımına uygun; mahallelerin, her mahallede okulun, çocuk parkının, sağlık ocağının, yazlık kışlık mahalle sinemalarının, özgür çocukların, elmaları çalınacak bahçeli evlerin, o evlerdeki huysuz ve tatlı ihtiyarların, yaz akşamları sokağa yayılan kızartma kokularının, kahkahaların olduğu bir şehir ararken, onların anlattıklarında çok daha iyi ve güzel bir Ankara buluyorum.

Benim çocukluğumun Ankara’sı güzel bir şehirdi.

Onların Ankara’sı çok daha güzel.

Umudun, akasyaların ve sinemaların şehri.

Medeni insanların.

Bir de bugün hayal edemesek bile pırl pırl derelerin.

Bugün bozkır şehri dediğimiz Ankara: kıyılarında piknikler yapılan, kuş seslerinin dinmediği, kocaman balıkların tutulduğu, suyundan bir içenin bir daha içtiği o güzel derelerin, çayların şehri.

O zamanın Ankara’sı Ulus, Hisar, Anafartalar Caddesi, Samanpazarı, Dört Yol, Cebeci’den oluşuyor. Sonra Sıhhiye, Yenışehir, Kızılay. Daha sonra Bahçelievler, Yenimahalle, Kavaklıdere, Cinnah geliyor.

Şimdiki hali ise tarif edilemez.

Şehrin büyümesine itiraz eden bir kitap değil bu. Ama çirkinleşmeden, tarihi yapıları koruyarak, şehir estetiğine saygı duyarak, öyküleri çiğneyip geçmeden, eskileri incitmeden, kentli haklarını görmezden gelmeden büyümeyi savunan bir kitap.

Eskiye bakınca, Palabıyığın Meyhanesi, Amavudun Lokantası, Kürdün Meyhanesi, Acemin Bahçesi, Madamın Yeri bugünkü isimlerden çok daha hayattan, insani ve tanıdık geliyor. Sinemaların, pastanelerin isimleri de öyle. Onları dinleyince hiç yabancılık

çekmiyorum. Sanki oralarda yemek yemiş, bir filme içlenmiş, bir pastanede gizlice buluşmuş gibi hissediyorum kendimi...

Fukara Tahir'i bir kez daha hatırlıyorum.

Kendi bankalarının, işletmelerinin içini boşaltan modern hırsızların pespayeliklerine inat, yakışıklı, çapkın ve Chevrolet tutkunu bir gangsteri, Necdet Elmas'ı öğreniyorum.

Hamiyet'in, Esenpark'da mikrofonu bırakıp şarkıya asıldığında, sesinin Sıhhiye'den duyulmasını, insanların durup o sesi dinlemesini gözümün önüne getirebiliyorum.

"O yılların Ankara'sında yaşanan en önemli olaylar neydi?" diye sorduğumda, birbirinden habersiz olarak anlattıkları uçak kazası ve sel baskını olaylarını, tüm dramatik örgüsü ve karakterleriyle bire bir yaşamış gibi oluyorum.

Bu çalışmada hedef olmamasına karşın onların anlattıklarında, bugün bir marka yaratmak için boş yere etek dolusu para döken işletmeler için çok büyük öneriler, önemli öğütler, yaşanmışlıklar, duruşlar, anlayışlar ve yüksek bir ahlak görüyorum.

En çok kendim olmak üzere biz Ankaralıları biraz kızıyorum. Kızıyorum, övünerek AST demeyi pek sevdiğimiz Ankara Sanat Tiyatrosu'na en son ne zaman gittik? Ankara Sanat Sevenler Kulübü'nden Sanat Sevenler Demeği'ne, ondan da Sanat Kurumu'na evrilen bir büyük örgütün nerede ve hangi koşullarda oluştuğunu biliyor muyuz? Hangi şehir tam ortasında yer alan güzel, kocaman bir parkı bu denli görmezden gelen bir kibire saplanır? Gençlik Parkı'nu bu denli sahipsiz bırakabilir?

Dediğim gibi en çok kendime kızıyorum.

Özetle; Etlik'te bağı olan da bu kitapta yer alıyor, Etlik Bağları'ndan elma çalan da. "Hacettepe'de adam keserler, sakın gitmeyin," diye korkutulan da, Hacettepe'de elektrik direğine adam bağlayan da bu kitapta yer alıyor.

Son olarak;

Tavukçu Lokantası'ndan Nevzat Gülay'a;

Yusuf Yıldırım'a ulaşmamı sağlayan, Emekli-Sen başkanı ve üyelerine şükranlarımı sunuyorum.

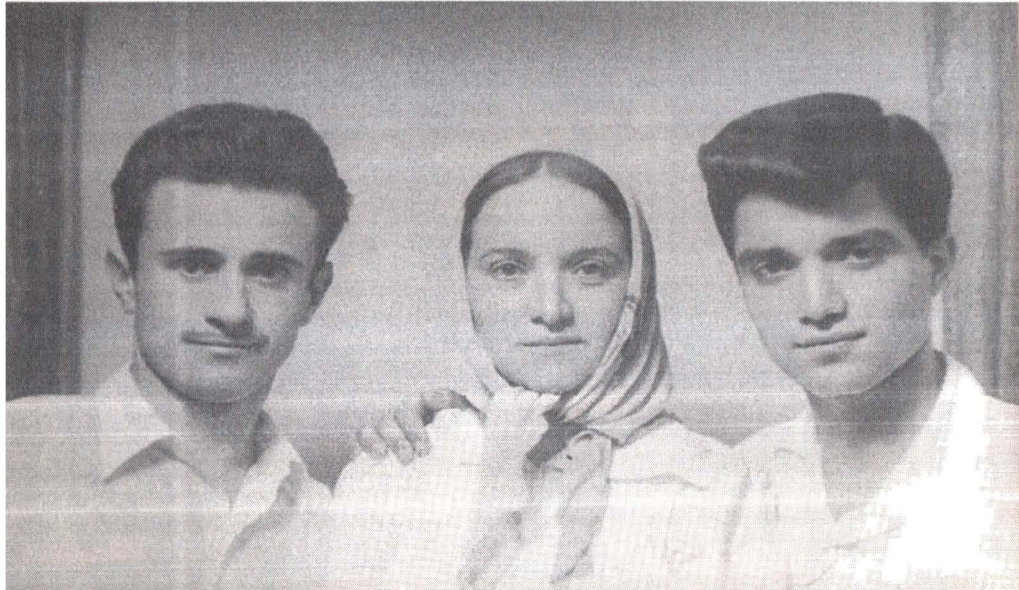
İsmail Poyraz

Tavukçu Lokantası/ İnkılâp Sokak

Posta Caddesi'nde Acem'in Meyhanesi yazarlardan Samet Ağaoğlu'nun en çok gittiği yeri. İmren vardı. Palabıyık Meyhanesi vardı. Palabıyığın yeri, sokakta sağlı sollu yer alırdı. Birinde rakı içilir, öbürü de şaraphane olarak kullanılırdı.

Cihan (Zafer) Sokak'ta çalışmakta olduğum Karadeniz Lokantası vardı. Sokağın sonunda Mavi Köşe Birahanesi vardı. Burayı bir hanım işletirdi.

Tüm Ankara Ulus'taydı. Buna rağmen Ulus çok da güvenli bir yeri. Gece kaldığımız hiçbir yeri kilitlediğimizi hatırlamıyorum. Herkes yabancıydı. O vilayetten bu vilayetten gelmiştik ama, birbirimizi sever sayar ve birbirimize gider gelirdik.

BEN BUGÜNE ALIŞAMADIM

1935 yılında Rize, Pazar'da doğdum. Çocukluğum ve annemle ilgili olarak şunları anlatabilirim: Biraz aklım keser duruma geldim, annem, "Gel otur, sana dinimizin temelini öğreteceğim," dedi. "Dinimizin temeli temizliktir, çok temiz olacaksın. Çalışkan olacaksın, devamlı çalışacak, üreteceksin. Çok dürüst olacaksın, kimserin buğday tanesi kadar hakkı sana geçmeyecek. Çok yardımsever olacaksın, elinden geldiği kadar insanlara yardım edeceksin. Devamlı okuyacaksın; insanlar, her zaman her şeyi bilemez; devamlı okuyacaksın, devamlı öğreneceksin. Atatürk çok büyük adamdır. Onun hayatını okuyacaksın. Ona çok saygılı olacaksın."

Annem o zamanın yüksekokul mezunuydu. Babası, büyükbabaları devamlı Rusya'daymış. Cami hocaları gelir annemden ders alırmış. Müftü gelir annemden ders alırmış.

Aile çok zengin olmasına rağmen - bütün işlerimiz Rusya'da imiş - Birinci Dünya Savaşı'nda dedem ve dedemin babası savaşa gidip gelmemiş. Aile o zaman fakir düşmüş.

Bizim memlekette eskiden çok kar yağdığı için on yaşından küçük çocuklar okula gidemezdi. Okullar çok uzaktı. On altı köy bir okulu kullanırdık. Bizim köy yakın olmasına rağmen yürüyerek bir saatti. Bu yüzden ben de okula on yaşında gittim.

1950'de Mayıs ayında ilkokulu bitirdim. Bir hafta sonra Ankara'ya çalışmaya geldim.

İlk hafta boş gezdim. O zamanlar Bentderesi'nde üç günlük bayat ekmekleri satan fırınlar vardı. Onlardan birinde işe girdim. Bana burada, bir günlük ücret olarak verilen bayat ekmeğin yarısını 11 : 30'da diğer yarısını da 16: 00'da suya batırıp yiyordum.

Üç aydan sonra bir pastanede bulaşıkçılık işi çıktı. Bir iki ay sonra ise kahvelerde bir süre askıcılık yaptım. Sonra da Ulus'ta, Karadeniz Lokantası'nda işe girdim. Karadeniz Lokantası'nda tam yirmi yıl çalıştım.

O günlerden unutamadığım bir anım şu idi: Bir gün, o zamanlar Hıdırlıktepesi'nde oturuyordum, erkenden kalktım, işe geç kalmamak için koşuyordum. Hıdırlıktepe, meyilli bir yer. Ayağım takıldı tam düşüyordum birisi beni tuttu, "Yavaş ol evladım," dedi. Baktım, Adnan Menderes. "Teşekkür ederim başbakanım," dedim. Her gün işe giderken saat yedide onu görüyordum. İş kontrol ederdi. O yüzden şaşırımdım. Bentderesi'nde pis kokan bir dere vardı. "Onun üstünü kapatacak," diyorlardı. "Buraya hastane yapacak," diyorlardı. Biz gülüyorduk. Biz gelip geçerken sorardı

hep, "Çalışma nasıl gidiyor?" , "Memnun musunuz?" diye. Benim gözümde Menderes tam da kitapların yazdığı gibiydi. Benim tanıdığım Menderes çok iyi bir insandı. İnsancıldı.

Menderes'i Ulus'ta, Kızılay'da vitrinlere bakarken çok gördüm. Bir gece dolaşmaya çıktım. Bir adama çarptım. Döndüm baktım, Celal Bayar.

Bir zamanlar Ankara demek Ulus demekti. Karpiç bir numaralı lokantaydı. İçkisiz Cumhuriyet Yıldız Lokantası vardı. Bakanlar Kurulu dağılınca Cumhuriyet'e gider, yemeklerini orada yerlerdi.

Posta Caddesi'nde Acem'in Meyhanesi, yazarlardan Samet Ağaoğlu'nun en çok gittiği yerd. İmren vardı. Palabıyık Meyhanesi vardı. Palabıyık'ın yeri, sokakta sağlı sollu yer alırdı. Birinde rakı içilir, öbürü de şaraphane olarak kullanılırdı.

Cihan (Zafer) Sokak'ta çalışmakta olduğum Karadeniz Lokantası vardı. Sokağın sonunda Mavi Köşe Birahanesi vardı. Burayı bir hanım işletirdi.

Zincirli Camii'nin karşısında Zevk Lokantası vardı. Onun yanında içkili Jale Lokantası, onun yanında da Yenigün Lokantası vardı. Çiçek Lokantası da onun yanındaydı. Caminin hemen yanında birçok halk tipi lokanta vardı.

312694
AYLIK

Tatbik İmzası

SAHİBİNİN

312-533651
Tahsis No. : 210391228
Soyadı : Poyraz
Adı : İsmail
Doğum Tarihi: 15.05.1935
Baba Adı : Ziya
Doğum Yeri :
Aylık bağlama
Oran : %74
Derecesi : 3

Eskiden dairelerde tabldot yemek yoktu. Memurlar yemeklerini lokantaya gider yerlerdi. O günün şartlarında bir memur öğlen yemeğini de, akşam rakısını da dışarıda yiyip içebiliyordu. Daireler dağıldı mı insanlar lokantalara gider, arkadaşlarıyla oturur, içerlerdi. Bu alışılmış bir şeydi ve paraları rahat rahat yeterdi.

Lokanta fiyatları kuruş kuruştı. Et suyu on yedi kuruş, yoğurtlu kebab yirmi iki, kızartma yirmi iki, haşlama yirmi iki kuruştı. Piknik Lokantası açılınca belediye iki buçuk kuruş zam verdi.

Tüm Ankara Ulus'taydı. Buna rağmen Ulus çok da güvenli bir yerdi. Gece kaldığımız hiçbir yeri kilitledi imi hatırlamıyorum. Herkes yabancıydı. O vilayetten bu vilayetten gelmiştik ama, birbirimizi sever sayar ve birbirimize gider gelirdik.

O dönemin memurları Cumhuriyet çocukları idi ve çok medeni insanlardı. Görgü vardı. Onu anlatmakta güçlük çekiyorum. Daha insancillardı. Yardımlaşma çok fazlaydı.

Karadeniz Lokantası'nda çalışırken i  i temsilcisiydim. Patronlar, Allah'ları var, hiç müdahale etmiyordu. İ  iyi bir hafta dener, sonra k  itlerini ister, sigortasını yapmadan i e ba latmazdım. Rüzgarlı'da,  ayelililerin i letti i bir kahve vardı. Be  yüz kişi alırdı. Sendika toplantıları orada olurdu. Orada Ecevit'le karşı karşıya çok tartıştım. O tartışmalardan sonra ben solcu oldum. Sendikacılıkta  una dikkat ettim. "Ne sen zarar göreceksin, ne yemekler çöpe gidecek."

Tavukçu Lokantası da o dönemler Ulus'taydı.  i ek Lokantası'nı a anlar daha önce, 1930'da, Tavukçu Lokantası'nı a mı lar. Tavukçu kurulduğu zaman Ankara'ya tavuk sadece Samsun'dan gelirdi. Onlar sadece tavuk suyu çorba ve tavuklu pilav yaparak 1954'e kadar böyle çalıştılar. Tavukçu 54'de Sakarya Caddesi'ne ta ındı. Sakarya Caddesi'ne ta ınınca içkili bir işletme oldu.

O tarihlerde Karadeniz Lokantası olarak biz de İzmir Cadde-si'ne ta ınmıştık.

1969'da Tavukçu iflas etti. O zaman bana ortaklık teklif ettiler. 69'da üç ortaktan biri ben oldum. Karadeniz Lokantası'ndan kırk beş gün izin aldım. Tavukçu'ya gizli ortak oldum. Lokantayı kısa zamanda Ankara'nun en tarunmuş lokantası haline getirdim. Yemeklerde değişiklik yaptım. O günün şartlarında herkesin gelip yiyebileceği bir seviyeye getirdim. O zamanlar Turan Güneş'in en çok yemek yediği lokanta oldu.

69'larda Yenişehir'in en büyük binası Büyük Sinema'nın binasıydı. (Bugünkü Büyük Çarşı. Kızılay'dan Sıhhiye'ye inerken sağda yer alıyor. Bina yıkılmadan tadilat yoluyla çarşıya dönüştürülmüş, Kuyumcular Çarşısı olmuş.) Eskiden toplantılar Büyük Sinema'nun salonunda olurdu.

Buralarda hep dört beş katlı bahçeli binalar vardı. Sıhhiye'den Kızılay sonuna kadar sağda en az beş altı tane pastane vardı. O zaman o insanlar bu pastanelerde otururlardı. Sakarya Caddesi'nde gecekondular denecek düzeyde evler vardı. Hepsi işyeriydi. İş sahipleri hep birbirlerini tanır ve konuşurlardı. Bugünkü Yüksel Caddesi cıvılcıydı.

O zamanlar bu şehir bambaşkaydı. Şehir olarak gelişmemiş, ama insanlık olarak çok gelişmiş bir Ankara idi. Medeniydi.

Sakarya'daki yerimiz dardı, oradan da buraya taşındık.

Bu binayı Ankaralı biri yaptırdı. Dört kat yapacaktı, parası yetmedi üç kat çıktı. Bir yeğeni vardı, kız idi. Bu binayı kızı verdi. Kız da binayı kumara verdi. Adam perişan oldu.

Reşat Pura adlı bir müşterimiz vardı. Selanikliydi. Bana Ata'nın akrabası olduğunu söylemişti. Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürü'ydü. Sonra Merkez Bankası Gelir Genel Müdürü oldu. Ben Karadeniz Lokantası'nda çalışırken gelir yemeği bizde yedi. Bir gün garson serviste geç kaldı. Bu kızdı. Gidip yemeğini ben getirdim. Çok beğendi. Yirmi yıl hep ben getirdim. Baba oğul gibi olduk.

Körfez Lokantası'nı açınca Reşat Beyi oraya naklettim. 76 yılıydı. Bir gün yemek yiyor, ama rahatsız. Ona dedim ki; "Böyle hasta olduğun zamanlarda bana söyle, yemeği eve yollayacağım ve taksi parasını ben ödeyeceğim." Ve öyle de yaptım. İşte şimdiki bu yerimiz onun hatırasıdır. Üst katların hepsi daire daire satılmıştı. Karloriferleri bozuktu. Krediler alarak üstteki dört daireyi de satın aldım. Yaptırdım. Oturuyoruz.

Tavukçu, Ankara Üniversitesi'nin yaşlı hocalarının hepsinin geldiği yerdir. Cüneyt Gökçer başta olmak üzere tüm devlet tiyatroları gelirdi. Rutkay Aziz gelirdi. Oktay Ekşi, Eymen'ler, Mehmet Barlas, Cumhuriyet Gazetesi yazarları buraya gelen insanlardır. Vedat Dalokay belediye başkanı iken bile cumartesi, on beş profesörle Tavukçu'da toplanırdı. Aziz Nesin dahi ailesiyle buraya gelirdi. Levent Kırca'nın ayrıldığı ailesiyle (ilk eşi ile) geldiği yerdir. Buraya gelmeyen yazar, tiyatro sanatçısı yoktu.

Geçen ailemi doktora götürdüm. Profesör baktı baktı, tanıdı. Eski müşterimizmiş.

Gençliğimde Devlet Tiyatrosu vardı, ama ben hiç gidemedim. Sinemada hiçbir film kaçırmadım.

Hiçbir şiiri tam bilmiyorum. Arif Nihat Asya çok meşhur, çok iyi bir şairdi. Onu beğenirdim. İyi müşterimdi, geçen yıl öldü.

Şimdi gözlerim iyi değil, ama o zamanlar çok kitap okurdum. Hep ünlü yazarların kitaplarını okuyordum. Ahmet Emin Yalman, Ahmet Şükrü Esmes, Rahşan Hanım'ın babası Namık Zeki Aral ki Ulus Gazetesi'nin ekonomi yazarıydı. Onları okumadığım gün olmazdı. Peyami Safa'yı, Vâlâ Nurettin'i okurdum. Burhan Belge'nin yazılarını çok beğenir, onu okurdum. Samet Ağaoğlu, Hikmet Bayır, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ve Cumhuriyet'teki bütün yazarları takip ederdim. Babaları hariç bütün Nadi'leri, Aziz Nesin'i okurdum. Gazeteleri de çok okurdum. "Fatay" diye çıkarırdı, Falih Rıfkı Atay'ı, Burhan Felek'i okurdum.

Muzaffer Akgün, Neriman Altındağ, Zehra Bilir halk müziğinde, Sabite Tur Gülerman ve bir de müşterim olan Safiye Ayla sanat müziğinde çok sevilirdi. Safiye Ayla ile çok samimiydim. Lunapark'ta, Gar Gazinosu'nda onun, Münir Nurettin Selçuk'un konserleri olurdu. Hiç fırsatım olup da gidip dinleyemedim.

1954 senesinde bir çay bardağıyla bira içtim. Onun dışında hiçbir şey içmedim. Ulus'ta beş altı tane içkili lokanta vardı. Sahipleri çok içerlerdi. Hepsi iflas etti. Gün oldu, biz garsonlar onlara kendi cebimizden yemek söyledik. Karadeniz Lokantası'nın sahipleri öyle değildi. Onlar işlerine sahipti.

Şimdi örnek aldığım kişi şu idi: 1950'de Karadeniz Lokantası'nda işe başladım ya, sahipleri Hemşinliydi. Şöyle bir baktım, Ankara'da oteller, lokantalar hep Hemşinlilerin. "Yarabbi, bir gün benim de böyle bir lokantam olacak mı?" diye sorardım kendi kendime. Yirmi sene orada çalışarak onlara özendim. Karadeniz Lokantası'nın sahipleri üç ortaklı. Ama bir tanesi, Haydar Bey, dünyanın en zeki insanıydı. Lokantada altmış masa vardı. İçeriye şöyle bir dolaşırdı. Hesap geldiğinde, "Salatayı yazmamışlar," derdi. Mutfağı dolaşırdı. Hangi yemek pişmemiş, hangisi tuzlu, bilirdi. Onu örnek aldım.

Tavukçu'ya geldiğim zaman iflas etmişti, bitmişti. Üç yıl sonra rayına oturttum. "Evet, İsmail Poyraz, şimdi hayaline kavuştun," dedim. Ondan sonra da Körfez Lokantası'nı açtım. Sonra Serender Pastaneleri'ni açtım. Emek'de Tavukçu Lokantası'nı açtım. Körfez, binası yıkıldığı için bitti, ama diğerleri sürüyor. Macaristan'da 1650 yılında kurulmuş ve hâlâ işleyen pastaneyi görmüştüm. Onu kendime örnek aldım.

Ankara'da şimdi en çok esnafılık Kızılay'da. Eskiden Ulus demekti. Cebeci, Altındağ iyi yerlerdi. Kızılay sonradan yavaş yavaş gelişti.

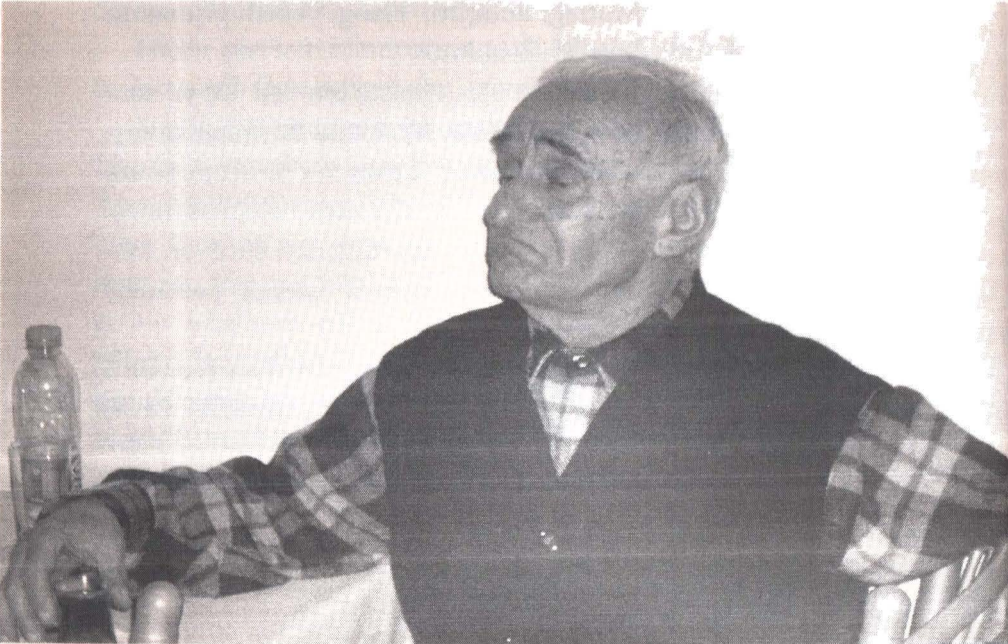
Eskiden üst tabaka Cebeci’de oturuyordu. Eski özelliğini tamamen kaybetti. Ankara dağılıyor. Nüfusu 7. Cadde, 8. Cadde, 4. Cadde, Dikmen tarafları çekiyor.

Bu semti (Kızılay) seven bir insanım, ama insanların burada can güvenliği kalmadı. Bu nedenle Çayyolu’nu seviyorum, Çankaya’nın Yıldız Semti, Emek ve çevresini beğeniyorum. Kızılay’ı eskisi gibi sevmiyorum. O zamanlar mütevazıydı.

Ankara’da eski hiçbir şey kalmadı. Sahipleri gitti. Çocukları devam etmediler.

Ağabeyimle ben çok çalıştık. Çocuklarımız çok anlaştı. Torunlarımız da anlaşsın istiyoruz.

Ankara’da ilk yediğim yemek çoban kavurmaydı. O zamanlar kaburgadan yapılırdı. Kemikli ve yağlı bir etti. Sonra Ankara tava vardı. Eskiden yemek sistemi farklıydı. “Pilav bir, yağlı olsun,” ya da “Kızartma bir, yağlı olsun,” diye seslenirdik. Eskiden şiş kebapta en az üç adet yağ olmalıydı, yağsız kimse almazdı. Pilav olsun, sebzesi olsun, yağ aranırdı. Şimdi ise her şeyin yağsız olanı isteniyor.

Elimde olsa Ankara'da yine iş yapmalarından çok hoşlanacağım insanlar şunlardır: Washington'da Adnan Şinasi vardı. Lokantacılıkta çok yetenekliydi. Yetkim olsa Kızılay'ın en iyi yerine onun lokantasını koyarım. Gençlik Parkı'nda Divan çok iyiydi. Cumhuriyet Yıldız Lokantası sahiplerine de Kızılay'ın en iyi yerinde yer verirdim. Reşat Bey'lerin Piknik vardı. Şimdi damatları işletiyor. Hasan Papila'nın, İzmir Caddesi'ndeki Liman Lokantası, İzmir Caddesi'ndeki Karadeniz Lokantası, Haydar Ertan'ın Ulus'taki lokantası hep çalışsın isterdim. Böyle bir Ankara çok daha güzel olurdu.

Elimde olsa, evvela Ankara'nın muhtelif yerlerine otopark yaparım. Elimde olsa, teknoloji üniversitesi kurmak isterim. Sadece tüketen değil, üreten ve satan bir ülkenin başkenti yaparım. İyi bir araştırma, geliştirmeyi kurarım. İnsanları eğitirim. Dört dörtlük eğitirim. Eğitim sadece kitap ezberlemek değil, sınıf geçmek de değil. Köy okulunda bile hocamız bize dersin dışında genel kültür veriyordu. Nasıl oturacağız? Nasıl kaynaşacağız? Nasıl konuşacağız? Büyüklere yer vermeyi öğretiyordu. Bu nedenle benim kafamdaki eğitim farklı. Eğitimli bir ülkeyi geri bırakamazsınız.

Bizim yabancı müşterimiz çok olurdu. Konuşurlardı anlamazdık. "Böyle olmayacak İsmail Poyraz," dedim. 62'den 67'ye, dört yıl, kendi paramla Necatibey, İzmir Caddesi'nde ve Mithatpaşa'da İngiliz Kültür'e, dil öğrenmeye gittim.

Bu ülkenin gençleri için şöyle söyleyebilirim: Diyelim ki ben yeniden dünyaya geldim. Bana sorsanız "Ne olurdunuz?" Garson olurum. Niye garson olurum? İş yapmak, çalışmak isteyen insan için çok iyidir. İkincisi kültürü çok geliştiriyor. Her türlü insanla karşılaştırıyor. İnsanlar içindekini garsona anlatır.

Son olarak şunu söyleyebilirim; herkes kardeşçe yaşasın istiyorum. Burada herkes karışık, ama burayı kabul etmiş. Ben Lazca konuşan Türk'üm.

Mayr's Store vs Car Garage - 1920 - The Building of Trade Station and Car (Station) Right On

Ayhan Sümer

Ayhan Mağazası/Ziya Gökalp Caddesi- İnkılâp Sokak Köşesi

1939-52 arasında oturmuş olduğumuz Hatay Sokak çok güzel bir sokaktı. Mimar Kemal İlkokulu'ndan başlayıp Selanik Caddesi'nin köşesinde biten o kısacık sokaktan, ileride, Türk edebiyatına, sanatın diğer dallarına yön veren pek çok şöhret çıkmıştır: Burhan Doğançay, Fahir Aksoy, Adalet Ağaoğlu, Ahmet Kutsi Tecer, Refik Ahmet Sevgil, Azra Çaplı. "Ben-zemez kimse sana, tavrına hayran olayım" şarkısının unutulmaz bestecisi Fehmi Tokay ile birlikte büyüdük.

Arkadaşlarımdan Sevgi Soysal, çocukluğunda erkek çocuklar gibi yaramazdı. Kardeşleri Gönül ve Kaya daha usluymuştu. Anneleri Almandı. Babalarının burunsuz bir Wolkswagen arabası vardı. Hafta sonu bu arabaya doluşur, pikniğe giderlerdi.

ANKARA BİR UMUTTU. YOKTAN VAR EDİLMİŞ BİR ŞEHRİN MUCİZESİNDEKİ UMUT

1930 Ankara, Nallıhan doğumluyum.

Babam, merhum Hafız Mustafa Sümer.

Nallıhan Ankara'nın en uzak, Orta Anadolu'nun unutulmuş bir ilçesi.

Yıl 1938. Nallıhan'da bir tek okul var, o da Nallıhan Merkez İlk okulu. O dönemlerde çocuklar annelerinin diktiği bez çantalara bazlamalarını koyarak, beş-on kilometre uzaklıktaki köylerden, eksi yirmi sekiz derece soğukta yürüyerek, bu okula, "okumaya" geliyor.

Hafız Mustafa Sümer ilçenin ileri gelen bir esnafı. Aynı zamanda ilçede cuma namazlarını da kıldırın kişi. Nallıhan'da üretilen tiftik, koza, pirinç gibi ürünleri bin bir zorlukla İstanbul'a götüren, satan, dönüşte kalaydan kırtasiyeye, kumaştan kibrite kadar bütün ihtiyaç mallarını ilçeye getiren bir müteşebbis.

Hafız Mustafa Sümer dört çocuk sahibi. Büyük oğul ilkokulu bitirip Bursa Lisesi'ne bir yıl yatılı gönderilir. Arkasından kız çocuğu ilkokulu bitirir. Aile onu da dışarıya, bir okula gönderemeyeceği için, Ankara'ya göç etmeye karar verir... O kız çocuğu seneler sonra Türk edebiyatında almadık ödül bırakmayan Adalet Ağaoğlu olur.

Aile 1938 yılının sonbaharında, 1930 model bir otobüsle Nalihan'dan Ankara'ya on saatte gelir ve Gazi Lisesi'nin karşısında, üç ailenin oturduğu eski bir Ankara evine dördüncü aile olarak yerleşir. O yıllarda Ankara yeni başkent olmuş, ev kıtlığı var. Her ev, Mahmut Şevket Esendal'ın Ayaşlı ve Kiracıları romanında olduğu gibi, üç dört aileyi birden barındırıyor...

İşte aile ve ailenin Ankara'ya gelişinin öyküsü bu.

Ulus'ta bir yıl oturduk.

Oradan Yenişehir'e taşındık.

1939 yılında babam Meşrutiyet Caddesi Hatay Sokak'ta dokuz dairelik bir bina aldı. Daireleri elli liraya kiraya verdi ve bir dairesinde de biz oturduk. Böylece sınıf atladık ve Yenişehir'li olduk. Babam binadan üç yüz elli lira kira alırdı ve o dönemler bir mebus maaşı üç yüz-üç yüz elli lira idi.

1939-52 arasında oturmuş olduğumuz Hatay Sokak çok güzel bir sokaktı. Mimar Kemal İlkokulu'ndan başlayıp Selanik Caddesi'nin köşesinde biten o kısacık sokaktan, ileride, Türk edebiyatına, sanatın diğer dallarına yön veren pek çok şöhret çıkmıştır: Burhan Doğançay, Fahir Aksoy, Adalet Ağaoğlu, Ahmet Kutsi Tecer, Refik Ahmet Sevensil, Azra Çaplı. "Benzemez kimse sana, tavnna hayran olayım" şarkısının unutulmaz bestecisi Fehmi Tokay ile birlikte büyüdük. Altan Öymen, Atilla Sav, Ergun Sav, Özer Derbil, Sevgi Soysal çocukluk ve gençlik arkadaşlarımdı.

Arkadaşlarımdan Sevgi Soysal, çocukluğunda erkek çocuklar gibi yaramazdı. Kardeşleri Gönül ve Kaya daha uslu ydu. Anneleri Almandı. Babalarının burunsuz bir Wolkswagen arabası vardı. Hafta sonu bu arabaya doluşur, pikniğe giderlerdi.

Atak ve tuttuğunu koparır bir çocuktum. Bu nedenle mahallede bir kavga oldu mu önce beni öne sürerlerdi. Mahalle futbol takımının kaptanıydım. Babam İstanbul'a gittiğinde, o zamanın koşullarında çok zor olmasına karşın, futbol takımı için on bir tane forma getirtmişim.

Ahmetler'in orada, benzin istasyonunun olduğu yerde, futbol sahamız vardı, her akşam beşten sonra orada iddialı maçlar olurdu. Yukarıdan forseptik suları akar, toplar o suların içine kaçar, ama biz oynamaktan vazgeçmezdik. Ve hiç hasta olmazdık.

Okul hayatım ise şöyle geçti: 1942 yılında Mimar Kemal İlkokulu'nu bitirdim, daha sonra Taş Mektep ve oradan da Gazi Lisesi'ne giderek o okullardan mezun oldum.

Okul hayatımızdaki öğretmenler çok vasıflı ve karakterliydi. Onları hâla şükranla anarım. İlkokulda müdürümüz Sadık Hoca, Zehra Hanım, ortaokul ve lisede Salih Pala, Cahit Okurer, Enver Behnan Şapolyo, Maşuk Bey unutamadığım öğretmenlerimdir.

İlk işyerimiz Anafartalar Caddesi'nin Samanpazarı'na yakın bir yerinde idi. Ankara'ya göç ettikten sonra bu işyerini Ankara'nın yerlisi Fevzi Çadırcı'dan almıştık. Tuhafiyeci dükkânı idi; çoraptan yüne, parfümeriden çamaşıra her türlü malın bulunduğu bir dükkândı.

Ben, küçük yaştan beri babama yardım eder, okul çıkışlarında ve yaz tatillerinde hep dükkânda çalışırdım.

Gazi Lise'sini bitirdikten sonra askerliğimi yaptım. 1953 yılının Mayıs ayında askerlik bitti ve babam işi tamamen bana devretti... On altı yıl Anafartalar Caddesi'nde Sümerler, Ayhan olarak da kırk bir yıl şimdiki işyerimde olmak üzere toplam elli yedi yıldır iş hayatımı sürdürüyorum.

Yetmiş bir senedir Ankara'dayım.

Yetmiş bir senedir Yenişehir'deyim.

Yaşamımın tamamına yakın bütün devreleri; çocukluk, gençlik, yetişkinlik hep Yenişehir'de geçti. Şimdiki bulunduğum işyeri kırk bir yıldır devam ediyor. Kırk bir yıldır Ankara'nın geçirmiş olduğu bütün aşamayı buradan izlemek mümkün. İzliyor ve Kızılay'ın haline hüzünleniyorum.

Çocukluğumun ve gençliğimin Ankara'sını, 950'lerin 60'ların Ankara'sını özlüyorum. Bu özlem hem insani yapısından, hem kültürel yapısından. Ankara o zamanlar, kültür ve sanatta İstanbul'un önünde giderdi.

Ankara bir umuttu.

Yoktan var edilmiş bir şehrin mucizesindeki umut.

Sefaretler uzun süre İstanbul'dan Ankara'ya gelmeye direndiler. Sonra gelmek mecburiyetinde kaldılar. Atatürk ileri görüşlülüğünü bir kez daha ortaya koymuş, onlara büyük araziler tahsis

etmişti. Sefaretlere ayrılan büyük araziler, bugün Ankara'nın bu kadar yeşil kalabilmesinin önemli nedenidir.

Gençlik yıllarımdaki Cumhuriyet Bayramlarındaki coşku tarif edilemeyecek şekilde anılarımın en gözde yerinde durur. O Cumhuriyet Baloları için bütün Türkiye'den Ankara'ya akın olurdu. Balolar Ankara Palas'ta yapılırdı. O dönem Türkiye o kadar zengin olmamasına karşın herkes şık ve zarif giyinirdi.

Bizim gençliğimiz batıya dönük, ekonomik gücünü kimseye muhtaç olmadan sağlayan, en iyisini yapmaya dönük bir gençlikti. Spora ve kültüre ağırlık verirdik. Arkadaşlar arasında güzel bir beraberlik vardı.

Biz çok okurduk. Cahit Sıtkı'yı, Kemal Tahir'i, Reşat Nuri'yi, Şevket Süreyya'yı, Orhan Veli'yi, Orhan Kemal'i, Yaşar Kemal'i okurduk...

Çocukluğumun ve ilk gençliğimin geçtiği yerler olan Atatürk Bulvarı, Mithatpaşa Caddesi, Yüksel Caddesi, Meşrutiyet Caddesi o zamanlar çok güzeldi. Meşrutiyet Caddesi'nin parke taşlı olduğunu, tüm evlerin bahçe içinde gül ve ıhlamur koktuğunu bilirim.

Mithatpaşa'da Hasan Ali Yücel'in , Mahmut Esat Bozkurt'un evleri vardı.

Mithatpaşa ile Meşrutiyet'in kesiştiği yer Ankara'nın son durağıydı. Kocatepe Cami'sinin olduğu yerde su deposu vardı. Ve ondan sonra hiçbir şey yoktu. Şehir orada biterdi. Cinnah topraktı.

O zamanlar Anafartalar, Ulus, Samanpazarı şehrin ticaret merkeziydi. Anafartalar sosyal hayatın da merkeziydi. İnsanlar Samanpazarı ve Ulus arasında yaşırdı. Alışverişi de, geziyi de burada yaparlardı.

Eski Ankara çok başka bir yerdi. Cemiyet hayatında en eskilerden, Cebeci Dörtüol'da Şakir Ağa'nın içkisiz aile çay bahçesi vardı. Alaturka musikinin gözde bir mekânı olan Samanpazarı Esenpark'ta birçok assolistin yanı sıra, İnci Birol ve Özcan Tekgül gibi o yılların gözdesi oryantal dansözler çıkardı. Ama buranın müdavim sanatçıları Mediha Demirkıran ve Esmâ Engin'di. Esenpark fasıl heyetini Naci Tektel ve Besim Hoşses yönetirdi. Bu sanatçılar bizim Samanpazarı'ndaki işyerimize yakın, Altay Apartmanı'nda kaldıklarından onları tanırdım. Esenpark'ın altındaki Şaraphane'ye memurlar da gelirdi.

Bugünkü Cebeci Stadyumu ve Perşembe Pazarının yerindeki açık hava sinemaları ve açık hava bahçelerine Fransız revüleri, Muammer Karaca gibi gösteri toplulukları gelirdi. Cebeci'de Mülkiye Mektebi talebelerinin müdavimi olduğu Mantar Ahmet namında bir meyhane vardı.

Posta Caddesi renkli bir yerdi. Buradaki lokantalara gelen dönemin aydınları zaman zaman takibe de uğrardı. Burada meşhur bir meyhane vardı. Kürt Mehmet'in meyhanesi. Kürdün Meyhanesi'nde daha çok edebiyatçılar, ressamlar, gazeteciler görünürdü.

Buradaki aydınların takibe uğrama serüvenlerini, ressam Fahir Aksoy daha sonra Kürdün Meyhanesi adlı kitabında anlattı. Cahit Sıtkı'nın müdavimi olduğu Şükran Lokantası da buradaydı.

Karpiç'in, herkesin bildiği gibi, Ankara'da önemli bir yeri vardı. Baba Karpiç, Atatürk döneminde Ankara'ya gelmiş Beyaz Rus'tu. Karpiç, Süreyya, Gar Gazinosu gibi yerler Ankara'da bir daha olmadı.

Bir zaman geldi, şehir Ulus'tan Yenişehir'e kaydı.

Ankara ikiye ayrılmış gibiydi. Bir yanı Yenişehir'di, Sıhhiye Köprüsü'nün diğer yanıysa eski şehir. İmkânı olanlar, milletvekili, müsteşar, bürokrat olanlar Yenişehir'de, olmayanlar diğer tarafta otururlardı. Hatta eski mahallede oturanlar, okulda, Yenişehirliilere "hanım evladı" derlerdi.

O zamanlar Türkiye on beş yirmi milyon, Ankara üç yüz elli bin nüfusa sahipti.

O zamanın güzelliğe, sanata, kültüre bakış açısında Ankara her şeye öncülük yapıyordu.

İzmir Caddesi'ne girerken solda Kutlu, sağda Özen Pastanesi vardı. Kutlu'da akşam beş buçuk altı arası oda müziği olurdu. Viyolonsel ve piyano eşliğinde oda müziği yapılırdı. Kutlu'da ayrıca ayda bir gün şiir ve edebiyat matinerleri düzenlenirdi. Sanatçıların arkada uzun bir masası vardı. Burada Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, Nurullah Ataç ve Ahmet Kutsi Tecer'in katıldığı edebiyat tartışmaları olurdu. Ahmet Muhip Dranas "Fahriye Abla" şiirini yeni yazdığında, onu kendi ağzından dinleme zevkini yaşamıştım.

Sevgi Soysal'ın Yenişehir'de Bir Öğle Vakti kitabında, bire bir yazdıklarını yaşayanlardan biri de benim. Sevgi ile Adalet çok yakındılar. Sevgi dertlerini hep ona anlatırdı. Onunla paylaşırdı.

O dönemler Ankara tam bir kültür sanat şehriydi. Tiyatroya, sinemaya giderken insanlar en iyi giysilerini giyinip gidiyordu. Caddelerde, 930'larda, 40'larda çekilmiş fotoğraflara bakın: fötr şapkalı ve eldivenli erkekler, aydın bir görüntü sergiliyor. Büyük Sinema'nın ilk gecelerinde film seyretmek bile büyük ayrıcalıktı.

Bugünkü Maltepe'de, EGO'nun bulunduğu yerde, Ulus'taki İmren Lokantası sahibi Fehmi Uluer'in açtığı Bomanti vardı. Aile-

ler yemeklerini evden getirirdi. Bira içilirdi. Bomanti, söğüt ağaçlarıyla hatırlanan bir yerdi. Dario Moreno, meşhur olmadan önce burada çok program yapmıştır.

Sakarya Caddesi'nde Missuri Lokantası vardı. Piknik, sabahın sekiz buçuğundan gece on ikiye kadar açık, iyi iş yapan bir yerdi. Mithatpaşa'da açılan Kent Otel ve meyhanesi vardı. İlk fiks menü burada uygulandı diye hatırlıyorum. Yirmi beş liraydı. Kent Otel'in bitişiğindeki Yüksel Palas sonradan orduevi oldu.

Bugün, içinde Çankaya Belediyesi hizmet birimlerinden bazılarının da olduğu SSK rant binasının karşısındaki yerde, Selanik'in köşede, bahçe içerisinde Buket Lokantası bulunurdu. Can Yücel buranın müdavimlerinden idi.

Şimdiki Soysal Çarşısı'nın olduğu yerde, bodrum katta Süreyya vardı. Süreyya; nezih, popüler ve güzel tefriş edilmiş bir yerdi. Sahibi Sirya (Süreyya) Bey'di. Beyaz Rus'tu.

Meşrutiyet Caddesi'ndeki İntim Gece Kulübü'nü Finlandiyalı madam ve eşi işletirdi.

İzmir Caddesi'nde dönemin politikacılarından Necip Mirkelamoğlu'nun, kendi bestesinin adını verdiği Gül Ağacı Pavyonu'nda Tanju Okan uzun süre program yapmıştı. Olgunlar'daki Feyman'ı trompet sanatçısı İlhan Feyman açmıştı.

Bu şehir, işte böyle bir Ankara idi.

Ben, İsmet Paşa, Hacı Bayram, Kale, Hamamönü taraflarını da iyi bilirim. Yokluk vardı, ama asalet de vardı. Herkes yardımlaşırdı. Komşular arasında dayanışma vardı. O zamanlar esnaf senedinin protesto olmaması Ahi geleneğinin bir devamıdır.

Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Vakfı'nın yaptığı "Ankara'nın En Eskileri Araştırması"nın sıralamasına göre Eyüp Sabri, Ayhan, Kocatepe Kurukahvecisi ve Akman Pastanesi olarak bizler biraz da bu şehrin tarihliyiz.

Ankara değişiyor. Üç yüz elli, dört yüz bin nüfustan dört milyonu aştık. Göçün önlenememesi şehri olumsuz etkiledi.

Gençler için öncelikle kendi gençliğimizden başlamalıyım. Biz daha ziyade 50'lerin 60'ların gençliğiyiz. Gençlik kötümser değildi. Yarn iyi olacak diye düşünüyordu. Çok umutluyduk. Eğitim kalitesi, orta/lise bile olsa, çok iyiydi.

Başta söylediğim gibi bir zamanlar eksi yirmi sekiz derece soğuklarda, dokuz on kilometre uzaktaki köylerden çocuklar okumak için Nallıhan'a yürüyerek gelirlerdi. Ve işte o çocuklar başardı. Zorluk insana mücadele ruhu veriyordu.

Şimdi gençler çok sabırlı değil. Merdivenin en üst basamağına birden çıkılmıyor. Okumaya, genel kültüre, eğitime önem vermeli. Üretici olmak gerek. Başarıya bunlar götürüyor. Bizler en zor koşullar altında okuduk. O zamanların lise eğitimi bugünün üniversitesi gibiydi.

Yaptığımız işe gelince...

Bizim Türkiye'nin her şehrinden müşteri ve dostlarımız vardır.

"Bunu otuz-kırk yıl önce aldım, hâlâ yeni," diye gelip gösteren müşterimiz var. Şu anda üçüncü kuşağın gelinlik ve damatlığını veriyoruz.

İş açısından devamlılık çok önemli. Bizler işinin başında ve işi seven insanlar olarak başladık. İşin dizginlerini kaybetmeden, güvenlik içinde hareket ettik. Ticari görüşümüzde banka ve krediyle iş yapmak yoktur. Hep öz kaynaklarımızla çalışıyoruz. Doların inmesi-çıkması, krizler, ihtilaller bizi etkilemedi. Çünkü hep kendi imkânlarımızla iş yaptık.

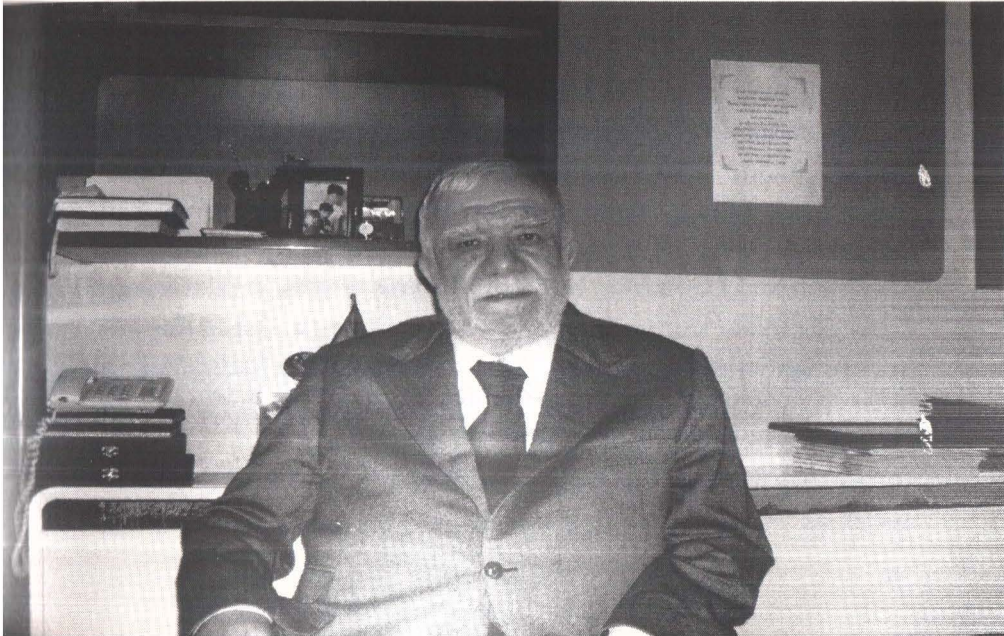
1969 yılında işimizi Anafartalar'dan Kızılay'a naklettikten sonra, o dönemde hiç yapılmayan bir uygulama başlatarak, kendi işyerimizde piyano eşliğinde, akşamları, müşteriye küçük defileler yapardık. Bu gösteri için müessesemizde iki adet manken çalıştırdık. Mankenler vasıflıydı. Türkiye Güzeli, Ankara Güzeli gibi vasıfları olan mankenlerdi. O zamanların giyim zevkindeki kalite bizi teşvik ediyordu.

Piyanoya hep devam ettik. Çok değerli müzisyen arkadaşlarla çalıştık. Aralarında vefat eden de oldu. Bugüne kadar yedi sekiz piyanist arkadaşla çalışmışızdır. İşlerini en iyi şekilde yapan arkadaşlardı bu insanlar. Müşterimiz olmamasına rağmen gelip dinleyenler çoktu. Piyanoya saat iki ile dört arasında devam ediyoruz. Bu bize ait karakteristik bir simge.

Ben bir Ankara sevdalısıyım. Her sokakta her caddede anırlım var.

Ankara için en önemli olaylardan hatırladığım; uçak kazası ve sel vardır. Çok ölüm olmuştur. Tahminime göre diğer görüşülen kişiler de onlardan söz etmiştir. Özellikle selde insanların yüz kişilik, iki yüz kişilik gruplar halinde kamyonlara doluşarak Kale'ye kaçması unutulmaz.

Ben, Von Papen olayının, Ankara için çok önemli bir olay olduğunu düşünürüm. Çok büyük bir olay. İkinci Dünya Savaşı gibi koşullarda, Almanların dünyayı yakıp yıktığı bir vakitte, Almanya'nın Türkiye Büyükelçisi olan Von Papen'e, Türkiye'de suikast düzenlenmişti. Suyun öte yanından Arnavutluk'tan ya da

Yugoslavya'dan bir berber yapmıştı sanırım. Gazeteler, suikastı bomba ile gerçekleştirdiğini yazmıştı.

Ankara'da yine bir başka olay şuydu: Dr. Neşet Naci Arzan'ın, O zamanki Genelkurmay Başkanının oğlu Haşmet Orbay tarafından muayenehanesinde vurulmasıydı. Günlerce konuşuldu.

Benim için en önemli olay ise, 69'da Anafartalar Samanpazarı'ndaki dükkânı buraya nakletmem. (Kızılay'da Ayhan'ı açışım. Kurdelayı babama kestirişim.) Mağazaya piyano ve defile yeniliğini getirmem. Ticari hayatım. Ve tüm bunları babamın görebilmesiydi.

Babamın yaşam tarzı, çalışkanlığı, dürüstlüğü ve benim bu özellikleri algılamam altın değerinde öğüt gibiydi. Babam, durumu çok iyi olmasına rağmen, bizim de çalışmamız, üretmemiz gerektiğini, bunun bir insan için çok önemli bir özellik olduğunu bize hissettirirdi. Çocuk halimle o zamanlar kırılmama rağmen bu ben-de babamı aşma hırsı oluşturdu ve şimdi çok memnunum.

Ankara'da en çok özlediğim; sanat, edebiyat, konser ve kültür etkinliklerinin yoğun olduğu zamanlar. Mahalle ve iş yerlerindeki komşuluk ve dayanışmanın olduğu o zamanları çok özlüyorum.

Ben şehirlere hep bakarım. Estetiğe çok önem veriyorum. Küçük şeyler aslında çok önemlidir. Evvela temizlik gerekir.

Son zamanlarda Başkent'in simgesi olan Kızılay hiç tanınmayacak bir şekilde. Eskiye bildiğimden farkı çabuk görüyorum. Özellikle tabela kirliliği. Metro girişlerindeki izmarit yığını. Kimsenin geçmediği demir yığını üst geçitler. Yararı olmayan, israf sayılan meydanlardaki konserler, boş duran büyük bina ve yapılar insanların gözünden kaçmıyor. Armada'nın karşısındaki bina. Kaç yıldır bitirilemeyen Kızılay binasının içi çürüdü. 973'e kadar Meşrutiyet, Tuna Cadde'si değişmeden, bozulmadan yaşadı. Cinnah da öyleydi. Ama şimdi Cinnah, eski Cinnah değil.

Ankara için çok zor işlerden başlamaya gerek yok. Halkın görebileceği, hemen fark edebileceği küçük düzenlemelerle başlamak

iyi olabilir. Örneğin temizlik. Tabela kirliliğinin engellenmesi ya da düzene konması gerekir. Gözleri yoran ve şehri çirkinleştiren bu tür uygulamalardan vazgeçmek lazım.

Sakarya'nın çiçeklendirilmesi ki, şimdi biraz var ve iyi oldu. Tüm lokanta ve eğlence mekânları, özellikle dışarıya masa açmış olanlar, tertemiz, ütülü, bembeyaz örtüler kullansalar, masalarda çiçekler olsa, çok olumlu bir görünüm sergiler. Sokağa girdiğinizde hemen bu güzelliği fark edersiniz. Sonra iyi uygulamaları görünce diğer iş yerleri de bu uygulamaya katılır. Belki servis elemanları da aynı beyaz, temiz, ütülü giysilerle bu gelişime katılır. Yapılması çok kolay ve ilk tesiri kuvvetli olan şeylerden başlamak gerek.

Kendi iş hayatım dışında, başında Ankara olan, Ankara için güzel ve yararlı olan her şeyin içinde olmaya çalıştım ve çalışıyorum. Başka Türkiye ve başka Ankara olmadığına inanıyorum.

Dursun Ali Kuluhan

Flamingo Pastanesi/Selanik Caddesi

Ankara'ya geldiğim zaman Ulus Meydanı'nda Ulus Taşhan'ı vardı. Hacıdoğan, Anafartalar ve Hisar vardı. Hergelen'e, her gelen oraya geldiği için, Hergelen Meydanı derlerdi. Biz de oraya geldik.

Karaböcek kardeşler vardı. Sonra Safiye Ayla vardı. Ne ses vardı onda.

O zamanlar İstanbul da çok güzeldi. Bir anı da oradan anlatabilirim. Askerden terhis oldum. Terhis olduğum günün akşamı Tepebaşı'nda bir gazinoya gittim. Nezahat Bayram sahnede türkü söylüyor. Bir kâğıt yazdım. "Ablacığım ben falan falanımdır," diye. Türkü istedim. Kâğıdı garsonla yolladım. O, kâğıdı alınca bir başladı: "Kışılar doldu bugün/Doldu boşaldı bugün." Ortalık kaynadı.

HAYATIN KÖTÜ TARAFINA BAKMAYACAKSIN

1933 yılında doğdum. Rize, Çamlıhemşinliyiz. Ailem, dedem Ahmedof ile babam Hasanof, Karadeniz'den Belerus'a, Rusya'ya gitmiş, oralarda iş yapmış. İşletmeler kurmuş, pastacılık yapmışlar. Minsk'in en güzel binası bizim malikaneymiş. Rusya'da devrim olup komünizm gelince Halk Mahkemeleri kurulmuş, zenginlerin idamına karar verilmiş. Babamla dedem, koca bir servetin sahibi oldukları için, ikisinin de idamına karar verilmiş.

Halk Mahkemesi Başkanı babamla dedemi çağırmış, "Siz beni tanıdınız mı?" diye sormuş. "Biz sizin ekmeğinizle büyüdük. Sizleri unutamayız," diyerek onlara yardım etmiş. Onlar da, bir kısım parayla aileyi toplayıp Polanya üzerinden İstanbul'a gelmişler. Babam önce Beyoğlu'nda, Petrograd Pastanesi'ni açmış. O zamanlar İstanbul'da ekmeği, hamuru ayakla yoğurup yapıyorlarmış. Halalarım üniversite mezunu insanlarmış. Bu yöntemle yapılan ekmekleri yiyememişler. Bunun üzerine babam Boğazkesen'de ilk francala fırınına açmış.

Bu arada Çar Nikola zamanında Rusya'da çok zengin olduğu için oradan kaçıp gelen tanıdıklara da babam bakmış. O zamanlar ülke yoksul. Herkes yoksul. Rusya'dan getirdikleri para bitmiş. İstanbul bitmiş. Mecburen memlekete dönmüşüz. Babam bu

sefer de Artvin Borçka'da fırın açmış. Borçka Hemşin'e yakın olduğı için fırını orada açmış.

Bir gün çok enteresan bir olay oldu. Ben Kavaklıdere Flamingo'dayken bir madam geldi. "Siz," dedi, "Hasan Ofluoğlu'nun neyi oluyorsunuz?" "Oğluyum" deyince ağlamaya başladı. "Bizim kartımızı hep o doyurdu. O hepimizin babasıydı," diye boynuma sarıldı. O kadın Puro fabrikasını kuran adamın karısıymış. Hatta sonradan, fabrikayı başkasına satmadan önce bana vermeyi istemiş, ama beni bulamamış.

Konur'daki Ofluoğlu Apartmanı'nı amcam yaptırmıştır.

Çocukluğum Artvin Borçka'da geçti. Alman Harbi'nde kasabanın ekmeğini babam yapıyordu. Arpadan, kabaktan, patatesten ekme yapıyordu. Karneyle iki ekme de bize veriliyordu. Ben o iki ekmeğı köprüdeki "Açız," diyen hamilelere, çocuklara veriyordum. Akşam da "Açım," diye annemden patates istiyordum.

Borçka'dan Çamlıhemşin'e geldim. Beş yıl orada kalıp ilkokulu bitirdim. Sonra da Ankara'ya geldim. Ankara'ya gelişim 1949-50 yılındaydı. O zamanlar Çamlıhemşin'den, Rize'den vapurla bir haftada Samsun'a geliniyor, oradan otobüsle iki günde Ankara'ya varılıyordu.

Ankara'ya geldiğim zaman Ulus Meydanı'nda Ulus Taşhan'ı vardı. Hacıdoğan, Anafartalar ve Hisar vardı. Hergelen'e, her gelen oraya geldiğı için, Hergelen Meydanı derlerdi. Biz de oraya geldik.

Posta Caddesi ile Sanayi Caddesi'nin oralarda Perişan Kahvesi vardı. Kahvenin üzerinde odalar bulunuyordu. Bir odada dört kişi kalınıyordu. Amcamın oğluyla orada, o odalardan birinde kaldık.

O zamanlar pastırmanın kilosu 55 kuruştı. 250 gram pastırma alır, sobanın üzerinde kızartır, paylaşarak yerdik.

Mataracı Mehmet Efendi'nin İstanbul Oteli vardı. Otelin içinde sıhhi banyo vardı. Oraya gider yarım saatte yıkanır, çamaşırları yıkar, giyinir çıkardık. O zamanlar öyle lazımdı.

Ankara'ya çalışmak için geldim. İlk işim berber ıraklııydı. Ulus'ta, Cihan Sokak'ta bir berberin yanına çırak girdim. Ustam Sileyman şafak'tı. Hem Hacıdoğan'ın muhtarıydı, hem de berberlik yapıyordu.

Berberde çalışırken bir anım vardır ki hiç unutmam. Benim ocukluğumda enemin altında fındık büyüklüğünde bir şey vardı. Annem "Ankara'ya gidince doktora git. Bu serin başına iş açar," diye sıkı sıkı tembihlemişti. Bir gün Belediye Hastanesi'nde pleri tıraş etmeye gitmiştik. Orada bir doktor vardı. Doktora "Benim buramı al," dedim. Doktor, "Yanında bir büyüğün yok mu?" dedi. Olmadığını söyleyince "Böyle olmaz," dedi. Çocuğum, on üç, on dört yaşındayım. Çok ısrar ettim. Doktor razı oldu. "Ertesi gün oraya buz koy, gel," dedi. Öyle yaptım, gittim. Oradaki şeyi aldı. Hastaneden bir çıktım, ameliyat yerinde bir sancı bir sancı. Elimle ameliyat yerini tuta tuta yürüyerek Ulus'a geldim. Gittim yattım. Sancı geçmiyor. Kaldığım yerde bir bardak su yok. Elektrik yok. Mum yaktım. Ateş mi sıçradı, ne olduysa oldu, bir baktım bavulum tutuştu. O halimle kalkıp o alevleri sndrmemi hiç unutmam.

Berberde dört ay çalıştım. O arada baktım ki berberdeki kalfalar geliyor, ceplerinde bir ekmek parası bile yok. Bunu görünce ben de baba mesleğine, pastacılığa döndüm. Gurbete çıktıktan sonra hem anneme hem babama ayrı ayrı para yolladım.

Çırak olarak Polat Pastanesi'nde üç ay çalıştım. Bu pastane, Hamamönü'nde Cemal apraz vardı, onun yeriydi. Pasta ve şekerciydi. O zamanlar İstanbul'un en iyi ustasını, Sezai Kaya'yı getirmişti. Usta 350 lira ücret alırdı.

Buzdolapları daha yeni yeni çıkıyordu. O zamana kadar dondurmayı buzda saklıyorduk. General Elektrik Bayisi de Kotu. Çocuktum, elime parayı verip yolladılar. Dkkndaki adama parayı verip parçayı istedim. Adam arayıp bulup parçayı verdi. "Amca, sen iyi amcaymışsın," dedim. Vehbi Koç, oymuş.

Çalıştığım yerde altı ayda kalfa yardımcısı oldum. İki yıl geçince kalfa, üç yıl sonra usta oldum. Orada altı yıl çalıştım. İki yıl güneşin nereden batıp nereden doğduğunu bilemedim. Hep imalat-hanedeydim. Sekiz saat doyunca uyumadım.

Askerliğimi İstanbul'da yaptım. Cumartesi pazar günleri Hay-layf ve Ömür gibi pastanelerde çalışır, harçlığımı çıkarırdım. Askerliğim bitince İstanbul'da kaldım ve yine aynı pastanelerde çalışmaya devam ettim. Divanyolu'nda, Garden Pastanesi'nde çalıştım.

Sonra İstanbul'dan Ankara'ya geldim.

Dikimevi'nde, bir ortakla birlikte Rüya Pastanesi'ni açtım.

Rüya Pastanesi'ndeki ortağımla anlaşamayınca ayrıldım. Bu sırada Flamingo'nun sahibi Saffet Hakkı Tanı da ortağından ayrılmıştı, beni ortak etmek istedi. O zamanlar Flamingo Pastanesi Ulus Sineması'nın karşısındaydı. O dükkân orada kaldı. Ben, Saffet Bey ve İbrahim Şişoğlu'nu ortak ederek, Tunalı'daki Flamingo'yu açtım. Kardeşlerim de bana ortak oldular. Zaman geçip bu ortaklık bittiğinde Tunalı'daki yer bana ve Saffet Bey'e kaldı. Onlar sonradan bulvarda bir tane daha açtılar.

Ben 1985'te Selanik Caddesi'ndeki bu yeri aldım. Kendi paramla aldığım halde tapuyu oğlum, ortağımın kızı ve kardeşlerimin çocukları adına çıkardım. Burayı da pastane yaptım. Yıllarca ortak olarak yürüttük. Çocuklar büyüyünce bir kısmı çalıştı, bir kısmı çalışmadı. Şimdi burada sadece benim çocuklarım çalışıyor.

Burayı ilk aldığımda Selanik Caddesi ayakkabıcılar çarşısı gibiydi. O ayakkabıcılar terk etti gitti burayı. Benden sonra Akman geldi. Şimdi de yüz elli tane kafe oldu.

Eskiden burada komşuluk ilişkileri iyi idi. Ancak benim küçüklüğüm Cebeci, Dört Yol, Hamamönü ve Hacettepe'de geçti; oradaki komşuluk çok daha iyiydi. Orada her şey çok iyiydi. Hamamönü'nde elektrik direğine adam bağlamışlığım vardır. Kızlara laf attı diye. Mahallede katiyen başımızı kaldırıp kızlara bakmazdık.

Ankara'nın o zamanlar güzel bir havası vardı. Esenpark'ta Hamiyet Yüceses mikrofonu bırakıp şarkıya asıldığında, sesi Sıhhiye'den duyulurdu.

Karaböcek kardeşler vardı. Sonra Safiye Ayla vardı. Ne ses vardı onda.

O zamanlar İstanbul da çok güzeldi. Bir anı da oradan anlatabayım. Askerden terhis oldum. Terhis olduğum günün akşamı, Tepebaşı'nda bir gazinoya gittim. Nezahat Bayram sahnede türkü söylüyor. Bir kâğıt yazdım. "Ablacığım ben falan falanım," diye. Türkü istedim. Kâğıdı garsonla yolladım. O, kâğıdı alınca bir başladı: "Kışlalar doldu bugün/ Doldu boşaldı bugün." Ortalık kaynadı.

O zamanlar Ankara'da en çok Esenpark Aile Gazinosu ve Cebeci Çayırındaki Dört Yol Aile Çay Bahçesi güzeldi. Buralara İsmail Dümbüllü, Abra Kadabra, Zeki Müren gelirdi. Gençlik Parkı'na, Atatürk Orman Çiftliği'ne gezmeye gidilirdi. Çiftlik'te beş liraya iki kişi gayet güzel yemek yer kalkardı. Bu fiyata rakı da

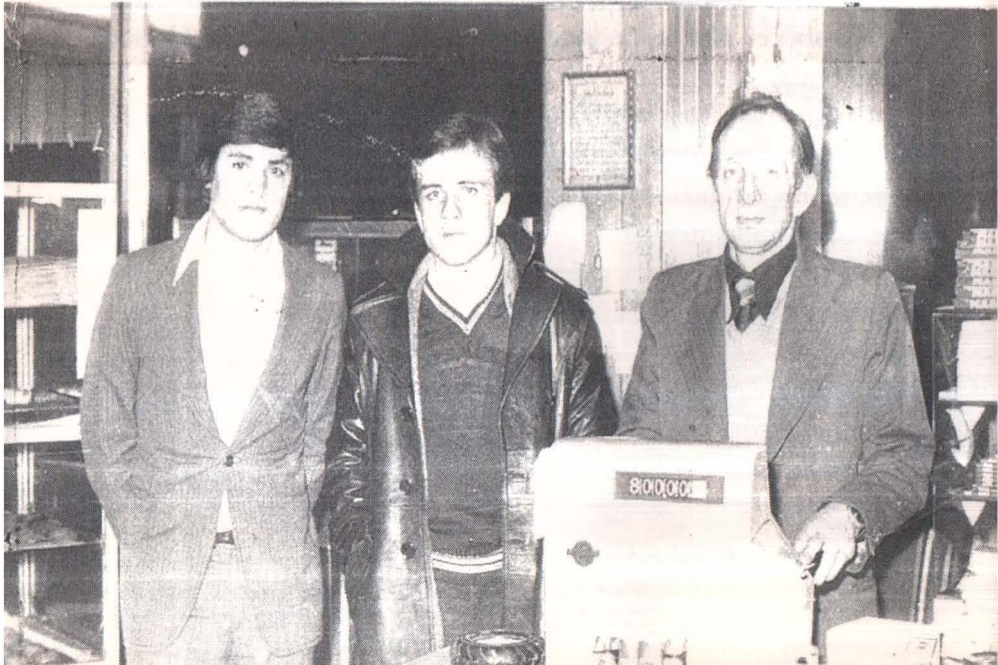
dâhil olurdu. Çiftlik'in yoğurdu, sütü, tereyağı da çok güzel olurdu. Her şey doğaldı.

Gezmeye trenle Kayaş'a giderdik. Kayaş bağlık bahçelikti. Soğuk sular akardı. Bira, gazoz gibi içecekler içilirdi. Gençler sevdikleri kızlarla gelirlerdi.

Sinemayı çok severdik. Cebeci Sineması'na, Ulus'a, Yeni Sinema'ya ve Park Sineması'na giderdik. Ama en çok Anafartalar'daki Sus'a giderdik. Film gösterisi dışında Rakkaseler çok modaydı. Rakkaseler Sus Sinemasında çıkarlardı.

Ben askerdeyken, Ağaçlı'daydım. Kilyos ve Karaburun tarafına bakıyorduk. Orası da tam bir kumsaldı. Arabistan'daki çöller gibiydi. O aralar oralarda çok film çekiliyordu. Hepsini gördüm. Fatma Girik'i, Muzaffer Tema'yı orada gördüm.

Burada, Flamingo'da kokteyl salonumuz vardı. Sanatçılar gelir sabaha kadar eğlenirlerdi. O kokteyllerden birine Zeki Müren de gelmişti. Yanaklarımızdan makas aldı. O zamanlar gencim. Kızdım.

Bize hep “Sarhoşlara dokunulmaz,” denirdi. Ben de, nasıl sarhoş olunur diye de hep merak ederdim. Bir gün bir şişe votka aldım, hepsini içtim. Aklım başımda, ama ayaklarım yürümüyor. Anladım ki sarhoş ne yaptığını bilmiyor değil, biliyor. Bilmediği yalan. Ondan sonra hangi sarhoş küfür ederse dövdüm.

Ankara’da yemeklerden; Hisar’daki dönerci ile Hacettopu’de Mehmet Usta’nın yemekleri güzeldi. Esnafın her şeyi adıyla satması güzeldi. “Palamuda gel, canlı canlı,” diye balık, “Çavuş. Çavuş. İzmir’e gel,” diye üzüm satılırdı. Ama kibar kibar bağırlırdı. Bir gün Hacıdoğan’da “Zlobmuş! Zlobmuş” diye bağıran bir adama merak edip sordum, “Ne satıyorsun?” diye. Yumurtamış.

Hayatta iki şeyi yapmadım. Babam dedi ki: “Şu konağı görüyorsun. O altın dolu olsa alma. Altın biter. Aç kalırsan camiden halı çal, ama devletin bir kuruş parasını alma. İkincisi de, ayrılıp da çalıştığın dükkânın karşısına dükkân açma. Eğer ayrıldıysan gâvur olsun, Hristiyan olsun, Müslüman olsun, bir daha o dükkâna girme.” İkisini de yapmadım. Babam okumamı da çok istedi. “Oku, sen çok akıllısın,” dedi ama, babamın hiçbir imkânını kullanamadım.

Ben gençlere, özellikle pastacılık yapmak isteyen gençlere şunu söylemek isterim ki, bu işe ilkokulu ya da ortaokulu bitirince başlamalı. Sonradan olmaz. Kendilerine çalışır gibi çalışsınlar. Sabretsinler. Her şey para demek değil. Önce sanatı iyi öğrensinler, para kendiliğinden gelir. Çalıştıkları yerden hemen ayrılmasınlar, ayrılıyorlarsa gittikleri yer daha iyi bir yer olsun. Bir de, ne yaparsan yap; hamal ol, patron ol, başbakan ol, ama mütevazılığı asla kaybetme.

Ankara için unutulmaz olaylardan biri seksen kişinin öldüğü uçak kazasıydı. Bizim hanım Ulus Meydanı’nda dışçıye gidecekti. Ben dışçıye telefon ettiğimde daha gitmemişti. Hanımım Ku-

ran dinleyip öyle çıkmış. Öyle çıktığı için de kazaya rastlamamış. Yolda da uçak kazası olduğunu duyup geri dönmüş.

Bir de kendim için unutamadığım bir olay var: Yeni evlenmiştim. On beş gün hanımımın yanında kalıp hayata atılmışım. Çünkü borçlanmışım. Geldim, Ankara'da çalışıyorum. Hiç param kalmamış. Bir toptancı geldi. O zaman da kurdeleli ipler yeni çıkmış, çok moda. Adam iki bin, üç bin tane getirmiş. Piyasada metresi on beş lira. "Ben on ikiden veririm," diyor. Ona dedim ki: "Ben senden on liraya alayım. Herkese on iki liradan satayım." Adamla anlaştık. Ben o kurdeleleri sırtıma alıp, Kızılay'da üç saatte bitirmişim. Paranın para olduğu zamanda, tam iki bin beş yüz lira kazanmışım.

Ankara'da herkesin güzel giyinmesini, sokaklara çöp atılmasını, insanların birbirine selam vermesini isterdim.

Sakarya eski Sakarya değil. Geçenlerde bayanın biri köpeklerle dolaşiyor. Balıkçılardan biri laf attı, "O götürdüğün kuzu mudur ablacığım?" diye. Esnafa kızdım. "Böyle yaparsanız aileler buraya gelmez," dedim.

Ankara ile ilgili bir şarkı düşünsem; “Ankara’nın taşına bak-gözlerimin yaşına bak,” olurdu.

Hayattan şunu öğrendim; hayatın hiçbir tarafı kötü değil. Hep iyi yönüyle bakmak lazım. Kötü yönüyle bakmamalı.

Halil İbrahim Boyacıoğlu

Boğaziçi Lokantası/Denizciler Caddesi- Ulus

Yahudi Mahallesine yakın oturmamız hasebiyle gayri Müslimlerle komşuluk ilişkilerimiz yoğun olurdu. İyi insanlardı. Çocukluğumdan bu yana bu bölgede yaşadığımız için çok güzel komşulukla,r çok güzel yaşantılar tattık. Mahallemizdeki kilise ve havra hâlâ duruyor.

En iyi Ankara yemeği Ankara tava ve kuzu kapamadır. Kuzu kapama bakır kaplarda sebze ve etten yapılan, kendi suyunda pişen, içinde pazısı olan bir yemektir. Ve çok güzel, lezzetli bir Ankara yemeğidir.

AH O YILLARIM!

Ben 1956 yılı, İstanbul, Üsküdar doğumluyum. Ben doğduğum yıl babamlar Ankara'ya gelmiş. Babam İstanbul doğumlu. Babamın ailesi ise Rumeli'den İstanbul'a gelmiş.

Babam daha önce İstanbul'da çeşitli işletmelerde aşçılık yapmış. En son Mısır Çarşısı'ndaki Pandelli Restoran'ın aşçı-başıymış. Sonra bir arkadaşı vasıtasıyla Ankara'ya gelmiş.

Ankara'da Ulus'a gelmişler. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun binalarının arkasında olup, Denizciler Caddesi'ne açılan Çanak-kale Sokak'taki Ünal Apartmanı'na taşınmışlar. Hâlâ duran bu apartmanda '68 yılına kadar, oturduk. O zamanlar bizim sokakta İstanbul Börekçisi'nin sahibi Azmi Beyler yakınımızdaki bir sokakta yer alan, on beşinci yüzyılda yapılmış tarihi Şengül Hamamı'nın sahipleri ve Büyükhanlı'lar otururdu. O dönem Ankara'nın kalburüstü insanların oturduğu yerler buralar, bu mahallelerdi.

Yahudi mahallesine yakın oturmamız hasebiyle gayri Müslimlerle komşuluk ilişkilerimiz yoğun olurdu. İyi insanlardı. Çocukluğumdan bu yana bu bölgede yaşadığımız için çok güzel komşuluklar, çok güzel yaşantılar tattık. Mahallemizdeki kilise ve havra hâlâ duruyor.

Çok güzel yapılar vardı. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun gül ve çam ağaçlarından oluşmuş arka bahçesini, bu bahçede oynadığımız oyunları, çocukluk arkadaşlarımızı unutamam. En kaliteli giyim mağazaları buradaydı. Gençlik Parkı'nın büyüğü atmosferini, o güzel havuzdaki sandal sefalarımızı da unutmam mümkün değil.

Denizciler Caddesi o zamanlar Ankara'nın en gözde yerlerinden biriydi. Kiralar ve hava parası çok pahalıydı. Adliyenin burada olması, avukat büroları, karşıımızdaki Konak Han'daki icra daireleri ve Anafartalar Caddesi'nde yer alan tekstilin en önde gelen firmaları, burayı çok önemli kılıyordu. Çok ünlü mağazalar vardı. O zamanlar Denizciler'de hiç ev yoktu. Hep işyeriydi. İki tane otel vardı. İçkili bir lokanta olan Toros Ekspres vardı. Yüksel İnşaat'ın ilk yeri burasıydı.

Babam Mehmet Recai Boyacıoğlu bu dükkânı 1956 yılında, Denizciler Caddesi'ndeki bu yerde kurmuş. 1991 yılında vefat edinceye kadar da burayı işletti. Lokantanın önündeki bu çınar ağacını 1963'de babamla birlikte diktik.

1982 yılında, 26 yaşında babamın yanında görev almaya başladım. Resmen ortak oldum.

Çocukluk yıllarında babamın bize çok emekleri olmuştur. Bizi eğitti. Bize "Müşteriye güler yüz ibadettir," "En taze ve en kaliteli malı içeriye alacaksın ve müşteriye en kaliteli ve en taze olarak sunacaksın," "Müşteriye vereceğin porsiyonu bol kepçe yap ve hizmette kusur etme," derdi. Yüzlerce insan yetiştirdi ve onları iş sahibi yaptı. Kızdığı zaman işçiye "Allah seni patron yapsın," derdi.

Ankara'da ilk defa, mutfağı, müşterinin görebileceği şekilde şeffaf mutfak haline getirdi. Bu uygulamayı yaptığı tarih 68 veya 70 yıllarıydı.

Şimdi bakan olan, milletvekili veya üst düzey bürokrat olan insanlardan bazıları, talebeliklerinde bu bölgedeki yurtlarda kal-

dıklarından, babamızın veresiye defterine yediklerini yazdınrlar, ay sonlarında borçlarını ailelerinden gelen harçlıklarla kapatırlarmış. Şimdi, yıllar sonra kendileri gelip bize söylüyorlar.

Hastanelerin yakın olması, dükkâna Ankara dışından, taşradan birçok müşteri gelmesine neden olurdu. Babam hasta yakınlarıyla çok ilgilenir, doktor müşterilerimiz de olduğu için, dertlerini çözerdi. Anadolu'dan gelenlere şöyle bir bakar, halinden anladıklarından para almazdı.

Eskiden beri, Ramazan iftarlarında burası dolar taşar. Müşterilerin kaldırımdaki masalarda ve mutfak tezgâhında iftar açtığı çok olur. İftara evine yetişemeyen insanlar için kaldırıma iftar masaları koyarız.

Dört yıl boyunca, ücreti kendilerince ödendi ve biz burada, Semih Sergen Bey ile Haluk Nurbaki Bey adına, Ramazan ayında beş masa tahsis edip, fakir ve yolculara ücretsiz yemek verdik.

Geçenlerde bir müşterimiz doksan bir yaşında vefat etti, İlhami Güven. Fikri Yücel ise seksen yedi yaşındaydı, yeni vefat

etti. Üçüncü nesil olarak yemeğe gelen müşterimiz var.

Bizi Ankara'da tutan, burada bir çevre edinmemiz ve tanınmamız. Hangi işletmeye gitsek bizi tanımaları. Sitayişle söz etmeleri. Hatta Ankara dışında bile adımızı söylediğimizde bizden övgüyle bahsetmeleri. Ulaşım kolaylığı. Ankara'nın İstanbul kadar kozmopolit olmaması.

Kızılay'a gitmeme nedenimiz, buranın mülkiyetini almış olmamızdı. Burada oldukça büyük bir müşteri potansiyeli vardı. Taşradan gelen müşterimiz çoktu. Babam müşteriyi dağıtmak istemedi.

O zamanlar "Başka Yerde Şubemiz Yoktur" sözü çok geçerliydi.

Kiracılık sizi riske sokuyor. Kediseven Sokak'ta Çınar Lokantası vardı. İyi bir işletmeydi. Mal sahibinin tahliye ettirmesiyle on yedi yılda kapandı, gitti.

Dört yıl önce Gaziosmanpaşa'da ikinci şubeyi açtık. Oraya kızımızı, oğlumuzu koyduk. Başına eşimizi koyduk. Üçüncü neslin devamı temennisiyle onlara da bu mesleği sevdirmek, bu güzelliği tattırmak istedik.

Bize müşteri olarak en çok, adliyenin (eski adliye, şimdiki Kültür Bakanlığı Sinema ve Telif Genel Müdürlüğü) yakın olması dolayısı ile hâkimler, savcılar, avukatlar, icra memurları, adliyede işi olan bürokratlar, belediye başkanları gelirdi. Zamanın meşhur babaları İnci Baba, Kürt Ahmet yemeğe bize gelirdi.

Siyasi yaşamdan, parti başkanından bakanına kadar çok müşterimiz olurdu. Rahşan Hanım eskiden Sayın Ecevit ile gelirdi, şimdi ise kız kardeşi ile geliyor. Süleyman Bey artık gelemiyor. Ama sık sık yemek siparişi oluyor, biz eve gönderiyoruz. En çok kuru fasulye, turşu ve Ankara tava gönderiyoruz.

Ayrıca Ferhat Göçer, Yılmaz Morgül, Ahmet Hakan, İsmail Küçükkaya, Kürşat Tüzmen, Salih Kapusuz, Neşet Ertaş, Latif Doğan, Ahmet Özhan, Metin Serezli, Murat Karayalçın, Ertuğrul Günay, İlber Ortaylı, Recai Kutan, Hacı Ali Demirel, Şevket Demirel, İsmail Nacar da müşterimizdir.

En iyi Ankara yemeği Ankara tava ve kuzu kapamadır. Kuzu kapama bakır kaplarda, sebze ve etten yapılan, kendi suyunda pişen, içinde pazısı olan bir yemektir. Ve çok güzel, lezzetli bir Ankara yemeğidir.

Ankara'da büyük olay olarak, en çok üç olayı hatırlarım. Bir tanesi uçak kazasıydı. Beş yaşındaydım. Hacı Bayram'ın girişine düşmüştü. Koşarak gittim. Kopmuş olan kol ve bacakları gördüm. Çok ceset vardı. Sokaklarda yangınlar oldu. Kâbus gibi bir şeydi. Günlerce uyuyamadım. Yıba Çarşısı yangınına da hatırlarım. Bizim bir tüpçü ablamız vardı. Onun kocası o yangında ölmüştü. Bir de on beş yıl önce falan, sabah, dükkânı açmaya geldik ki ortalık duman. Sabaha karşı Ulucanlar'da yangın çıkmış. Koşarak gittik. Birçok arkadaşına yardım ettik.

Gençlere anne babalarıyla ilişkilerini güzel tutmalarını tavsiye ederim. İlişkileri güzel tutmalı, anne babanın sözleri o an ters gelse bile kızmamalı, onları anlamaya çalışmalı. Ne demek istedikleriyle ilgili düşünmeli.

Gençler için bir önemli konu da; hangi meslek yapılırsa yapıl-sın mutlaka severek, isteyerek ve aşkla yapılmalı. Böyle yapılan her işte başarı ve verimlilik mutlaka yakalanır. Güler yüz ibadet-tir. İster esnaf ister memur, işçi, ne olursa; samimiyet, güler yüz ve karşılıksız yardım insanı başarıya götürür. Ve karşılıksız yar-dım, mutlaka ve mutlaka bir gün yapanı gelir bulur.

Ankara'da en çok özlediğim; ah o yıllarım! Kendi hayatımla burayı birbirine çok benzetirim. O yılları özlerim. Ankara'daki komşuluk ve esnaf ilişkilerini ararım. O yıllarda yardımlaşma ve irtibat vardı. Ulus semtinin kültürel ve tarihi mirasının, tarzının değişmesine, bozulmasına üzüldürüm.

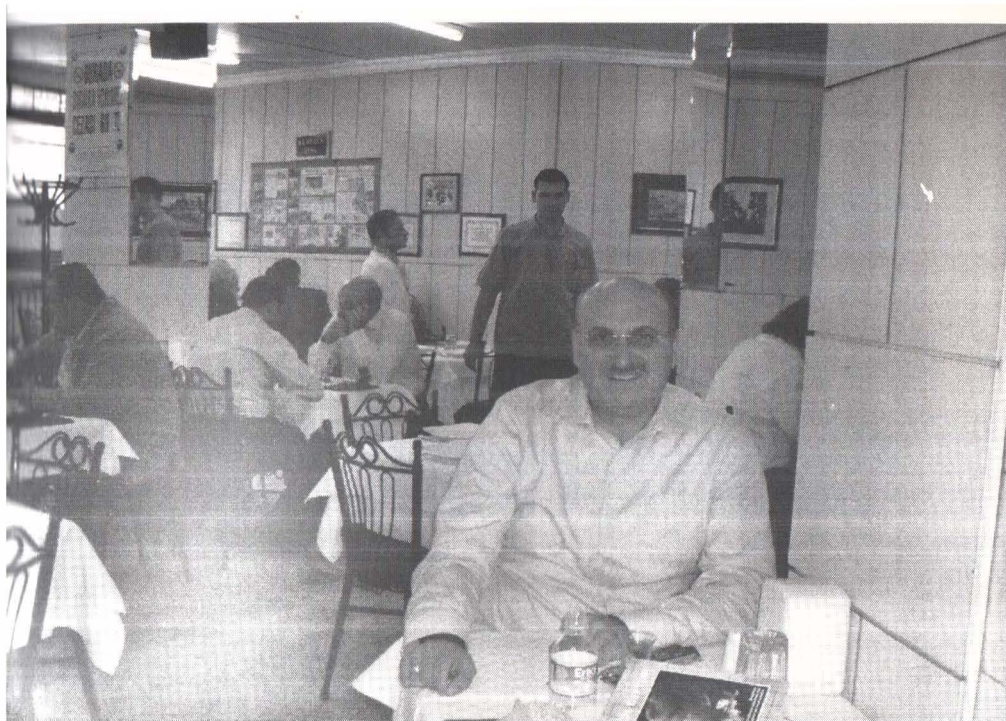
Ama en çok söz verildiği zaman yapılmamasına üzüldüyorum.

Eskiden çek, senet yoktu ki. Söz çok önemliydi. En çok özlediğim şeylerden biri bu. Söz verildi mi tutulurdu. Özlediğim bir diğer şey de işçiyle işveren arasındaki hukuk.

İstanbul olmama rağmen Ankara'yı çok seviyorum. İstanbul'daki ilişkileri çok bozulmuş buluyorum. Ankara bana daha sıcak geliyor. Çevremiz burada oluştu. Aile, çocuklar, torun torba burada. Bu yüzden çok memnunuz.

Ankara'nın kültürel mirasını ortaya çıkarmak gerek. Daha medeni bir şehir haline getirmeliyiz. Ankara'yı bir turizm merkezi yapmalıyız. Kale'nin civarını düzenlemeliyiz. Çok büyük bir kültür hazinesi üzerinde oturduğumuzu fark etmeli ve bu hazineni canlandırmalıyız. Bu konuda yerel belediyeleri desteklemeliyiz. Hacı Bayram'ın çevresini temizlemeli ve tarihi evleri restore etmeliyiz. Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait kapalı bir yüzme havuzu vardı. Her yanı mermerdi. Locaları vardı. Bu yapıları yeniden ortaya çıkarmalıyız.

Salih Atakan

Mithatpaşa Berber Salonu/Mithatpaşa Caddesi

O zamanlar Ankara'da Kızılay ve Yenışehir'in çok ayrıcalığı vardı.

Cumartesi, Pazar ve bayram günleri gibi özel günlerde, burada - o zamanlar bu caddenin adı Mithatpaşa değil, İsmetpaşa idi - dolaşılırdı. Elinde bir buket çiçek ile çok insan görölürdü.

Büyük Sinema, Ankara Sineması, Ulus Sineması vardı. Tiyatroya giderdim. Müziği ve eğlenceyi severdim. Göl Gazinosu, Gar Gazinosu vardı. Gece hayatı 12'den sonra başlardı.

Sakarya Caddesi'nde Besim Tarakçı'nın Missouri Lokantası vardı. Lokantanın çok güzel de bir meyhanesi vardı. Şarap şişeleri, üzerinde tozuyla, buğusuyla dururdu. Şişeler özellikle o şekilde sergilenirdi. Atmosferi böyleydi.

BİZİM KUŞAK ZOR KUŞAK. İKİNCİ CİHAN HARBİ, KITLIK, FAKİRLİK

Trabzon merkez doğumluyum. Doğum tarihim 1937. O zamanki koşullar ve Karadeniz halkının fakir oluşu nedeniyle Ankara'ya geldim. On yedi yaşında ailemin yanından ayrılarak gurbete çıktım. Bizim kuşak zor kuşak. İkinci Cihan Harbi, kıtlık, fakirlik.

Bir de heyecan vardı. İnsanlar birbirine saygı duyardı.

Amcam Ankara'da komiserdi. Ankara'ya onun yanına geldim. Mithatpaşa Caddesi'ndeki Moda Berberi'ne çırak girdim.

Mesleğimi öğrendim, askere gittim. Askerden Trabzon'a döndüm.

Bir, bir buçuk yıl memlekette kaldım. Sonra yeniden Ankara'ya dönüp aynı dükkânda çalıştım. Ve zamanla kendi işimi kurmak için o dükkândan ayrıldım.

13 Mart 1965'de kendi işimi kurdum ve halen devam ediyorum.

1966'da evlendim üç çocuğum oldu. İki kız, bir oğlan. İyi eğitimliler. Oğlum Amerika'da.

İş, ilk açıldığında çok farklı oluyor. Dükkânımı kiralarken mal sahibi kefil istedi. Ben kabul etmedim. "Ben kendime güveniyorum," dedim ve halen de kırk beş yıldır bu dükkânda kiracıyım.

Meslekte pek kimseyi örnek almadım.

İşimde sebat ettim, düzgün görev yapmaya, temiz olmaya dikkat ettim. Hayalimde çok şeyler oldu, fakat hiçbirinde yanılmadım. Kanaatkâr oldum. İşimde bir süreklilik gözettim. Çalışkanlık etkili oldu. Aynı yerde, aynı mekânda ve semtte olmam başarımın temeli oldu. İşimde, mekânda ve semtte süreklilik, benim tanınmamı ve tutunmamı sağladı. Çevremın çok büyük desteği oldu. Çalıştığım arkadaşlarımlın katkısı oldu.

O zamanlar TRT'nin Mithatpaşa'ya gelişi, tiyatrocuların, medya mensubu insanların müşteri olması beni daha ileriye götürdü. Ben de istismar etmedim. Talebe çocuklara kendiliğinden indirim yapardım.

Ankara bakanlarına, bürokratlarına çok hizmetler verdim. Bülent Ecevit Bey bakandı. İsmail Cem TRT Genel Müdürüydü. Hıncal Uluç, Levent Kırca, Orhan Özdeş o zamanlar tanıdıklarımdır. Allah rahmet eylesin, İsmail Hakkı Ülgen müşterimdi.

Buranın bir özelliği var. Şu anda tıraş olan bu çocuğu koltuğun üzerine bir tahta koyar, öyle tıraş ederdim. Otuz yıl geçti hâlâ buraya gelir. Onu buraya çeken bir şey var. Şu andaki diğer müşterim ise emekli banka müdürü. Bahçeli'den çıkıp gelir.

Beni tercih etmelerinin nedeni, önce saygıyı gözetmem. Para hep sonradan geldi.

Ne zaman işimi kurdum, evlendim, çocuklarım oldu, o za-

man Ankara'ya ait oldum.

Ankara'ya ilk geldiğim yıllarda, Türkiye de, Ankara da yoksuldu. Ama hayat daha farklıydı. Bir başkente yakışan bir şehirdi. Her şeyi muntazamdı. Toplum birbirine saygılıydı. Nüfus azdı. Mahallelerde potalar vardı. Çocuklar, gençler, kızılı oğlanlı oyun oynarlardı. Göçler ve kalabalık, Ankara'yı değiştirdi.

O zamanlar Ankara'da Kızılay ve Yenışehir'in çok ayrıcalığı vardı.

Cumartesi, Pazar ve bayram günleri gibi özel günlerde, burada - o zamanlar bu caddenin adı Mithat-paşa değil İsmetpaşa idi

- dolaşıldı. Elinde bir buket çiçek ile çok insan görüldü.

İnsanlar görgü-lüydü. Çıraklık yaparken aynı binanın üstünde bir Bulgar otururdu. Ben onların balosunun vestiyerinde görev almıştım ve oraya gelenler önce benim elimi sıkmışlardı.

Büyük Sinema, Ankara Sineması, Ulus Sineması vardı. Tiyatroya giderdim. Müziği ve eğlenceyi se-verdim. Göl Gazi-

nosu, Gar Gazinosu vardı. Gece hayatı on ikiden sonra başladı.

Sakarya Caddesi'nde Besim Tarakçı'nın Missouri Lokantası vardı. Lokantanın çok güzel de bir meyhanesi vardı. Şarap şişeleri, üzerinde tozuyla, buğusuyla dururdu. Şişeler özellikle o şekilde sergilenirdi. Atmosferi böyleydi.

Parlamenteler çoğunlukla Missouri Lokantası'nda yerlerdi. Washington Lokantası vardı, şimdi Göksu oldu. Rahmetli Erdal İnönü orada yemek yerdi. Sakarya Caddesi'nde Raşit Baba'nın açmış olduğu Tavukçu vardı. Şimdikiler aynı ilkeyi bugüne taşıdılar. Halk buraya giderdi. Tavukçu'ya kendi evimiz gibi giderdik.

Rüyam Lokantası vardı. Mülkiyeliler'in karşısındaydı şimdi simitçi oldu, bir apartmanın giriş katındaydı. Bahçesi çok güzeldi. Yemekleri de çok güzeldi. Dönemin en iyi mutfağıydı. Restoran Cevat vardı. Soysal Çarşısı'nın olduğu yerde, şimdiki Şekerbank'ın oradaydı. Ulus'ta Çiçek Lokantası, Cebeci Dört Yol'da Kukla Kebap vardı. Kukla Kebap duruyor sanırım.

O zamanların unutulmaz isimleri Aliki Viyuklaki, Antoni Quinn gibi isimlerdi. Onların filmlerini izlemeyi severdim.

Ben yemekleri çok ayırmam. Ankara yemeği olarak çok ayırdığım bir yemek olmadı. Ancak eşimin pişirdiği her yemeği çok lezzetli bulurum. Eşim, bir bamya yemeği yapar, bamya yemeyen bile zevkle yer.

En beğendiğim insanlar temiz giyen, kravatlı, pabucu boyalı insanlardı. Onlara çok özenmişimdir.

O yıllarda Ankara Koleji buradaydı. Buraya gelen kolejli çocuğu diğer çocuklarla karşılaştınca çok farklıydı. O zaman bekârdım; "Çocuklarım olursa orada okutacağım," dedim. Ve okuttum. Arkadaşlıklar çok iyiydi. Kravatlı saygılı insanlar gitti. O dönemin saygısını özlüyorum.

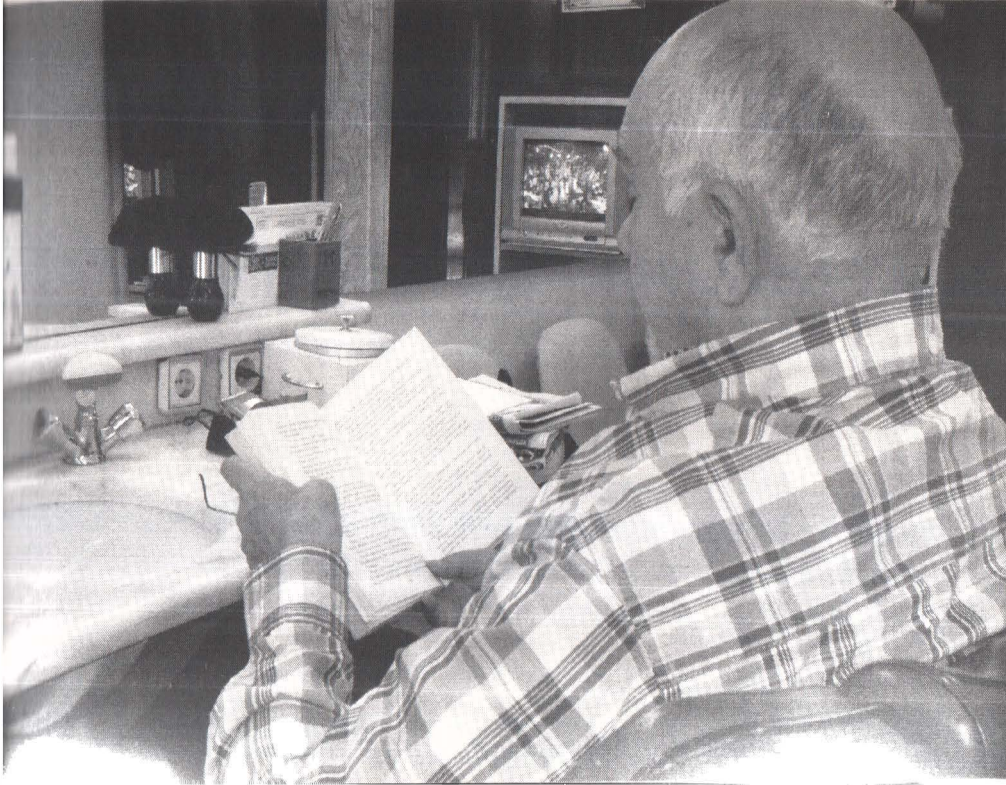
Mesleğimde çok insan yetiştirdim. Hâlâ da yetişiyorlar. Çalışanlarım da başarılıdır. (Genç bir çırağı göstererek) İçlerinde dört dörtlüğü var. Benim yerimi dolduracak bir çırak bu delikanlı.

Ankara'da önemli ve unutulmaz olaylardan biri, Ulus'a bir uçak düşmüştü. Tretuar üzerinde ayakkabı boyacıları dururdu. Onlar kömür kesmişlerdi. Ev sahibimizin kuzeni Hükümet Caddesi'nden Hacı Bayram'a çıkarken, Gima'nın karşısındaki bir bankanın müdürüydü ve o uçak kazasında yaralanmıştı. Kuzenini o saatte ziyarete giden rahmetli ev sahibim Rıfat Güven de yaralanmıştı. Uçaklardan birinin bir kısmı da Hal'e düşmüştü.

Bir de 27 Mayıs İhtilal'ini unutamam. Ben o zamanlar Sakarya Caddesi'nde bir berber dükkânında kalfa olarak çalışıyordum. Dükkânda ikamet ettiğim için perdeleri çekip olayların dinmesini beklemiştim.

Bu olaylar sırasında, arabaların bagajları açık olmak zorundaydı. Hatta bir genç, bagajı açmadığı için vurulmuştu.

Şu anda Ankara'nın hiçbir yerini sevmiyorum. Elli altı yıldır

aynı mahallede yaşıyorum. Kendimi artık çok yabancı hissediyorum. İstanbul'da evim var, ama Ankara'dan ayrılmayı da düşünemiyorum. Ankara bir şekilde benim yaşamım.

Ankara'nın şehirciliğini düzeltmek gerek. Kaldırımların yüksekliğini ayarlamalı. Yaşlılar, çocuklar, ve hamile bayanların üst geçitlerden geçme şansı yok. Taksi şoförlerinin daha profesyonel olmasını isterdim. Trafik kurallarına uyulmasını isterdim.

İlhami Baykaler

Baykal Mağazası/Atatürk Bulvarı

Böylelikle çocukluğumun büyük bir kısmı Etlik'te geçti. Etlik o tarihlerde bağlık bahçelik bir yerdi. Bizim on sekiz dönümlük, içinde evi olan bir bağımız vardı. Bağlarda her türlü meyve yetişir ve çok güzel üzümler olurdu. Çoğu aile pekmezini kendisi kaynatır, şarabını kendisi yapardı. Babam tabiata çok düşküdü. Asmayı, ağacı kendisi yetiştirirdi. Bahçemizde bir vişneler vardı, anlatamam. Kirazlar öyle, nefis. O kış armutları ise hiç anlatılmaz. Bu armut "Ankara armudu" olarak bilinir. Sonbaharda bir oda dolusu olur ve biz onu devşirirdik. Kışın sarı, sulu, lezzetli hale gelirdi. "Ankara elması" olarak bilinen ise yazın olan, biraz küçük boyutlu, güzel bir elmadır.

Etlik'te bütün mahallenin çocukları birbirimizle arkadaştık. Etlikspor adında bir futbol takımımız vardı. O zamanlarda Etlik'te Halkevi vardı. Halkevi'nde masa tenisi ve bağlama dersleri verilirdi. Halkevi bütün Etlik'i kaynaştıran bir aktivite merkeziydi.

UNUTAMAZDINIZ O GÜZELLİKLERİ VE GECELERİ

Ben 1938 doğumluyum. Ailem Ankaralı. Soyadı kanunu çıkınca babam, bizim Asya'dan geldiğimizi düşünerek, "Baykal Gölü'nün eri" anlamında, Baykal soyadını almış.

Doğduğum semt Hacettepe. Hacettepe'de doğmuşum, ama ben iki yaş civarındayken Etlik'e taşınmışız. Çok küçük olduğum için taşınmayı pek hatırlamıyorum.

Böylelikle çocukluğumun büyük bir kısmı Etlik'te geçti. Etlik o tarihlerde bağlık bahçelik bir yerdi. Bizim on sekiz dönümlük, içinde evi olan bir bağımız vardı. Bağlarda her türlü meyve yetişir ve çok güzel üzümler olurdu. Çoğu aile pekmezini kendisi kaynatır, şarabını kendisi yapardı. Babam tabiata çok düşkündü. Asmayı, ağacı kendisi yetiştirirdi. Aşılarını bile kendisi yapardı. Bahçemizde bir vişneler vardı, anlatamam. Kirazlar öyle, nefis. O kış armutları ise hiç anlatılmaz. Bu armut "Ankara armudu" olarak bilinir. Sonbaharda bir oda dolusu olur ve biz onu devşirirdik. Kışın sarı, sulu, lezzetli hale gelirdi. "Ankara elması" olarak bilinen ise yazın olan, biraz küçük boyutlu güzel bir elmadır.

Etlik'te bütün mahallenin çocukları birbirimizle arkadaştık. Etlikspor adında bir futbol takımımız vardı. O zamanlarda Etlik'te Halkevi vardı. Halkevi'nde masa tenisi ve bağlama dersleri veri-

lirdi. Halkevi bütün Etlik'i kaynaştıran bir aktivite merkeziydi. Tüm Etlik bir aile gibiydik.

Gün oldu, Ankara'ya bir imar müdürü atandı. Etlik, o zamana kadar kadastro parselliydi. Yani imara girmemişti. İmar müdürü ve babası komşumuzdu. Ve babası Deniz Kuvvetleri'nde önemli bir adamdı. Oğlu imar müdürü olunca, arkadaşlarıyla bizim yanımızda on beş dönümlük bir bağ aldı. Oradan imar geçirdiler. Yerler çok değerlendirildi. Ama bağlar elden gitti. Kızılcahamamlılar geldi. Sürüleri vardı. Sürüler bağlara sürüldü. Sürülerle baş edilemedi. Talan oldu gitti bağlar. Babam vefat etmişti de o günleri görmedi hiç değilse. Şimdi oralardan geçmek bile istemiyorum.

İlkokulu Etlik'te bitirdim. Ortaokul şehirde vardı. O zamanlar belediye mahallemizden şehre, talebeler için otobüs tahsis etmişti. Onunla Etlik'ten Ulus'a gelir, oradan okulumuza giderdik. Ben, adı sonradan Cebeci Ortaokulu olan "Dördüncü Orta"ya gittim. Hocaları çok değerli insanlardı. Sonra Gazi Lisesi'ne gittim ve oradan mezun oldum. Oradaki hocalarımdan çoğu yıllar sonra bu mağazaya uğramıştır.

Burayı, Atatürk Bulvarı'ndaki bu yeri ben açtım, ama evveliyatımız vardı. İlk dükkânı babam, 1930-31 yıllarında Anafartalar Caddesi'nde, belediyenin karşısında, yalnızca kumaş mağazası olarak açmış. 1952'de babamın vefatından sonra orayı büyük abimle birlikte yürüttük. Sonra büyük abim Ulus'ta bir otel yaptı ve dükkânı bana bıraktı. 68'in ortalarına kadar orada devam ettim. 68'in sonunda buraya geldim, burayı açtım.

Anafartalar Ankara'nın en kaliteli yeri idi. En güzel ve en kaliteli bayan ve bay mağazaları mevcuttu. Mesela hanımefendileri alışveriş yapmak için özel arabalarıyla şoförleri getirirdi. Terte-miz, pırıl pırıl bir yerdi. 60'lardan sonra alışveriş yavaş yavaş Yenışehir'e kaymaya başladı. Yalnız, Anafartalar'ın gözden düşmesini belediye ve hükümetin tavrı olarak yanlış görürüm. Baş-

şehir olarak bu olmamalıydı. Taşra gibi olmuş. İnsan oraya gidince üzülüyor.

Şimdi Kızılay da öyle oluyor. Öyle bir hava var. Kızılay'ın hiçbir zaman Anafartalar'ın durumuna düşmeyeceğine inanıyorum. Şu anda büyük alışveriş merkezlerinin içinde olanlar memnun değil. Kiralar çok yüksek. İş olunca kira çıkar, ama haftanın bütün günleri boş olunca çıkmıyor. Cumartesi, Pazar ve bayram hariç alışveriş merkezlerinde işler çok durgun. Gayet modern yapılmışlar, aileler ve çocuklar oyalanıyor, ama diğer günler boş ve verimsiz.

Yine benim inancıma göre, şehrin en işlek yerlerindeki belli eski işyerleri, çok iyi olduğu devri bulmasa bile, normal bir iş potansiyeline zamanla kavuşuyor. Çünkü dünyanın büyük şehirlerinde durum benim söylediğim gibi. Küçük işyerleri devamlı çalışan yerler olarak kalıyor ve yaşıyor. Mesela Dubai, beş yıl önce gördüm. O zaman bizde tam tanımıyla büyük alışveriş merkezleri yoktu. Orada vardı ve büyük mağazalar ciddi olarak büyük iş yapıyordu, ama sonradan edindiğim duyumlar bu büyük işyerlerinin artık işlerinden memnun olmadıkları bir arayış içine girdikleri

yönünde.

Ben burayı ilk açtığımda bitişik daha boştu, köşe boştu. Buralarda hiç mağaza yoktu. Yalnızca saatçı ve piliç ızgara yapan bir yer vardı.

Kızılay Soysal Han'dan hep Sıhhiye'ye, Ulus'a doğru gelişmişti. Bu tarafa doğru pek hareket yoktu. Hatta ben burayı açarken çok titizlenmiştim. Dükkânı mülkiyetiyle almış, yerleri yaptırırken - yerler halı kaplıydı o zaman - arkadaşlar bana çok kızdı. "Keşke almasaydın. Zarar edersin. Sıhhiye tarafında alsaydın," dediler.

Tabii ki o ilk zamanlar daha müşteri ayağı alışmamıştı. Bir müddetin geçmesi icap etti. Daha sonra Vakko geldi, bitişigimde Adam Mağazası açıldı. Vakko gelince burası daha değişik bir yer oldu. Bizim taraf Sıhhiye tarafından daha çok gelişti.

Vitrine çok itina ederdim. Müşteriler ilgi gösterirlerdi. Gelip geçerken durup vitrini seyredерlerdi. Buranın iç kapasitesinin giderek artacağı o zaman anlaşıldı.

İlkbaharda, güzel havalarda sabah sekiz, akşam yedi çalışılırdı. Akşam saat yedi olunca bir türlü dükkânı kapatamazdık. Aileler

girer, sekiz buçuğa kadar çıkmazlardı. Müşteri ilgisi yoğun olurdu. Ve bu arada, şu anda gelen geçene bakıyoruz, o zamanki insanların giyimini kuşamını, hareketlerini, kibarlığını çok farklı görüyoruz.

O zamanki müşteriler daha sıcak, daha samimiydi. Demek ki ekonomik durumları bu senelerden çok farklıymış, diye düşünüyoruz. Ve bunun biraz da Türkiye'nin sorunu olarak yansıdığına kanaat getiriyoruz. Kapımızın önünden, vitrinin önünden geçen insanlarla selamlaştırdık, şimdi o selamlaşmanın bile azaldığını fark ediyoruz.

Kızılay'a ilk taşındığımda Atatürk Bulvarı çok temiz, ağaçlı, pastaneleri, panjurlu evleri, çiçekli bahçeleri ve senelerdir Ankara'da yaşayan köklü aileleri ile güzel bir yerdi. Arkamızdaki Karanfil Sokak'ta bahçe içinde, ahşap panjurlu, tek katlı, iki katlı villa tipinde çok güzel evler vardı. Sokaklar, bahçeler tertemiz ve çiçeklerle doluydu. Yaşam son derece medeni ölçüler içerisinde devam ediyordu. Özellikle ilkbahar, sonbahar akşamları halk, sokaklarda çocuklarıyla gezerdi. Kafelerde çay, kahve içilir, dondurma yenirdi. İnsanlar birbirleriyle samimi ilişkiler içindeydi. Karşıdaki Gü-

venpark ailelerin çocuklarını gezdirmeye getirdiği bir yerdi. Araba sayısı çok azdı. Bazen arabamızı işyerimizin önüne bile park edebiliyorduk. Sonraki yıllarda arabamızı getiremez olduk. Trafik çok yoğunlaştı. Buna paralel olarak da Ankara'da hava kirliliği çok arttı.

O zamanlar Ankara'da gece hayatı çok renkliydi. Mesela bir Süreyya vardı. Bütün güzel insanları orada görebilirdiniz. Oraya gitmek için kıyafetimize ve hareketlerimize çok dikkat etmemiz gerektiğini hissederdik. Bir de Gar Gazinosu vardı. Yazın, bahçesinin güzelliği, çiçeklerin arasındaki masalar, kibar hanımefendiler, kibar beyefendiler. Unutamazdınız o güzellikleri ve geceleri.

Bomanti, aynı güzellikte, Kızılay'da yer alırdı. Çok çok güzeldi. Özellikle bahar ve yazın, Ankara'da kalanlar için kaliteli bir eğlence yeri idi.

Gençlik Parkı her ailenin eğlenebileceği, çocuklarıyla güzel bir yemek yiyebileceği, nezih bir yerdi. Açık hava tiyatrolarının bulunduğu, İstanbul'un tiyatro gruplarının sırayla geldiği bir Gençlik Parkı'ydı o zamanlar.

Kışın Devlet Tiyatrosu, özel tiyatrolar, Ankara'ya devamlı turneye gelen diğer tiyatrolar olurdu. Ve bu kadar tiyatroya rağmen bilet bulması çok zor olurdu. Son senelerde tiyatro adedi azaldı. Halk daha ziyade evde ve televizyon izler hale geldi. Tiyatro kültürünün bu şekilde halka hitap etmemesi çok üzücü. Keza sinema kültürü de aynı şekilde halka ulaşmada çok zayıfladı.

Devlet Tiyatrosu'nda izlediğim, Cüneyt Gökçer'in oynadığı Kral Lear'dan çok etkilenmiştim. Ayten Gökçer'in ise Kiss Me Kate'deki oyunu unutulmazdı. Mahşerin Dört Atlısı, Ben Hur, İnsanlar Yaşadıkça, Madam Bovary unutulmaz tiyatro oyunu ve filmlerdi. Semih Serger'in şiir okumasındaki tınılar da, onu dinleyebilen Ankaralıları için unutulmazdı.

Ankara'da en çok sevdiğim yer Hacettepe'dir. Doğduğum yer. Caddelerde akasya ağaçları vardı. Onları çok severdim. Ayrıca Et-

lik'i çok severdim. Başta söylediğim gibi bağlık bahçelik, çok güzel bir yerdi. Keçiören öyleydi. Şimdi Keçiören beton yığını olmuş. Çankaya'yı severim. Ulus'taki heykeli severim. Toplum, milleti, Kurtuluş Savaşı'nı ifade eden heykeli, sarıya boyanmış haliyle değil, orijinaliyle severim...

Ulus Meydanı'nı, eski Cumhuriyet'in ilk eserlerinin bulunduğu yer olduğu için çok severim. Anafartalar'dan Samanpazarı'na doğru olan kısma kadar Hamamönü tarafı, Ankara'nın bir simgesi olarak hatırımda kalan yerlerdir. Bu arada tabii ki Ankara Kalesi ve oradan Hacettepe'ye uzanan bölüm, Ankara'nın en eski evlerinin, köşklarinin olduğu yer olarak aklımda kalmıştır.

Gençliğimde Gölbaşı'na giderdik. Yelken Kulübü vardı. Orayı da pek çok severdim. Sonradan orayı yozlaştırdılar.

Benim ilk işyerim, babamdan kalan işyerim Anafartalar'da olduğu için, Anafartalar bana Ankara'yı her an hatırlatır. Ve oradaki bütün esnafın samimi ve sıcak hislerini, her an yaşamış ve içimde duymuşumdur. Birbirine yardımcı olmayı, ben orada her an yaşamışumdur. O yüzden ben Ankara'da orayı, o zamanları özlerim.

68'in sonunda Atatürk Bulvarı'na geldiğimde komşular arasında ilgi ve samimiyeti Anafartalar Caddesi'ndeki kadar gelişmiş bulmadım. Kızılay'da herkes adeta kendi işyerinin içinde yaşar. Komşular arasında yakınlıkta, samimi bir dostlukta, arkadaşlıkta Anafartalar'daki zamanları arıyorum ve özlüyorum.

O dönemlerin esnaflığını da arıyorum. Şimdilerde benim zamanımdaki esnaf kalmadı. İş bilen de kalmadı. Yaptığı işi bilmiyorsa sattığı malı bilmiyorsa, insan ne yapacak?

Ankara'da hatırladığım en önemli olay; sel geldi. Sene 1957'-ydi. Biz daha Anafartalar'daydık. Bentderesi açıktan akan bir dereydi o zamanlar. Adnan Menderes hem o civarın yollarını yapıyor, hem de derenin üzerini kapatmak istiyordu. Bir kısım halk, derenin kenarında oturuyor veya çalışıyordu. Bu nedenle de derenin üstü kapansın istemiyordu. O sel geldiğinde çok ölenler oldu.

Çünkü “Sel geliyor,” sözüne, evlerinden, işyerlerinden çıkarılacaklarını sanıp inanmıyorlar.

Bu selden üç gün sonra tekrar yağmur başladı. “Sel geliyor!” diye bir şayia dolaştı. Bütün işyerleri boşaldı. Halk kaçmaya başladı. Hacettepe’nin oralara, Kale’ye koştular. Dükkân komşularımız, “Ne duruyorsun? Hadi sen de gel,” dediler. Gitmedim. Anafartalar Caddesi yüksekçedir. Oraya gelmez diye düşündüm. Zaten sel de gelmedi.

Anafartalar’ı tasfiye edip buradaki mağazayı açmaya karar vermek de benim kişisel hayatımda unutamadığım bir dönemimdir. Çok düşünmüştüm. Günlerce, haftalarca düşündüm. Ve bir imkan çıkınca da hemen kararımı verdim. İyi ki bu kararı vermişim. Çünkü Anafartalar çok süratle değer kaybetmeye başlamıştı.

Bir de babamın vefatı beni çok etkilemiştir.

Gençler için şunları söyleyebilirim; gençler şimdi umumiyetle kısa yolu tercih ediyorlar. Uzun bir çalışma olmadan, terlemeden çok şeyin sahibi olmak istiyorlar. Bana göre bu mümkün değil. Bir işte ancak uzun bir çalışma sonunda her şeyi öğrenebilmek mümkün. Çalışmadan, yorulmadan bir şeyin sahibi olunmaz ve öğrenilmez. Bir insan bazı şeyleri feda etmeden bir şeyin sahibi olamaz. Bu söylediklerim emek, çok uzun bir çalışma neticesinde elde edilen bilgi ve deneyim dediğimiz tecrübedir. Emek ve çalışma olmadan elde edilen başarılar ve kazançlar geçici olur.

Benim gençliğimde Ankaralıların, daha doğrusu annemin yaptığı bir yemek vardı. Ankara tavası. Böyle on, on beş kişilik misafir olduğu zaman yapıldı. Annem bu yemeği büyük bir tavada pişirirdi. Bir küpeciğin içini tamamen etle doldurur. Soğan, biber ve domates eklerdi. Ve küpeciğin ağzı tavanın dibine gelecek şekilde kapatırdı. Pirinci, fıstığı, kuş üzümünü koyar, su ilave eder ve ateşte uzun süre pişirirdi. Küpecikten etleri pilavın üzerine yayar, ama o etler pamuk gibi olur. İnsan ağzına alınca erirdi adeta. Gelenler

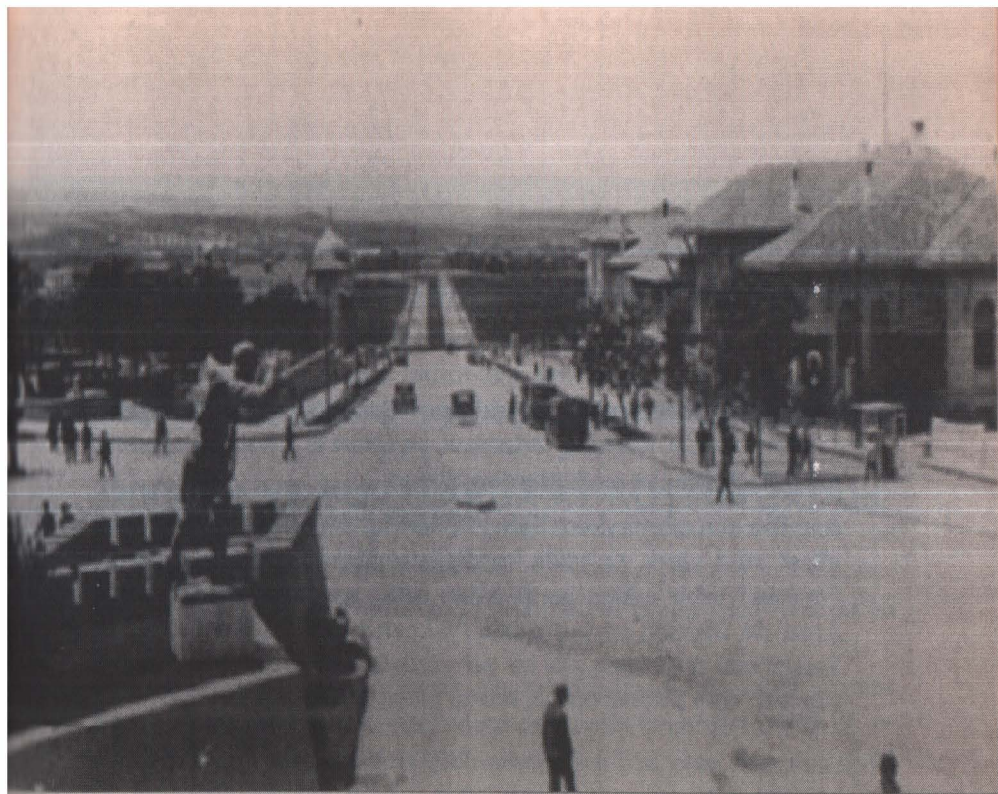
çok beğenirdi. Hatta, "Teyze bir daha gelişimizde başka hiç bir şey yapma, bize bundan yap," derlerdi.

Elimde olsa Ankara'yı yaşatmak isterdim. Ankara'yı yaşatmak için, çok eskiden yapılmış şeyleri ıslah etmekle başladım. Yeşillendirirdim. Ağaçlandırırdım. İnsanın yaşadığı yer ne kadar güzel olursa, insanın o kadar mutlu ve huzurlu olacağını düşünürüm. Araba kirliliğini en aza indirirdim. Belli merkezlerde şehrin ihtiyacı olan büyük meydanlar yapar, onlar tarihimizin millete mal olmuş insanların heykelleriyle donatırdım. Yine bu düşünceme paralel olarak cadde ve sokaklara bu insanların isimlerini verirdim. Toplu taşımacılığa çok önem verirdim ve tüm imkanları kullanarak şehir içi ulaşımında toplu taşımacılık çalışmalarına hız verirdim. Lokantaları devamlı kontrol altında tutardım. Bunu halkın sağlığı için yapardım. Şehrin her an temiz ve sağlıklı bir yaşam merkezi olabilmesi için ilgili tüm birimlerle organize olarak çalışırdım. Halkın eğitiminde ön planda düşündüğüm tiyatronun, kı-

şın kapalı yerlerde, yazın parklarda, açık havada halka sunulmasını sağladım. Bu arada çocuk tiyatroları benim için her şeyin önünde gelirdi. Çocukların temel eğitiminin tiyatro ile verilebilmesini, çocukların eğlenerek ve oyun içinde eğitilmesini sağladım.

Her şeye karşın yaşamımı Ankara'da geçirmekten çok memnunum.

Eren Önat

Net Piknik/Bayındır Sokak

Bize kimler gelir? Gruplarımız vardır bizim. Ankara'nın Güneşspor, Demirspor, Hacettepe gibi futbol takımları vardır, orada oynayan eski futbolcular ve eski Spor Bakanlığı çalışanları gelir. Günleri bellidir. Kurtuluş Ortaokulu ve Lisesi ki emekli profesörle emekli albaylar ve avukatlardan oluşur.

Ben lise son sınıftayken, Bahçelievler'de, Süvari Alayı vardı. Çok güzel atlar vardı. 54-55'de kordiplomatiğe atlar verilirdi. Önce, "maneş" tabir edilen yerde atları ısıtır, sonra araziye çıkardık. Arazi de Dikmen ve buralardı. At koştururduk. Atlarla Dikmen Tepesi'nde değirmen gibi bir yer vardı, oraya kadar gider, kahve çay içer, sonra dönerdik. İki saatte gider, iki üç saatte dönerdik.

DİKMEN VE BURALARDA AT KOŞTURURDUK

1938’de İstanbul’da doğdum. 1954’de ailevi nedenlerle Ankara’ya geldim.

Lise iki ve üçü Ankara’da okuyup, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’ni bitirdim. Okul sırasında Piknik’te çalışıyordum.

Ankara’nın ilk modern işletmelerinden biri olan Piknik’i, 1953 senesi on birinci ayında, Reşat Bey’ler açtılar.

İşteki ilk yıllarımda Kızılay sanki ufak bir mahallenin ana caddesi gibiydi. Herkes birbirini tanır ve birbirini gördüğünde selamlaşır. Gençler piyasa yapar ve bu piyasa sırasında, orada, kızlarla erkekleri birbirlerini görebilirlerdi.

Piknik herkesin cazibe noktasıydı. Herkes işinden çıkar çıkmaz, hatta öğlen bile koşarak gelirdi. Daha çok Türk Eğitim Derneği öğrencileri ile memurlar gelirdi. Ankara memur şehriydi ve insanlar birbirine bugünkü gibi sert davranmazdı. İnsanlar yumuşaktı, birbirlerine saygılıydı. Sigara içen gençler, “Ay karşıdan babamın arkadaşı geçiyor,” diye sigarayı saklardı. Şimdikilere benzemiyordu.

Benim Ankara’daki hayatım bir zaman için kesintiye uğradı. O zamanlar “Avrupa’da okuma” modası vardı. Viyana’ya gittim. İki yıl kaldım. 61 senesinde “İhtilal ne oldu?” diye geldiğimde asker kaçağı sayıldığımı öğrendim. Bunun üzerine ülkeye dönüp, 63’de askere gittim.

İskenderun'da köy öğretmenliği yaparak askerliğini tamamladım Çocuk sevdiğim için tatil gibi geldi bana bu görevim. Çünkü bizim işimizde çok uzun süreler çalışılır. Öğretmenlikte daha az çalışılıyordu. Ve ilkokul çocuklarının öğretmene teslimiyeti sonsuzdu. Gideceğiniz zaman paçanıza yapışırldı. O sevgi seli insanı esarete düşürüyordu. Yıllar sonra öğretmenlik yaptığım çocuklardan üç tanesi gelip beni buldu. Okuyanlardan biri mimar oldu.

Askerlik bitmiş, aradan yıllar geçmişti, bir kalp ameliyatı olmuştum ve nekahet dönemindeydim. Bir gece bir konser vardı. Ben evde kaldım. Oğlumla karım gitti. Akşam saat on sıralarında eve döndüklerinde kapıda biri ile karşılaşıyorlar. Kapıdaki kişi, "Ben Eren Önat'ı arıyorum," diyor. Konuşuyorlar. O bey, "Ben belediye başkanı oldum. Hocamı görmeden gitmem," diyor. Geldiler tabii. Bana şunu söyledi: " Okumamda yegâne sebep sizsiniz." Yıllar önce ona, "Oğlum, sen çok zekisin. Sen ailene kendini okut. Bunu yüz kere söyle," diye öğüt vermişim.

1965'de askerlik bitti.

63-65 askerliğini yapıp geldiğim devreden sonraki iki buçuk yıl Avusturya'da geçti.

Döndüğümde yine Piknik'e geldim.

Piknik'te 1977'de bir grev oldu. Karşılığında lokavt oldu. Reşat Bey'ler, işçilerin kıdem tazminatlarını ödediler ve müesseseyi kapattılar. 86'da da binayı kapattılar.

Piknik ve bir dönem kapandı.

80'de burası, yani Net Piknik açıldı.

Net Piknik'i 87'ye kadar Reşat Bey çalıştırdı.

Daha sonra Reşat Bey burayı da kapattı. Bıraktı. Biz üç arkadaş, Reşat Bey bırakınca burayı bankadan devir aldık. 87'nin on ikinci ayıydı. O gün bu gündür çalışıyoruz.

Bizim eğitimimiz Reşat Bey'in yanında oldu. Çok disiplinliydi. Yüz kırk, yüz elli kişi sabah sekiz, öğlen üç; öğlen üç,akşam on bir olmak üzere iki vardiya halinde, sürekli çalışırdık.

Bu çalışmanın eğitimimizde bile yararı oldu. Üniversitede çok güzel bir dersimiz vardı. Adı, "İşyeri Seçimi"ydi . Öğrenci psikolojisiyle, arkadaşlar tarafından üzerinde durulmazdı ama, çok önemli bir dersti. Biz aynı zamanda çalıştığımız için işyeri seçiminin sonuçlarıyla ilgili örnekler verirdik. Hoca çok beğenirdi.

Altyapımızda büyük prensipler olduğundan, ben ve benimle çalışan arkadaşlar geldiği için müşterimiz de buraya, Net Piknik'e bizimle geldi. Yirmi iki yıllık işletme, kırk, elli yıllık müşteri. Nostalji yaşamaya geliyorlardı. Kırk yıllık aynı tat. Giren mal belli, çalışan adam belli ve yetiştirdikleri belli. Bu nedenle standardımız hiç düşmedi. Aynı kaliteyle devam ettik.

Çalıştırdıklarımızı, çalışanlarımızın etrafından alırım ki herhangi bir şey olduğu zaman söz söyleme şansım olsun. Bu nedenle tat ve lezzet değişmez. Bazı çalışanımız ayrılıp altı ay dışarıda kalır. Bunlardan "Abi, biz sizin prensiplerinize alışmışız, dışarıda yapamadık," deyip, dönen çok olur. Bir çalışanımız hırsızlık yapmazsa, müşterimizi rahatsız etmezse, aralarında kavga çıkarmazsa kovulmaz. Kovduğum adamı da bir daha almam.

Açtığımız senelerde, Sakarya'da bu kadar çok içkili işletme, lokanta ve fast food tarzında yer yoktu.

Yirmi iki yıl önce burada belirli, tanınmış yerler vardı. Esnaf birbirini tanırdı. Birbirine saygı gösterirdi. Esnaf ile müşteri de birbirini tanırdı. Müşterileri konuk olarak kabul ederdik. Ve Sakarya'da konuklarına iyi hizmet veren bir topluluk vardı.

Bize kimler gelir? Gruplarımız vardır bizim. Ankara'nın; Güneşspor, Demirspor, Hacettepe gibi futbol takımları vardır, orada oynayan eski futbolcular ve eski Spor Bakanlığı çalışanları gelir. Günleri bellidir. Kurtuluş Ortaokulu ve Lisesi ki emekli profesörle emekli albaylar ve avukatlardan oluşur. Onların da günü bellidir. Yirmi yıldır devam eden Eczacılar Grubu vardır. Dil Tarihçiler vardır. Altı kişilik bir profesör grubumuz vardı. Üçü vefat etti. Kalan üçü, çok nadir de olsa, geliyorlar.

Otuz yıldır Kanada’da bulunan bir müşterim geçenlerde geldi. Karı koca. “Sizi burada bulmaktan çok mutluyuz,” dediklerinde duygulanıyor insan.

Üniversitede okurken, ayağı alışıp da hâlâ gelen müşterimiz var, Bilkent’te oturup haftada bir buraya gelmek için Kızılay’a inen müşterimiz var.

Ankara eskiden güzel ve renkli bir şehirdi. Sosyal ve kültürel hayat farklıydı.

Ben lise son sınıftayken Bahçelievler’de Süvari Alayı vardı. Çok güzel atlar vardı. 54-55’de kordiplomatiğe atlar verilirdi. Önce, “maneş” tabir edilen yerde atları ısıtır, sonra araziye çıkardık. Arazide Dikmen ve buralardı. At koştururduk. Atlarla, Dikmen Tepesi’nde değirmen gibi bir yer vardı, oraya kadar gider, kahve çay içer, sonra dönerdik. İki saatte gider, iki üç saatte dönerdik.

Ulus, 19 Mayıs’ta tenis kulübümüz vardı. Piknik’te beraber çalıştığımız iki gencin teniste dereceleri vardı. Sabah yediden sekiz buçuğa kadar oynar, duş alır işe gelirdik.

O zamanlar hayat çok daha renkliydi.

AST (Ankara Sanat Tiyatrosu) revaçtaydı. Genco Erkal o zamanlar çok gençti, Bir Delinin Hatıra Defteri’ni oynuyordu. Genco’nun oyunu insana o kadar tabii geliyordu ki o tiyatroya iki üç ay gidememiş, o kadar tesiri altında kalmıştım.

Bizim dükkânın hemen yanında Sanat Sevenler Kulübü vardı. Nevra Serezli orada, Durdurun Dünyayı İnecek Var’ı oynuyordu. Nevra Hanımın çok gençlik yıllarıydı. Çok başarılı olmuştu.

Sinema artisti olan Kartal Tibet ve arkadaşlarının, Büyük Sinema’nın hemen yanında, Pan-Amerikan Hava Yolları Şirketi binasının altında, Meydan Sahnesi adlı tiyatroları vardı. Onların ekibi orada oynardı.

Büyük Sinema’da haftada bir gün film değişirdi ve herkes şık giderdi. Büyük Sinema’da Kim Novak’ın Piknik adlı filmi vardı. Ve o ilk gece; herkes böyle süslenerek gelmiş. Unutulmaz bir geceydi.

Yazın denize Akçakoca'ya gidilirdi. 60'larda falan bu kadar özel araba yoktu. Otobüslerle, gruplarla gidilirdi.

Kışın, Elmadağ'a kayağa gidilirdi. Hatta otobüsler gidemez de gençleri cemselerle çıkarırlardı. Kayakevi yoktu ama, kayak yapılırdı o zamanlar.

O zamanlar şair olarak Orhan Veli'yi çok beğenirdim. Özellikle "Veli'nin oğluyum/Tarifsiz kederler içindeyim" dizesini hâlâ çok beğenirim.

O dönem gençler daha çok sola meyilliydi. Hepimizin okuduğu Nazım Hikmet, Çetin Altan, Nadi'ler, Yaşar Nabi Nayır gibi şair ve yazarlardı. Vâlâ Nurettin, ki Cumhuriyet'te yazardı o zamanlar, çok beğenerek okurduk.

Fakültede "Gümrük Politikası" dersini veren Vamık Toprak hocamız, Cumhuriyet'te "Düşünenlerin Düşüncesi" diye bir bölüm vardı, onu okumayanı sınıf geçirmezdi. O makaleler hakkında yorum yapamazsanız kalırdınız. Ben iki dönem sırufta kaldım. İki dönem kalınca diğer öğrencilere sorup öğrendim. Sonra da gençler bana sorar oldular. Hocamız bize öyle davranarak, aslında gazete okumayı detaylı öğrenmemizi sağlamış oluyordu.

Ben, Alpay ve Tanju Okan'ın müziğine, bir de caza çok meraklıydım. Rock'n roll ve Elvis'in şarkıları çok meşhurdu. Gençler, eğlenmek için gittikleri her yerde rock'n roll ve swing dansı yapardı.

O dönemler duygusallık ve romantizm ön plandaydı. Bir sinemaya gittiğimizde, bir genç kızın elini tutmak bile bir olaydı. Avrupa'daki serbestliği gördükten sonra buradaki gençlere hak tanınmaması ve dar görüşlülük insanı şaşırtıyordu. Ve gençlerin bütün hayatı, maalesef, Ulus'taki barlara gitmekle geçiyordu. Aile izin vermediği için genç kızlar dışarı çıkamaz, gençler de, meslek sahibi kadınlarla birlikte olurdu. İfrat tefrit meselesi.

Kendime örnek aldığım kişi yakınlarımdan biriydi. İstanbul'da bizim teyzenin kocası vardı. İstanbul'un kaymak tabaka-

sının gittiği yegâne yer olan Taksim Belediye Gazinosu’nun şef garsonuydu. Eğitim düzeyi çok yüksek değildi. Gelen müşteriyi dinleyerek ve eline geçeni okuyarak kendini o kadar güzel eğitmişti ki, benim diyen filozoflardan daha iyi öngörülerini, değerlendirmeleri olurdu. Hep onun gibi sağlıklı düşünmeyi arzu ederdim.

Bize nasihat vermekten çok fıkra anlatarak mesaj verirdi. Bu zat-ı muhterem bizi fıkralarla eğitirdi. Gazinoya gelen insanlarla çok iyi diyalog kuruyor, zeki bir insan olduğu için de öğrendiklerini bize gelip yansıtıyordu. En büyük vasıf o bence. Çevreye ışık yaymak. Ömer Hayyam gibi bir adam yani. İçki içmezdi, beş vakit namaz da kılmazdı, fakat vizyonu çok genişti.

Ve bu zat-ı muhterem mahallemizin Noel Baba’sı idi. Yılbaşı balosundan artan bütün renkli kağıtları, balonları getirir, çocuklara dağıtırdı. Çocukları çok sevindirirdi. Büyük adamdı. Büyük adamların çocuklarla ilgili tavrı farklı oluyor. Onun bu yanına hayrandım ve o halini örnek alırdım.

Buralarda, sokaklarda çiçek satan bir kız çocuğu vardır. Her akşam gelir Sakarya’da çiçek satar. Bazen konuşuruz onunla. Çocuk sevildiğini anlıyor. Gelir ve dükkânın önünde durur. Kendenince beni koruyor. O minik haliyle böyle davranmasını şefkatle izlerim.

Yemek olarak; beğendiyi çok severim. İnsan yediği zaman ağzında bir damak tadı bırakır ki tarif edilemez. İyi bir kuzu etiyle, kıvamında pişirmek lazım. Bizim öteki dükkândayken, beğendi her günün yemeğiydi. Ankara tava ve türlü güveç de her gün çıkardı ve beğenilirdi. Avrupa’da hep şarabı içerken ağızlarıyla hep “şap şap” yaparlar. Avusturya’da lezzetini almak için şarabı yutmazlar, ağzında tutarlar ve buna “şarabı ısırarak” denir. Genizde tutar hangi yılın hangi yörenin olduğunu söylerler. Yemek de böyle bir şeydir. Erbabı anlar.

Bugün Ankara’yı modernleşmiş bir kasaba olarak görüyorum. Çok güzel yeni binalar yapıldı. Binalar yeni, ama maalesef

insanlar eğitimsiz. Belirli bir zümrenin eğitimli olması yetmiyor. Şartların hazırlanmadan köyden kente göç olayının yaşanması, Ankara'da olumsuz sonuçlar yarattı. Eşimle yolda yürüyoruz, karşıdan üç genç geliyor. Biz onlara yol vermek zorunda kalıyoruz.

Ankara'da en sevdiğim yer, gençliğim daha ziyade orada geçtiği için, Kavaklıdere. Orada spor yapar, voleybol ve futbol oynardık. Orası benim için mutluluk kaynağıydı. Merkez Bankası Mensupları Evleri, Kavaklıdere İlkokulu'nun arkası, yaşam yeri. Akşamları çıkar, şarkı söylerdik. Sporu sevdiğim için, 19 Mayıs'ın oradaki tenis oynadığımız yerlerde çok mutlu olurdum. Kızılay'da gece gittiğimiz tiyatroları ve sinemaları severdim.

Eski Ankara'dan en çok, Büyük Sinema'yı özlüyorum. Kızılay'ın fazla kalabalık olmayan halini, sevgiyle, samimiyetle selamlaşan zamanlarını özlüyorum. Bir zamanlar Atatürk Bulvarı'ndaki kafelerden birine oturup, bir kahveyi ya da hafif alkollü bir içeceği yudumlarken, o gelen geçeni seyretmek bile bir keyifti. Bugünün koşullarında, kalabalığında, karmaşasında öyle bir şey yapmak bile hayal. Eskiden geceleri ailelerimizle gidebildiğimiz bir Gar Gazinosu vardı. Şimdi yaşlandığımız için mi nedir, ailecek gidebilecek yerler bulamıyoruz.

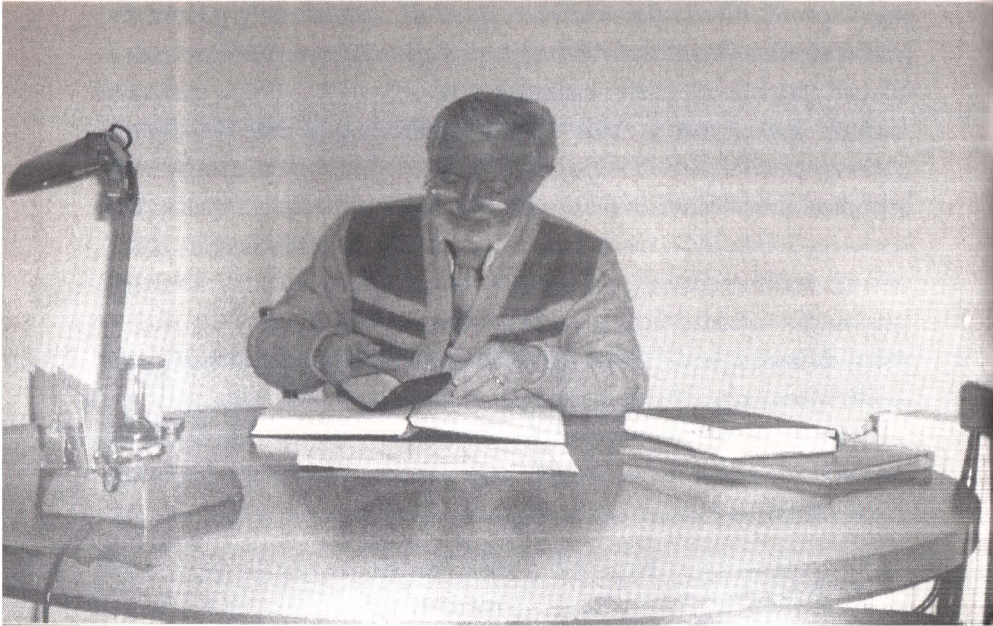
Eğer arabalıysanız artık Kızılay'a gelmek çok zor. Neredeyse bir eziyet halini aldı. Eskiden herkes yemeğini, balığını, sebzesini buradan alırdı. Şimdi bu otopark sorunu ve kalabalığı yüzünden kimse gelemez oldu. Buradan uzaklaştı. Var olan az sayıda park yeri de üç tane eşkıyaya kalmış durumda. Artık insanlar alışveriş için büyük merkezlere gidiyor. Rahatça arabasını park ediyor. Rahatça dolaşabiliyor. Oysa öngörülüp şehrin merkezinde park yerleri üretilmiş olması gerekirdi. Yöneticiler öngörmemişler.

Ankara'da en unutamadığım olay Uğur Mumcu'nun öldürülmesiydi. Ve onun cenazesindeki görülmemiş kalabalığı hiç unutmam. Bizleri üzüntülere gark eden bir cinayetti.

Elimde olsa Ankara için, kimseyi incitmeden, şehirde yaşayan her kişinin, toplumu ayakta tutan kurallara uymasını sağlardım. Demokrasinin tarifi gibi, herkesin birbirinin hakkına saygılı olması konusunda titizlik gerekiyor. Aslında Kristof Colomb olmaya gerek yok. Tüm bunlar kanunlarda yazılı.

Bir de madde bağımlısı çocukların topluma kazandırılması, iyi yetişmesi, iyi eğitilmesine önem verirdim. Madde bağımlısı çocukların toplum için bir sorun değil de, toplumun yarınını yaratan, güçlü, umut dolu insanlar olarak yetiştirilmelerini isterdim.

Elli yıldır Kızılay'da yaşıyorum. Bugün Kızılay'da yürüdüğümde kendimi evimde hissediyorum. Her ne kadar gelen geçen selam vermiyor ve çarpıyor ise de yine öyle hissediyorum.

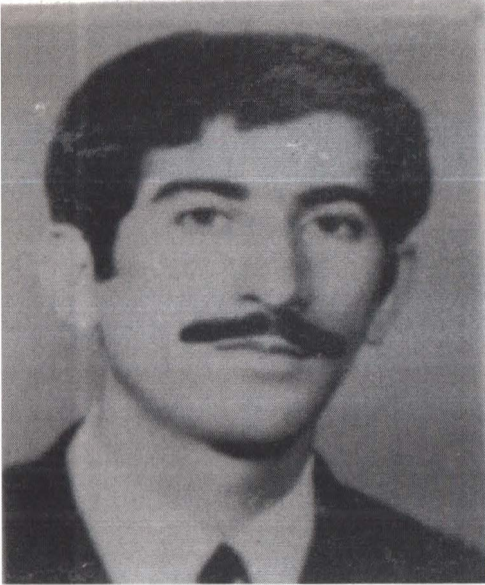

Mustafa Bağışlar

İzmir Pasajı Berberi/İzmir Caddesi

Sinemalar popüler ve gayet güzeldi. Hatta Büyük Sinema'da konserler olurdu. Sevim Çağlayan gibi. Hiç kaçırmak istemedik, tabii ki cebimizde yirmi liramız olduğu sürece. Sevim Çağlayan sonradan kendini berbat etti. Zeki Müren, Ajda Pekkan hayranı idik. Cebeci'de, şimdi Cebeci Stadı olan yerde, Melek Sineması'nın karşısında aile çay bahçesi vardı. Zeki Müren'in Ankara'ya gelişini, Cebeci'deki o aile çay bahçesinde verdiği konserini kaçırmak istemedik. Cebeci'deki Melek Sineması ekseri Türk filmi oynatırdı. İnci ise ecnebi.

Ankara'da şahit olduğum en önemli olay, 27 Mayıs 60 İhtilali. O gün Ankara'da eşsiz bir şölen yapıldı. O zamanlar otelde kalıyorum. Sabah kalktım işe gideceğim. "Dışarı çıkmak yasak," dediler. Ama birkaç saat sonra halk sokaka çıktı. Ben de çıktım. Kızılay'a geldim. Millet coşku içindeydi. Eşi olmayan bir coşku. Nümayiş gibiydi.

SİZ 55'İ BİLSENİZ, VALLAHİ DUDAKLARINIZI ISIRIRSINIZ

1940 Adıyaman doğumluyum. Ankara'ya gelme nedenim şuydu: aile variyetli değildi. Adıyaman'da ilkokul üçüncü sınıftan alındım, berber çıraklığına verildim. Okul orada kaldı. Sonra bir müddet İstanbul'a gittim, ama benimseyemedim.

1955'de Ankara'ya geldim. Ankara'yı daha çok sevdim. Askerlik sonrası kısa bir süre için memlekete gittim. Ondan sonra Ankara'ya döndüm. Bir daha da başka bir yere gitmedim.

Abim Ankara'da askerdi. Onun için Ankara'ya geldim. Yani onun yanına geldim. Talatpaşa Bulvarı'nda bir berber dükkânında çırak olarak işe başladım. Sonra Çankırı Caddesi'ndeki Yıldırım Beyazıt Çarşısı'nda başka bir dükkânda çalıştım. Ustam Bulgar göçmeniydi. Karısı Alman'dı. 60'a kadar orada çalıştım.

60'ta asker oldum. Mamak Muhabere Okulu'nda yirmi dört ay askerlik yaptım. 62'de teskere alıp terhis oldum.

Askerlikten sonra Adıyaman'a döndüm. Spor kulübünün parkını çalıştırdım. O sıra babam beni zorla everdi. Adıyaman'da kısa bir süre kalıp yine Ankara'ya döndüm.

Geldiğimde Meşrutiyet Caddesi'nde, beş koltuklu bir berber dükkânı oluşturdum. Orası tek katlı bina olduğu için yıkıldı. Ye-

rine yapılan çok katlı yapı, uzun süre Devlet Planlama Teşkilatı binası olarak hizmet verdi.

Bina yıkılınca, Sıhhiye’de, Yüksel Palas Oteli’nin berber dükkânını aldım. Bir süre orada çalıştım. Ve orasını da askeriye aldı, orduevi yaptı. Ben yine yersiz kaldım.

Sonunda burayı, İzmir Caddesi’ndeki bu yeri aldım. İzmir Pasajı Berber Dükkânı’nı 1982 yılının birinci ayında açtım.

Çok büyük insanları tıraş ettim.

Çok bakan tıraş ettim. Orhan Erener’e eve tıraşa gittim.

Mesela 11’ler bana gelirlerdi.

Dışkapı’da çalışırken, 1955’de, Mustafa Sağyaşar geldi. Radyo sınavına gireceğini söyledi. Gitti, girdi ve kazandı. İlk açtığımdan beri gelen bir müşterim vardır, o da Mustafa İmirzalıoğlu beyefendidir.

Benim Ankara’ya ilk geldiğim zamanlar Ankara daha kültür-lü, daha güzeldi. Sade bir şehirdi.

Eskiden parkları güzeldi, sinemaları güzeldi. Ben de hayatı severim. Hayatı seveni de severim. O yüzden Ankara’yı da sevmiştim.

En çok sinemaları severdim. Ekseri ecnebi filmleri severdim. Brigitte Bardot en beğendiğimiz artistti. Tarihi sinemaları severdim. Harp ve Sulh filmini o kadar beğendim ki, iki üç kez gittim. Büyük Sinema’ya, Ulus Sineması’na, Gölbaşı Sineması’na giderdik. Bahçeli’de de Renk Sineması vardı.

Sinemalar popüler ve gayet güzeldi. Hatta Büyük Sinema’da konserler olurdu. Hayran olduğumuz sanatçılar gelirdi, Sevim Çağlayan gibi. Hiç kaçırmak istemezdim, tabii ki cebimizde yirmi liramız olduğu sürece. Sevim Çağlayan sonradan kendini berbat etti. Zeki Müren, Ajda Pekkan hayranı idik. Cebeci’de, şimdi Cebeci Stadı olan yerde, Melek Sineması’nın karşısında aile çay bahçesi vardı. Zeki Müren’in Ankara’ya gelişini, Cebeci’deki o aile çay bahçesinde verdiği konserini kaçırmak istemezdim.

Cebecideki Melek Sineması ekseri Türk filmi oynatırdı. İnci ise ecnebi.

Gölbaşı'na yüzmeye giderdik. Issızdı oralar. Şimdi şehir ortası oldu.

Ankara'nın parkları gayet güzeldi. Kızılay Parkı çok güzeldi. İki tane büfesi vardı. Oraya Kızılay Maden Suyu içmeye giderdik. Güvenpark çok güzeldi. Güvenpark'ın biraz üzerinde yer alan, Milli Eğitim Bakanlığı'nın'in bahçesi çok güzeldi. Orada banklara oturur caddeyi seyrederdik. Papazın Bağı güzeldi.

Atatürk Orman Çiftliği gayet güzeldi. Gezmeye giderdik. Hayvanları pek severdim. Çiftlik'teki Hayvanat Bahçesi'ne, onları sevmeye giderdik.

Çiftlik'te Celal Bayar'ın ineği vardı. Doğudan bir yerden köpek gelmişti. Afganistan olabilir. Köpek Davası mahkemede bile geçti. Onları da görmeye giderdik.

Gençlik Parkı gayet güzeldi. İçinde tiyatro, konser salonu, çay bahçeleri vardı. Şimdi Gençlik Parkı hayal oldu. Girilmez oldu. Aileler oraya gidemez durumda.

Siz 55'i bilerseniz vallahi dudaklarınızı ısırırsınız.

Gençlik Parkı Lunapark Gazinosu'nda konserler olurdu. İbrahim Tatlıses gibi popüler sanatçılar gelirdi.

Göl Gazinosu'nu Selahattin Bey işletirdi. Gar Gazinosu vardı. Ne güzel hayattı. Şimdiki insanlara Allah yardım eylesin.

Güzel meyhaneler vardı. Her köşe başında işkembeci vardı. Kelle paça yemeye giderdik. En meşhurları Rumeli İşkembecisi'ydi.

Anafartalar'da Esenpark, Dört Yol'da Melek Sineması'nın karşısında, şimdi adını hatırlayamadığım güzel bir meyhane varcı.

O zamanlar en güzel yer, Piknik. Bir de Sakarya'da, tek katlı bahçe içinde güzel bir yer vardı. Ben şahsen akşamları gider, bir bardak açık şarap ve zeytinyağlı barbunya söylerdim. Pir adamlar gelirdi, onlarla sohbet olurdu. Kimi gazel okurdu, kimi atasözü.

Onları dinlemekten kıvanç duyardım. Şimdi orası SSK binası oldu, beton yığını oldu.

Akşam olunca, saat on ikiden sonra, çarşı gündüz kadar kalabalık olurdu. Sinemalar, meyhaneler, kahvehaneler dağılır, burarlardan çıkanlar birbirlerini sevinçle karşılardı. Sinemalar dağıldığında çok güzel olurdu. Mahleliler açık havalara, şehirli lüks sinemalara giderdi. Bu lüks sinemalardan çıkanlara ümitle bakılırdı. Şehir o zamanlar çok güvenliydi, çok.

Ankara'da en sevdiğim yer Ulus'tur. Tarih kokuyor. Roma Hamamı orada, tarihi güzel binalar orada. Bir zamanlar Yenişehir daha popülerdi, ama zamanla nüfus çoğaldıkça halk etrafa dağıldı. Önce Emek, Bahçeli gibi semtler oluştu, oralara taşınıldı. Şehir şimdi de İstanbul yolu, Eskişehir yolu üzerinde büyümekte.

Ankara'da şahit olduğum en önemli olay, 27 Mayıs 60 İhtilali. O gün Ankara'da eşsiz bir şölen yapıldı. O zamanlar otelde kalıyorum. Sabah kalktım, işe gideceğim. "Dışarı çıkmak yasak," dediler. Ama birkaç saat sonra halk sokağa çıktı. Ben de çıktım. Kızılay'a geldim. Millet coşku içindeydi. Eşi olmayan bir coşku. Nümayiş gibiydi. Arabalar caddeden bagajları açık olarak geçiyordu. Halk

sevinçliydi. Coşkuyla karşıladı olanları.

Zanaatımda zevk için çalışırdım, para için değil.

En sevdiğim şey ulemaydı. Onlarla sohbet etmeyi çok severim. Onları dinlerken hayattan çok şey anardım.

Gençler için şunu söyleyebilirim; aile kültüründen, geleneksel kültürümüzden ayrılmasınlar. Çalışan her zaman için yücelir. Kabiliyete göre kendilerine bir yol çizsinler. O yolda sebat ederlerse başarılılar.

Ankara için; en önce gençlere güzel günler yaşatmak isterdim. Bunun için eğitici ve zevkli tiyatro oyunlarının sergilenmesini sağladım. Operaya benzer şeyler yapardım. Gençlerin eğlenerek eğitilmelerini sağladım.

Örnek bir ülkemiz var, gayet güzel, ama şu anda günlük yaşıyoruz. Daha güzel olabilir. Coğrafyamız güzel, iklimimiz güzel. Doğudan batıya kadar kültürü gayet güzel, ama ne yazık ki son senelerde zedeleniyor bu kültür. İlerisi için düşünülüyor. 1955-1975 arası gayet güzel eğitim vardı. Şimdiki toplumda bunu göremiyorum. Eğitim olmadan bu güzellikleri nasıl koruyacağız?

Ah Ankara. Avcumun içi....

Örücü Arif/Necatibey Caddesi

İnsanların yegâne eğlencesi sinemaydı. Yazın bahçe sinemalarına, kışın kapalı sinemalara gidilirdi. Sinema meraklısıyım. Sinema merakımı gidermek için bahçe sinemalarında çalışırdım. Daha çok Türk filmi severdim. Ecnebilere de kovboy filmlerine bayılırdım.

günahlar ve de bu günahın yarattığı
mefhumların birer "kaynak" olarak
"günah" dedi. (Böylelikle de
sevdiğini bildiren Güneş'e, yankılar
duyuldu.)

MASAL ANLATIR, PİŞMANİYE ÇEKERDİK

1937, Karaşar doğumluyum.

Köyde geçim şartları yoktu. İlkokulu bitirip 1949'da Ankara'ya, şehir merkezine geldim.

Burada akrabaların yanına geldim. Samanpazarı Kayabaşı'nda, Derince Sokak'ta müstakil bir odada oturdum.

İlk olarak semt semt dolaşıp tavuk satan birinin yanında işe girdim. O zaman tavukları elimizde taşıyarak Bahçeli, Kavaklıdere, Esat, Yenışehir semtlerine gider tavuk satardık. Sonra Samanpazarı'nda, Güven Çarşısı'nın üzerindeki bir elektrik tamircisinde çalıştım.

1950'de Beşevler'de bir kuru temizlemeci ve kolacıda çalıştım. Bir ara da Osman Bölükbaşı'nın Millet Partisi'nin gazetesini basan Işıklar Caddesi'ndeki matbaada çalıştım. Sonra tekrar kuru temizleme işine geri döndüm.

Örücülük, benim kuru temizleme işinde çalışırkenki hayatımdı. 1952 yılında Ankara'nın ilk örücüsü Yusuf Örer'in yanında çalışmaya başladım. Cumhuriyet tarihinin birinci kuşak örücülerini onlardı, ikinci kuşak da benim. Şu anda mesleğin en yaşlı örücüsü benim. Ankara'daki örücüler benim çırağım ya da çırağımın çıraklarıdır.

O zamanlar Ankara çok sakindi. Ben Bahçelievler'de temizleme işinde çalışırken temizlenecek elbiseleri evlerden alırdık.

50'lerin başında Arı Stüdyosu'nun orada çiftçilik yapıldı. Buğday ekilirdi. Beşevler'de çalışırken Anıtkabir ve Fen Fakültesi inşaat halindeydi. Fen Fakültesinin inşaatı için taşlar yontuluyordu.

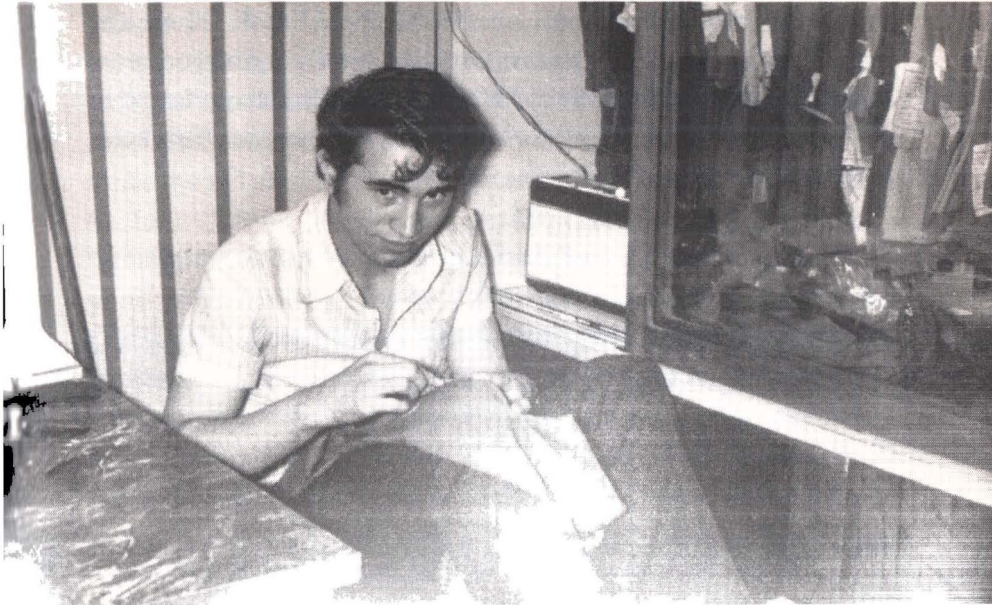
Hatırlarım, Anıtkabir 57'de tamamlandı.

Samanpazarı'ndaki Esenpark'ın alt katının Numune Hastanesi'ne bakan yanında Şarapevi, diğer köşesinde ise Sümerbank vardı. Aynı köşenin baktığı yerde darağacı vardı. O darağacında casusluk suçlamasından Hayati Karaşahin adlı yüzbaşıyı asmışlardı. 16- 17 yaşındaydım. Gidip izlemiştik.

O zamanlar dolmuş yirmi beş, belediye otobüsü otuz beş kuruştı. Ben Abidinpaşa'ya taşınıncaya kadar eve hep yürüyerek gidip geldim. Dikimevi - Bahçelievler hattında sadece bir otobüs vardı. Trolleybüs; Bakanlık, Dışkapı, Dikimevi, Bahçeli dolaşır gelirdi. Mamak'a otobüs yoktu. Kayaş'a tren vardı.

55'de Necatibey'de çalışırken, öğlen tatillerinde yolun ortasında top oynardık.

O yıllarda, buraların çoğunda olduğu gibi Necatibey'de de, her evin caddeye nazır bahçesi vardı. Çam ağaçları ve meyve

ağaçları ile yemyeşildi bu bahçeler. Siyasetçilerden Osman Bölükbaşı, radyo sanatçısı Ekrem Güyer ve ağabeyi Nevzat Güyer Necatibey’de otururlardı. Çok bas bir sesleri vardı. Bestekâr İsmet Nedim ile Yaşar Özel de bu caddede otururdu. Yaşar Özel aynı zamanda müşterimdi.

İzmir Caddesi’nin eski adı Uçan Sokak’tı. O sokakta da çok güzel evler vardı. Şimdi Moda Çarşısı olan yerde Barıkan Oteli vardı. Atatürk Bulvarı ve Kızılay’da bankaların dışında çok az işyeri vardı.

İnsanların yegâne eğlencesi sinemaydı. Yazın bahçe sinemalarına, kışın kapalı sinemalara gidilirdi. Sinema meraklıyım. Sinema merakımı gidermek için bahçe sinemalarında çalışırdım. Daha çok Türk filmi severdim. Ecnebilerden de kovboy filmlerine bayılırdım. Akşam işten dönünce doğru sinemaya giderdik. Yerli sinema sanatçılarından Cahide Sonku, Abdurrahman Palay, Muzaffer Tema, Ayhan Işık; yabancılardan Robert Taylor, Elizabeth Taylor, Tyrone Power, Ava Gardner, Rita Havard’ı çok beğenirdim. Avare filmini hiç unutamam.

Loire - Hardy komedisi vardı. Onların bir filminde Loire ve Hardy bir malikhanede aşçı olarak çalışıyor. Erzak almak için çarşıya gidiyorlar, et alıyorlar. Dönüşte bir sirk görüyorlar ve oraya giriyorlar. Gezerken aldıkları eti kazayla aslanın kafesine düşürüyorlar. Telaşa kapılan Hardy, Oliver’e kızıyor. “Sen kafese girip eti alacaksın,” diyor.

Oliver, “Ben nasıl girerim?”

Hardy, “Aslanın kafesinden içeri gireceksin. Aslanın gözüne bakacaksın. O zaman aslan senden korkar.”

Oliver titreyerek, “Sen bunu nereden biliyorsun?”

Hardy, “Ben bunun kitabını okumuşumdur.”

Bunun üzerine arkadaşı titrek bir sesle sorar: “Aslan da okumuş mudur?”

Ben buna hem çok gülerim, hem de bazı durumlara uyar. O durumları konuşurken bu sahneyi örnek veririm.

Çok sevdiğim bir deyiş vardır. Bu deyişi de gereken yerde örnek olsun diye söylerim: “Hararet nardadır, sacda değildir/Keramet baştadır, tahta değildir.”

İlk işyerimi, 1954’de, şimdi adı Gaziosmanpaşa olan, 14 Mayıs Evleri’nde açtım. Arjantin Caddesi’nin o zamanki adı Bölük Caddesi’ydi. Bu dükkânı kuru temizlemeci ve örücü olarak açtım. Askere giderken dükkânımı devrettim.

956’da evlendim.

57’de asker oldum. Askerliğimi Balıkesir’de yaptım. Acemi eğitimi bittiğinde rahatsızlandım. Üç ay hava değişimi verdiler. Ankara’ya geldim. Askere gitmeden evlendiğim için ailemi geçindirmem gerekiyordu. Bu nedenle en ufak fırsatta iş imkânlarını değerlendiriyor ve çalışıyordum. Yine ustamın yanındaydım. Ustam ben çalışmaya başlayınca eve giderdi. İşlerini evde yapar ve dinlenirdi.

Böyle bir çalışma sırasında, dükkâna müşteri sıfatıyla, sivil, elli beş yaşlarında bir beyefendi geldi. Pantolonunu getirmişti ve örülmesini istiyordu. Ben aldım ve üç gün sonra teslim edebileceğimi söyledim. Bana, “Bu mümkün değil, benim yarın Balıkesir’e gitmem lazım,” dedi. Ben de gayri ihtiyari, “Balıkesirli misiniz?” diye sordum. “Hayır, evladım, ben subayım, orada alay komutanıyım,” deyince, ilgim daha çok arttı. “İsminiz nedir?” diye sordum. “Munip Alankaya,” deyince şaşırdım. Ayağa kalktım, “Komutanım, ben sizin alayınızda askerim. Hava değişimindeyim.” Komutanımı, adını söyleyinceye kadar bilememiştim. Çünkü biz üst komutanlarımızı görmezdik. Sadece isimlerini bilir, isimlerini ezberlerdik.

Komutanıma hürmet gösterdim. Pantolonunu o günün akşamına teslim ettim. Memnun oldu. “Evladım, alaya geldiğinde beni gör,” dedi ve gitti. Hava değişimi bitip alaya döndüğümde

onu görmeye gittim. Kendisini görmem bile bir merasime tabii oldu. Ama gördüm. Yazıcı olma yeteneğine sahiptim. Yazıcı oldum. Bu rastlantıyı hiç unutmuyorum. Albayımın hayatta olmadığını zannediyorum. Ona Allah'tan rahmet diliyorum...

Askerden dönünce temizleyiciliği bıraktım. Ulus Şehir Bahçesi'nde (Şimdiki Ulus Şehir Çarşısı) bir kez daha, Örücü Yusuf Örür'ün yanına girdim. 60 Nisan'da, Necatibey'deki bir temizleyici dükkânında örücülük yapmaya başladım.

64'de halen çalıştırmakta olduğum Güneşli Pasajı'ndaki bu dükkânı açtım. 67'de beraber çalışmakta olduğum akrabam olan Hüseyin Özyürek'i çırak olarak yanıma aldım. Kırk üç seneden beri beraber çalışıyoruz.

Müşterilerim Cumhurbaşkanlığı'ndan başlayarak bütün üst kademedir. Bülent Ecevit, Esat Kıratlıoğlu en başta sayabileceğim müşterilerimdir. Örücülük üst tabakaya yönelik olduğu için giyimine meraklı kişilere hizmet veriyoruz. Biz mesleğimize meraklıyız. Severek çalışıyoruz. Yaptığımız işten memnun kalıyor.

50 ile 70 yılları arasında örücü müşterisi kalburüstü müşteriydi. 70 ile 2000 yılları arasında her tabakadan müşterimiz oldu, ama şimdi yine eskiye dönüş var. Şimdi giyim basitleşti. Basit giysinin örücüyle ilgisi olmuyor.

Eskilerden en unutamadığım olay, 1957 sonbaharında Hatip Çayı'nın taşmasıdır. O sıralar Ulus'ta çalışıyordum. Bentderesi'nin ıslahı söz konusu olduğu için, Bentderesi dere boyunda yer alan işyeri sahipleri, "Sel geliyor," uyarısına inanmamış. "Bizim barakaları yıkacaklar, o nedenle 'sel geliyor' diye bizi korkutup çıkaracaklar," diye barakalarını terk etmemişler. Çünkü Ankara'ya yağmur yağmamıştı. Ben şimdi 100. Yıl Çarşısı olan Şehir Çarşısı'nda çalışıyordum. Ustam İstanbul'daydı. Evleri Hacı Bayram'ın Bentderesi'ne bakan tarafındaydı.

"Bentderesi'ni su basıyor!" sözü üzerine, selden etkilenmiş midir diye koşarak ustamın evine bakmaya gittim. Evin üst kapı-

sının kırık ve mühürlü olduğunu gördüm. Sel taşkın halde akıyordu ve içinde arabalar yüzüyordu. Ölü de vardı. Anafartalar Emniyet Amirliği'ne gittim. Emniyet amirine, "Ustamın evinin kapısı kırılmış, mühürlenmiş," dediğimde, çok telaşlı bir güne rastladığından, "Kapıyı kıran da sizsiniz, panik yapan da sizsiniz," diye beni azarladı. Beni bir de nezarete attılar. İki saat nezarete kaldıktan sonra durum aydınlandı. Zira aynı esnada "Çubuk Barajı taşı, sel geliyor," diye panik yaratmışlar. Emniyet amiri de telaşa kapılıp beni onlardan sanmış.

Yemek konusunda, Ankara'da en çok, Atpazarı'nda bir kebab yemiştım, onu unutamam. O zamanın parasıyla seksen kuruş ödemiştım. O da benim için iyi paraydı. Burada Ankara tavası deniyor, ki biz Karaşarlılar ona kapama deriz, çok güzel bir yemektir. İncik ile pişmiş pilav, biraz da yağlı oldu mu, lezzeti güzel olur. Yaprak döneri de sevdiğim bir Ankara yemeğidir. Serit dediğimiz bir yemek vardır. Haşlama etin suyuna yufka doğranır yenir. Nefistir. Tüm Ankaralıları bilmez, ama Karaşar'da çok yapılır.

Ankara'nın en çok Bahçelievler'ini severim. Hakikaten bahçeliydi ve bakımlı bahçeliydi. Eski Ankara'da aile ve komşuluk ilişkileri çok iyiydi. Kanaatimce televizyon baltaladı. Evde, misafirlikte televizyon, hatta radyomuz dahi olmadığından masal anlatır, "pişmaniye çekerdik."

Eski Ankara'nın komşuluk ilişkilerini özlüyorum. Piknik gezintilerini özlüyorum. Yazları bilhassa Pazar günleri gidilen, Atatürk Orman Çiftliği, Çubuk ve Kayaş'ta yapılan piknikleri özlüyorum. Aile ortamı içinde, herkes çoluğuyla çocuğuyla giderdi. O gezileri çok özlüyorum.

Şimdiki Ankara'yı çok kalabalık buluyorum. İnsanların birbirinden uzaklaştığını görüyorum. Esnaf bile değişti. Eskiden "Hattır Senedi" vardı. Nakit parası yoksa bile esnaf, bankaya senet

kırdırarak birbirine yardımcı olurdu. Şimdi cebindeki parayı vermekten imtina ediyor.

Gençler biraz savurgan. Para kazanmak için çalışmasını bilmiyorlar. Çalıştıkları zaman da parayı kullanmasını bilmiyorlar. Samanpazarı Hisar'da oturur, Beşevler'de çalışır, yürüyerek gider gelirdim. Şimdikiler bir duraklık yol için otobüse biniyorlar.

Eskiden düzgün giyinmek modaydı, şimdi paçavra gibi giyinmek moda oldu. Yırtık giyilmez, yama yapıldı. Çalışmayı sevmek gerek.

Ankara'da yaşamaktan ve örucülük yapmaktan memnunum. Bir daha dünyaya gelsem yine örucülük yapardım. Ustam Yusuf Örer bana örnek oldu. Mütevazı oldum. Kanaat ehli oldum.

Kayserilinin dediği gibi, Ankara'da bir deniz olsun isterim.

Cemalettin Tatlı

İpekçi Cemal/Atatürk Bulvarı- Zafer Çarşısı

İlk zamanlar şehir suyu olmadığından Ulus'ta birçok sokakta, tulumba ve sokak çeşmesi bulunurdu. Su oralardan alınıp kullanılırdı.

O zamanlar hanımlar için bugünkü gibi çeşit çeşit krem yoktu. 1950'lerde Yağlıdüzgün diye bir krem vardı. Kutuda ya da tüpte satılmazdı. Büyükçe bir kutuda muhafaza edilir, gelen müşteriye bu kutudan çay kaşığı sapı ile azıcık alınarak verilirdi. Sonra Krem Pertev çıktı. O krem sonra Kremper olarak satıldı.

NİHANSIN DİDEDEN EY MEST-İ NAZIM

1939'da, Ankara'da, minaresi kırk Sarayköy'de doğdum.

15 Mayıs 1946'da Ankara'ya geldik.

Babam çobanlık yaparmış. Şimdiki Mürted'in oralardaymış. Poligondaki bir anlaşmazlıktan dolayı işi bırakmış. Ankara'ya gelme nedenimiz bu anlaşmazlıktır.

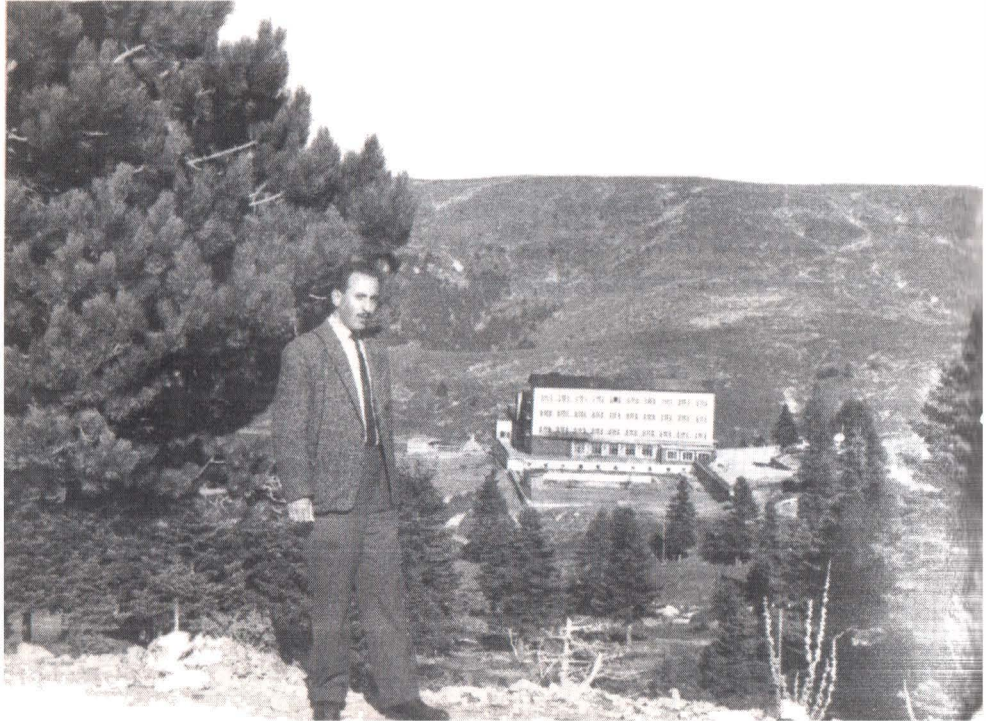
Bir de ilkokulla, "Eskişehir Eskişehir/Yalçınkaya sarp yeri/Kalelerden çok kuvvetli/İçindeki askeri" marşı eşliğindeki yürüyüş ile Susuz'a kadar gelmiştik. Ankara'yı ilk görüşüm o olmuştu.

Sonradan ailemizle kalıcı olarak geldik. İkinci sınıfı Ankara'da okudum.

Babam Ankara'da sakalık yapardı. Biz, şimdiki adliyenin orası kömür deposu idi, orada, ağabeyimle bardakla su satardık. Abim, 947'de, Ankara'nın yerlisi olan İbrahim Bahçıvan'ın yanında pazarcılığa başladı. Ben de pazarlarda su satıyordum. Pazar günleri İsmetpaşa Uzunyol, Salı Atpazarı, Çarşamba Yenisehir, Perşembe Hamamönü, Cuma Bahçeli. O zamanların Bahçelisi, bahçeliydi. Cumartesi yine Yenisehir.

Ağabeyimi -948'de kurşun kalem on kuruştı- okutamadık, okuldan aldık. Yazları ve Cumartesi Pazar ben geçtim pazarlara. 50 Haziran'ına kadar böyle devam etti. Ben bu arada ilkokulu bitirdim.

Ben okulu bitirince yine pazarcılığa devam etmek istedim. Ancak ustam, "Bak oğlum, ben bahçivandım pazarcı oldum. Pazarcılıkta yazın yanarsın, kışın donarsın, tam çalışamazsın. Gündük eşeğin güdük kuyruğu gibi ne uzanır ne kısalırsın," dedi ve iş vermedi. Ben de babamla birlikte iş aramaya gittim. Kime gitseysem; matbaa, çay ocağı, iş vermediler. Biraderim vasıtasıyla Konya Sokak'ta, bir yağ firmasının Ankara mümessilliğinde işe girdim. Tarih, 14 Haziran 1950. Patronum Yahudi idi. Öğlene doğru babası geldi, ne konuştularsa patronum bana iş aramaya başladı. O zamanlar Çocuk Esirgeme'nin üzerinde Fok Dondurmacısı vardı, oraya gittik, patronuyla konuştuktan sonra çıktık, oradan bir ayakkabı dükkânına götürdü. Orada da bir gün evvel çırak alındığını söylediler. Oradan da, mekânı cennet olsun, Düğmecî Tefvîk'e götürdü. Şimdiki Anafartalar Caddesi'nde Garanti Bankası'nın olduğu yer. O zamanlar adliyeye kadar olan yer I. Anafartalar, adliyeden sonra olan yer ise II. Anafartalar ola-

rak söylenirdi. Böylece, Düğmeci Tevfik'te işe başlamış oldum.

Düğmeci Tevfik, bana bu mesleği öğreten zat-ı muhteremdir. 15 haziran 950'de işe başladım. O zamanlar Ankara'da bu işi yapan dört kişi vardı. Altındüğme, Kibar Yahudi, Düğmeci Naim ve Düğmeci Tevfik'le ortağı Muzaffer Yenen.

Düğmeci Tevfik'te 1954'e kadar çalıştım. 1954'de ben aylık maaş olarak yüz lira istedim, o seksen verdi; maaşta anlaşılmayınca Vakıf İşhanı'na, İpekçi Hüsnü'nün yanına geldim. Vakıf İşhanı Ankara'nın ilk işhanıdır. Hal'in sırtında, Hanif Çarşısı'nın bu tarafında yer alır.

İpekçi Hüsnü ile yüz liraya anlaştık. Fakat yüz lira vermedi, yüz yirmi beş lira verdi. Düğmeci Tevfik'ten öğrendiğim terbiye ile bu parayı kazandım.

Düğmeci Tevfik iki ortaktı. Ortaklardan biri parayı yatırır, biri çekerdi. Kendilerine aylık maaş çekerlerdi. Maaş çekmeleri benim çok dikkatimi çekiyordu.

Düğmeci Tevfik ustamdı, Vakıf İşhanı'ndaki İpekçi Hüsnü ise patronumdu. Patron bana defter tutmayı, muhasebeyi öğretti. Vakıf İşhanı'nda senedi ve çeki öğrendim. Birinde öğrendim, birinde ihtisas yaptım. Burada da patronumun çok ihtiyacı olduğu halde, çok zengin olan eniştesinden para istemeyip komşusundan alması çok dikkatimi çekiyordu.

O zamanlar senet ve çek kullanılsa da para, sözle alınır verilirdi. Buna, "Söz Senedi" denir ve herkes söz senedi kullanırdı. Burada, Vakıf İşhanı'nda herkesten borç para istenmeyeceğini öğrendim.

959'da asker oldum. 961'de döndüm.

965 senesinde sermayesiz olarak çalıştığım yere, İpekçi Hüsnü'ye ortak oldum.

969'da ortaklık tatmin etmedi. Bir arayışa girdim. 968'de ihaleyle, bu, Zafer Çarşısı'nda tuttuğumuz yeri, 969 Şubatında 61 nolu dükkânı faaliyete geçirdim. Zafer Çarşısı iki aşamalı yapıldı.

O zamanlar arka taraf yapılı, ön tarafı boştu; ön taraf sonradan yapıldı. 1985’de şimdi bulunduğumuz yere, 55 numaraya geçtik. O günden beri buradayız.

İpekçi Hüsnü’de çalıştığım için beni “Hüsnü” olarak tanırlandı bunu düzeltmek için dükkânın adını İpekçi Cemal olarak faaliyete geçirdim. İlk yıllar çok çalıştık. Okullara, kız meslek liselelerine, tüm ülkeye siparişler için mektup yolladım. Gece gündüz çalıştık, evde düğme, kemer, püskül yapıyorduk. Suudi Arabistan Elçiliği’nin, Meclis Onur Salonu’nun kordonlarını, püsküllerini biz yaptık. Okulda giyim dersinde robdöşambr dikerler, ben de robdöşambr kemeri ve yaka kordonu yapardım.

Düğmecici Tevfik’te düğme yapılırdı ve ikinci ortağı Muzaffer Yenen, o zamanlar zımba yapılan bir makineyi, 1986’da, getirip bana hediye etti. 1950’lerde çalıştığım ve antika özelliği olan makineyi, “Bu sana layık,” diye bana hediye etti. O makine durur hâlâ.

Hayatım çocukluktan beri çalışmakla geçti. Bu Zafer Çarşısı’nın üzeri parktı ve Japon plastik oyuncaklarla iğne satardık. Büyük Sinema’nun yanında Meram Pastanesi vardı. Ne kazandıysak Meram Pastanesi’ne gider, pasta ya da çikolata alır, yerdik.

Dikkatliydim. Bugüne kadar bu konuda sadece iki meseleyi anlayamadım. Bir gün akşamüzeri bir sayım yaptık, iki lira eksik çıktı. Bunca yıl içinde hâlâ çözemedim. İkincisi de, Vakıf İşhanı’nda çalışırken oradaki arkadaşlar kendi hesaplarına piko, kumaş kemer, düğme yapardı. Bunun kârı zararı o kişiye aitti. Ben de baskı düğme, piko pilise yaptırırdım. Bir gün müşteri geldi. Siparişi aldım. Patronun ahabıydı. Patron kâr almamamı söyledi. Kâr almadık. Ancak iş bitti, işlerin parasını ödedim, bana yüzde elli kâr kalmıştı. Nasıl oldu? Bugün olmuş, onu da çözemedim.

Ankara kendi başına güzel bir yerdir.

Eskiden şırl şırl dereler vardı. Bent Deresi vardı, orada balık olurdu. Çubuk Deresi, Adliyenin oradan geçen, İncesu Deresi. İncesu Deresi'nin yanındaki çamların dibinde yatması güzeldi. Yattım orada.

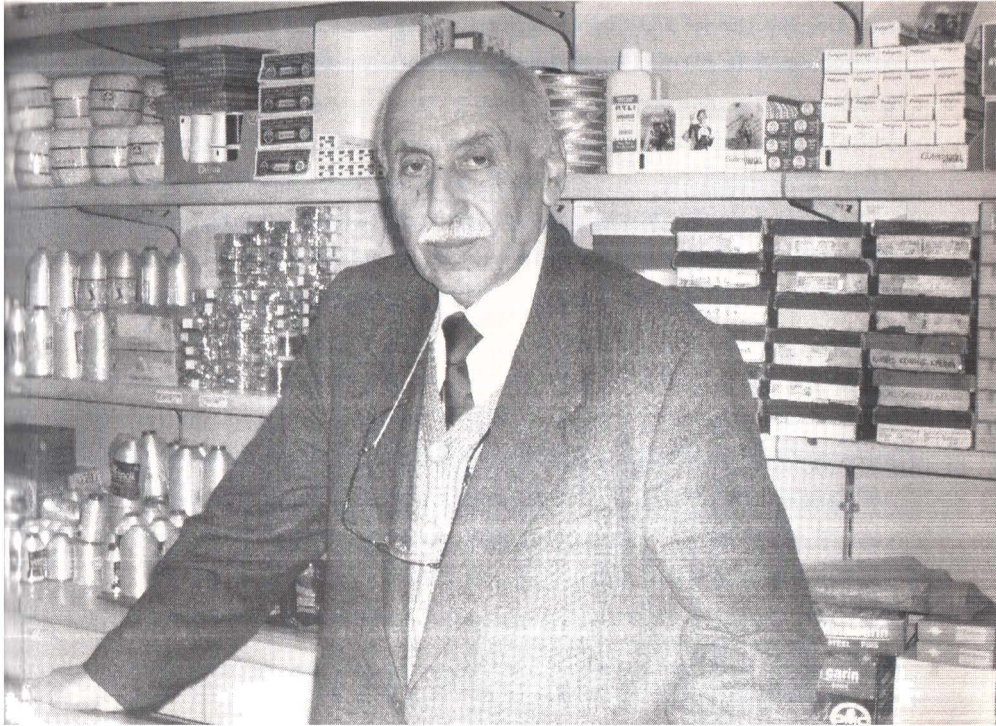
Gençlik Parkı vardı, ama gezmeye zamanımız olmazdı. En büyük mesire yeriydi. İçindeki çay bahçeleri çok güzeldi.

Sinemaya çok nadir gittim. 961 Mayıs'ında Büyük Sinema'ya Afrikalı tamtamlar geldi. Elime havadan on beş lira geçti. Gittim gördüm. Değişik bir şeydi.

İlk yürüyen merdiven Anafartalar Çarşı'sında açıldı.

İlk zamanlar şehir suyu olmadığından Ulus'ta birçok sokakta, tulumba ve sokak çeşmesi bulunurdu. Su oralardan alınıp kullanılırdı.

O zamanlar hanımlar için bugünkü gibi çeşit çeşit krem yoktu. 1950'lerde Yağlıdüzgün diye bir krem vardı. Kutuda ya da

tüpte satılmazdı. Büyükçe bir kutuda muhafaza edilir, gelen müşteriye bu kutudan çay kaşığı sapı ile azıcık alınarak verilirdi. Sonra Krem Pertev çıktı. O krem sonra Kremper olarak satıldı.

Bizim dünyaya ilk açılmamız, Hürriyet Gazetesi'nin yazılarıyla oldu. Hikmet Feridun Es'in "Afrika Yazıları " olurdu. 952'de gazete, İstanbul'dan tayyare ile gelirdi. Ankara'ya saat üçte dörtte ulaşırdı. "Tayyare" diye satılırdı. Ankara'da Zafer Gazetesi, Ulus Gazetesi gibi siyasi partilerin gazetesi çıkardı.

Hayat Dergisi vardı. Yine o yıllar ilk kez Köroğlu, Karaoğlu dergileri çıkmaya başladı.

Şahit olduğum en büyük olay 27 Mayıs İhtilali'ydi. 60 İhtilal'inde ben altı aylık askerdim. Yaşı otuzun altında olanlar alkış tutuyorlardı. Çocuklar kamyonun üzerine çıkmış alkış tutuyorlardı. Yaşı otuzun üstünde olanlar düşünüyorlardı. Zamanla askerle halkın arası açıldı. İhtilalden birkaç ay sonra kaynaşma olsun diye tankları süsleyerek ve paletlerine lastik takılarak Çankaya'dan Kızılay'a geçilirdi. Karanfil dağıtırlardı.

Bir de, 956'da da Bentderesi Çayı'nın oluşturduğu sel vardır. Çaya kanal yapılıyordu. Tam o sıralar oldu herhalde. Menderes kanal yaptırıyordu. "Bir sel geldi seksen kişiyi alıp götürdü," dediler. Biz o zaman Hıdırlıktepe'de oturuyorduk. Eve gitmemiz mümkün değildi. Dükkânda yatacaktık. Sonra bir kamyon geldi. Bizi Dışkapı, Aydınlikevler üzerinden eve ulaştırdı.

Uçaklar çarpışıp düştüğünde de parçalar evin önüne gelmiş. Anam görmüş. Bir arkadaşımın Hacıbayram ile Zincirli Cami arasında dükkânı vardı. Alevler ön tarafı sarmış. Dükkânın arkasındaki pencereden demiri söküp kendini kurtarmış. O demiri normal zamanda hiç kimse söküp atamazdı.

Ankara'da en çok Etlik hoşuma gider. Çünkü mutedildir, havası hoştur. Etlik'in arkası kapalıdır. Dikmen gibi değildir. Dikmen'deki hava çok serttir. Etlik'te, Hayat Memba Suyu'nun çıktığı yere Bağ-Kur Blokları yapılmış. Altı tamamen suymuş. Bu

nedenle temelini çok derin ve sağlam yapmışlar. Orada oturuyorum. Orayı beğeniyorum.

949 yılının bir çarşamba günü, mekânı cennet olsun, ustam İbrahim Bahçıvan ile Çarşamba Pazarından çıktık; Akköprü, Aşağı Eğlence, Yukarı Eğlence üzerinden Etlik son durağa vardık. O zamanlar keçiyolundan gidilirdi. Etlik'te bağlar vardı. Bu bağlarda da Ankara'ya ait "Ferik" elması vardı. Meşhurdu. Bağlardan elma armut topladık. Perşembe Pazarına getirdik, Hamamönü'ne ferik sattık.

Unutamadığım bir olay şudur: 947 senesi yazıydı, Bahçeli Pazarı'nda su satıyordum. Bir hanım geldi suyun fiyatını sordu. Ben de suyu, testisiyle birlikte alacak diye, "Yüz elli kuruş" dedim. "Bunu şehit pilot Binbaşı Nuri için dağıt," dedi. Ben de dağıttım. Hâlâ aklıma geldikçe pişman olurum, niye üç dört testi su dağıtmadım diye.

Bir de bunu unutamam; 948 senesi yazıydı. Maltepe Pazarı'daydım. Bu pazar Atatürk Lisesi yanındaydı. O zaman oralar da Bomanti vardı. Karşıda bir buz fabrikası vardı. Havagazı şirketi vardı. O gün üzüm satıyoduk. Ustam yokken bir adam geldi, üzüm tanelerini topladı. Şimdi aklıma geldikçe üzülürüm, neden ona bir salkım üzüm vermedim. Pişmanlık duyduğum şeylerden biridir.

973 yılında dükkâna bir bayan geldi, yapma çiçek malzemesi aldı. Sonra Irak, Hindistan, Ürdün, Libya Sefirelerini getirdi. Sefaretlere çiçek, nakış dersleri veriyormuş. Derken ahabap olduk. Kendisi Türk'tü. Samsunluydu. Derken ailecek görüşür olduk. 978'de eşinin işi dolayısıyla Ürdün'e gitti. Ve onun sayesinde Ürdün'e ihracata başladık. 989'da bizi Ürdün'e davet ettiler, gittik. Muazzam bir biçimde karşıladılar. Tam yirmi yıl geçti hâlâ unutamadık. Tam bir Osmanlı terbiyesi.

Müşteriler bizi neden tercih ederler? Çünkü ben Anadolu'ya mal yollarken, dağ başında yalnız kalmış, yardıma muhtaç bir

insana bir malzeme ulaştırıyor gibi düşünürüm. Her paketi okolata paketi gibi yapardım. Sslerdim.  kuruş, beş kuruş demeden hepsine eğilirim. Müşteriye hiç farklı davranmam. İşimle ilgili her konuyu bilirim. Boya yaparım. Ne renkten, hangi rengin çıkacağını bilirim. Müşteriler bize sorarlar, bize danışırlar. Bu yüzden bizi seçerler.

Bu dükkânın temeli baskı düğmedir. Baskı düğme yapardım. Sabahlara kadar çalışırdım. Yirmi-yirmi beş yıl muhasebemi kendim tuttum. Yalan konuşmadım. Müşteri de bunu bilir. şu kapıdan giren herkes bizim için mukaddestir. şu kulağıma geldi ki bir kız ğrenci eve geç kaldığında, "İpekçi Cemal'e uğradım," deyince, ona sual sorulmuyormuş.

İpekçi Cemal olmak için gayretim olmadı. Ancak ayakta kala bilmek için gayretim çok oldu. Kimsem yoktu. Dayanağım bir Allah'ım, bir de biraderim Nurettin'di.

İki kurbağa süt kabına düşmüş. Uğraşmışlar uğraşmışlar ıkamamışlar. Biri çıkamayacağını anlamış ölmüş. Diğeri ırpınmış

çırpınmış, onun çırpınmasıyla süttten kaymak olmuş, o da bu kaymağın üzerine çıkmış kurtulmuş. Benim halim de o. Ve dola-yısı ile İpekçi Cemal oldum.

Gençler, sıfırdan başlasınlar. İki üniversite bitirmiş bir tanıdık vardı. Yedi yüz elli lira maaş verdikleri için hiçbir işe girmiyor-du. İki yıldır işsiz. Masterlı olan bir kızımız ise bir bankaya asgari ücretle girdi, üç yılda çok iyi bir duruma geldi. General olman için önce teğmen olman lazım. Okumamışlar da çırak olarak baş-lasınlar. Ostim’de eğeyle işe başlayan çocuklar vardı. Şimdi fir-malarında ODTÜ’lü çalıştırıyorlar. İthal ettikleri bir makinenin kusurlu yerini buldular. Fabrikası yurt dışından bunları davet et-ti.

Bugün toplumun her kesiminde bir değişim var. Bu da gün-lük hayatın gaillesi. Bizler de değiştik. Değişmeyen bir şey var, o da hayattan memnun olmadık. Herhalde hayatın akışı böyle. Şükretmeyi bilmiyoruz. Kanaat yok. Elimizdeki imkânlar kay-bolduktan sonra anlıyoruz kıymetini.

On iki kuruşa sattığımızı da “pahalı” denirdi, yirmi iki kuru-şa sattığımızı da “pahalı” deniyor. Şükretmeyi bilmiyoruz. Ka-naat etmek yok.

Ankara için, hiç öyle bir hayal gücüm olmadı. Yalnız Ankara yeşil ve güzel. Metroları yapıp çalıştırsınlar. Otobüs vermiyorlar pek, otobüsü bollaştırsalar iyi olacak. Ulaşım var, yiyecek bol. İş imkânı da var. Biz çırak arıyoruz, bulamıyoruz.

Yemek ayırmam. Ayaş’ın Sier’i güzeldir. Tavukla, patlıcanla güveç gibi yapılır. Patlıcanı çizgili soyup ikiye, dörde bölersin. Domates ve biber de koyarsın. Güveçte pişirirsin. Güzel olur. Ankara’nın Höşmerim’i de güzeldir. Hem de hafif bir tatlıdır. Süt, tereyağı, un ve kaymak ile yapılır. Üzerine şeker eklenerek sıcak sıcak yenir. Yapımı kırk beş dakika kadar sürer.

Ankara için bir şarkı düşünsem aklıma “Nihansın dideden ey mest-i nazım” gelir.

İçleri Bakanlığı Önü-1955

Kamil Ateşoğulları

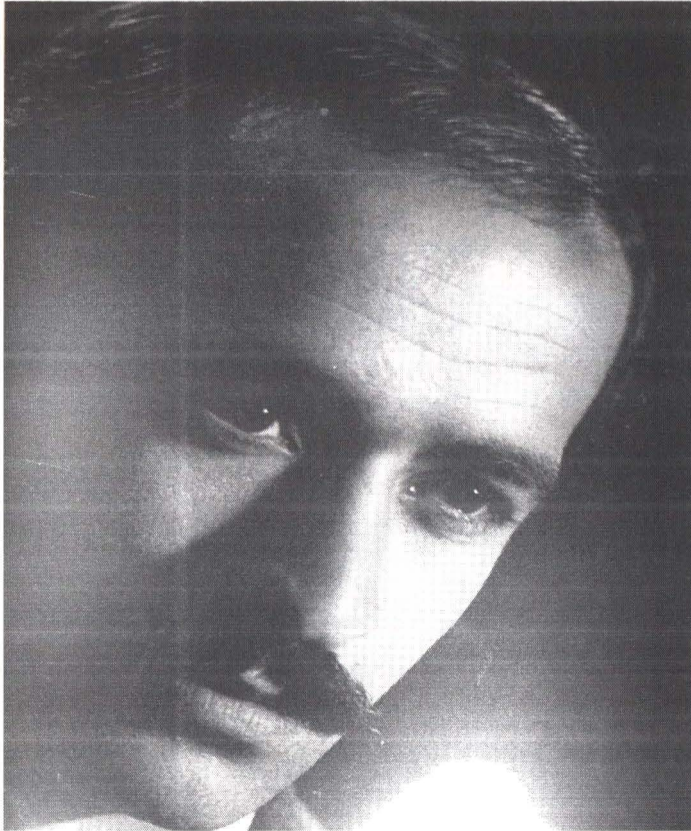
Hukukçu/ Eski Ankara Milletvekili

Ankara'ya geldiğim yıllarda, 1960'larda ve 1970'lerde, daha farklı bir Ankara vardı. Coğrafyası, binaları, mekânları ve kültürel yaşamıyla başka bir Ankara.

O zamanlar Neşet Ertaş Kör İzzet'in kahvesinde dururdu ve arayanlar onu orada bulup düğünlere götürürlerdi. Bu kahvede, 1965 seçimlerinde, TİP (Türkiye İşçi Partisi) adına konuşma yapan Sadun Aren'i dinledim.

Yeni Dört Yol'dan mezarlığa giden yol üzerinde bulunan, ken-

disi de ozan olan Eyüp De-
de'nin evine Ali
Ekber Çiçek,
İsmail Daimi
gibi büyük
ozanlar gelip
konuk olurlar-
dı. Ben bu ko-
nukları hiç ka-
çırmazdım. İs-
mail Daimi halk
kültürü ve ta-
savvufta bir
ekoldü.

HER AKASYA UZAK BİR HATIRA TAŞIR RÜZGARA KARIŞIR TÜRKÜSÜ

1944 Maraş, Göksun doğumluyum. 1962 yılının Temmuz ayında Ankara'ya geldim.

O yıllar Göksun'dan Ankara'ya gelmek bugünkü gibi kolay değildi. Önce Kayseri'ye gelir, o gece kalır, öbür gün sabah yeniden yola çıkar, akşama, bazen de daha geç saatlerde Ankara'ya ulaşırdık. Ankara'ya Kaman, Bâlâ üzerinden Dikmen'den girilirdi.

Otobüsler şimdikiler gibi değildi. Uzun burunlu, bazıları önden bir kol çevrilerek hareket eden, ikili koltukları sabit ve havalandırması olmayan otobüslerdi.

Şehirlerarası otobüs garajı / terminali Etlik yolundaydı. Daha sonra şimdiki Ankara Büyükşehir Belediyesi yerleşkesinin yerine taşındı (Hipodrom karşısı).

Ankara'ya, lise son sınıfı okumaya geldim ve Yıldırım Beyazıt Lise'sine kaydımı yaptırdım. Bu lisenin adı daha sonra Çiğın Koleji'ne çıktı. Biraz küçümseme, biraz da futbolda ve kültürel etkinliklerde aldığı iyi sonuçlardan dolayı...

O günlerin Ankara'sında, yanılmıyorsam, yedi lise vardı. Keçiören'in, ki o zamanlar ilçe değildi, Etlik, Hasköy, Aydınlıkevler ve Altındağ'ın tüm öğrencileri bu lisede okurdu. Yıldırım Beyazıt

Lise'sinden, şu anda öğretim üyesi, sanatçı, siyasetçi ve belediye başkanı olan birçok kişi mezun olmuştur.

Lisemizin önünden geçen Babür Caddesi, asfalt değildi, zor gelir giderdik. Yol, 1963 yılının güzünde asfaltlandı. Biz mezun olduktan sonra okulun konferans salonu, Altındağ Tiyatrosu oldu ve ilk oyun olarak Merdiven' i oynadı.

Lise müdürümüz Zekeriya Ünlü (lakabı Kasap) Ankara'da bulunan milli takım oyuncularını, 1. ve 2. Lig takım oyuncularını lisede toplamıştı ve transferlerde de söz sahibiydi. O günkü yöneticilerin hoşuna gitmeyen birçok solcu öğretmen de bu liseye sürgün gönderilmişti. Tarih dersi öğretmenimiz Osman Korkut Akol'du. (Fakir Baykurt'un İçerdeki Oğul kitabındaki "Dedecik".) Akol, TÖS'ün ilk genel sekreteriydi. Piramidin Tabanı'nın yazarı Köy Enstitülü Hürrem Arman ve Nebi Dadaloğlu gibi isimler de bu liseliydiler.

Lisede okuduğumuz yıllarda henüz Telsizler'e sosyal konutlar yapılmamıştı. Yumurta Tepe'ye kadar boş bir araziydi. Buraya Telsizler denmesinin nedeni, yukarıda, alışkanlar Mahallesi'ne yakın tepede bir telsiz direğinin olmasıydı. şimdiki Örnek Mahallesi'nin aşağı kesiminde çevre mahallelerin çocukları futbol oynardı. Ve oraya Telsiz ayırı denirdi.

inin Bağları eski Dört yol'da, Asri Mezarlığa inen yolun başında ve Yenidoğan'da birer askeri baraka vardı. Anlatıldığına göre askeri birliğin görevi gecekondun yapılmasını önlemektir.

Liseden mezun olduktan sonra 1964 senesinde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldum. 1969'da buradan mezun oldum.

72 yılında Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Kamu Yönetimi Uzmanlığı Programını bitirdim. Çeşitli derneklerde çalıştım, sendikacılık ve serbest avukatlık yaptım. 18. Dönem Ankara Milletvekiliğim oldu.

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) ve Türkiye, Ölüm Cezası- Bir İnsanlık Suçu, 15-16 Haziran-İki Uzun Gün ve Bir Uzun Yürüyüş adlı kitaplarım yayımlandı.

Ankara'ya geldiğim yıllar olan, 1960'larda ve 1970'lerde, daha farklı bir Ankara vardı. Coğrafyası, binaları, mekânları ve kültürel yaşamıyla başka bir Ankara.

O zamanlar Neşet Ertaş Kör İzzet'in kahvesinde dururdu ve arayanlar, onu orada bulup düğünlere götürürlerdi. Bu kahvede, 1965 seçimlerinde, TİP (Türkiye İşçi Partisi) adına konuşma yapan Sadun Aren'i dinledim.

Yeni Dört Yol'dan mezarlığa giden yol üzerinde bulunan, kendisi de ozan olan Eyüp Dede'nin evine Ali Ekber Çiçek, İsmail Daimi gibi büyük ozanlar gelip konuk olurlardı. Ben bu konukları hiç kaçırmazdım. İsmail Daimi halk kültürü ve tasavvufta bir ekoldü.

Bir kez de Hacı Taşan bir düğüne geldi ve bir bahçede çaldı, söyledi.

Dışkapı'da (Yıldırım Beyazıt Meydanı) üç sinema vardı. Emek, Atlas ve Nur. Bunlar kapalı sinemalardı, bir de şimdilerde göremediğimiz, gençlerin bilmediği/tanışmadığı yazlık sinemalar vardı. Çalışkanlar'ın Samsun Asfaltı'na bakan yönünde Sefa; Aydınlıkevler'de Cici ve Doğan; Kavacık Subayevleri'ndeki Çamlık'ta Erdem; Dışkapı'da Yaman (bu sinemanın adı bir ara Buluş oldu); Yenidoğan'da Zafer ve Yüksel vardı. Buralarda ayrıca konserler de düzenlenirdi.

Buluş Sineması'nda bağımsız olarak konser düzenlendiği çok olurdu; ama diğerlerinde, rekabet nedeniyle, daha çok seyirci çekebilmek için, film den önce sanatçılar sahneye çıkar, konser verirdi. Bu konserlere Hacer Buluş, Nazmi Yükselen, Selahattin Erorhan, Nurettin Dadaloğlu, Zekeriya Bozdağ ve Sarı Bayram olarak da bilinen Bayram Arıcı'yı bizzat dinledim. Çekirdek ve gazoz açık hava sinema kültürünün ayrılmaz parçalarıydı.

Kavacık Subayevleri'nde, şimdi benzinlik olan yerde, Kavacık Suyu'nun satış yeri vardı. Şimdiki Türk-İş Blokları'nın yeri boş araziydi ve biz oraya ders çalışmaya giderdik.

Golf Kulübü'nde bir yüzme havuzu vardı ve çevresi ağaçlarla çevrili olup yalnız Amerikalılar girebilirdi. Vedat Dalokay'ın belediye başkanlığı döneminde burası belediyeye geçti.

Golf Kulübünü geçip Subayevleri'nin eteğindeki Hasköy'e vardığınızda, burada, Çubuk Çayı'nın bir yeri tutularak, gölet durumuna getirilmişti. Orada yüzülürdü. Suyu tertemizdi.

Bentderesi'nden gelen Hatip Çayı Dışkapı'ya doğru açıktan gelir, Beştaş Çarşısı'nun yanından Kazıkıçı Bostanları'na giderdi. 1965'de kapatıldı.

Dışkapı'dan Kavaklıdere'ye trolleybüs kalkardı.

1964-1965'li yıllarda EGO'nun otobüsleri yenilendi ve bazı hatlara Bussing'ler verildi. Ankara'da ulaşım daha çok steysinlerle sağlanırdı. Aydınlıkevler-Çankaya ve Dikimevi-Bahçelievler hatları gibi. Şimdiki dolmuşlar daha çok kenar semtlere çalışırdı.

Bir gün liseden çıktım ve ders çalışmak için Yenidoğan'daki halk kütüphanesine gittim. Kitap okurken büyük bir patlama ve çarpışma sesi ile dışarı fırladım. Hıdırlıktepe üzerinden bir uçağın yanarak düştüğünü görüp, Hıdırlıktepe'ye koşarak vardım. Askeri bir uçak Bentderesi Caddesi'nde asfaltlama yapmak için ortaya dökülen mıcır, taş ve diğer malzemelerin bulunduğu yere düşmüştü. Oradan Ulus'a geldiğimde ise bir yolcu uçağının Gima (Hacıbayram Caddesi girişi) ve Oğultürk İşhanı'nın arasına düşmüş olduğunu gördüm. Ortalık ana baba günüydü. Sanırım bir yabancı ülke uçağıydı. Alevler civardaki caminin oraları bile etkiliyordu.

İlk yürüyen merdivenli çarşı Ulus'ta açıldı ve o günün en büyük mağazası olan 19 Mayıs Mağazası da bu çarşıdaydı. Bu çarşı Anafartalar Çarşısı'dır. Sümerbank'ın karşısında, Çankırı Caddesi üzerinde, sürekli film oynatan Park Sineması vardı.

CHP Genel Merkezi ve Ulus Gazetesi Rüzgârlı Sokak'ın başındaydı. Genel merkezin karşısındaki Gönç Lokantası ise siyasilerin uğrak yerlerinden biriydi.

Ulus'ta, heykelin karşısında Şehir Çarşısı vardı ve tek katlıydı. Sonra yıkılarak, yerine şimdiki bina konduruldu. Bu arada çarşının esnafı da geçici olarak Sümerbank'ın yanındaki boş yere geçti. Daha sonra oraya da bir bina yapıldı ve orası da işyeri oldu.

Ulus'taki meşhur yerlerden biri olan Karpiç'in son günlerine ulaştım. Yüksek duvarlarla çevriliydi ve bahçesindeki ağaçların ancak üst kısımları dışardan görülebilirdi. Hamiyet Yüceses Karpiç'te söylediğinde, biz Merkez Bankası'nın merdivenlerine oturup dinledik.

Posta Caddesi'nde, Mehmet Kemal'in anılarında geçen, Palabıyığın Meyhanesi vardı. Yeni sahipleri ve müşterileriyle bir süre daha açık kaldı. Oysa diğer işletmeler ya kapanmış ya da taşınmış gitmişti Ulus'tan.

O zamanlar kent merkezi Ulus olduğundan, Ulus Hali önemli bir alışveriş merkeziydi. Akşamları kalabalıktan zor girilir, zor çıkılırdı.

Anafartalar Caddesi'nde, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun aşağı yan tarafında, on beşinci yüzyılda yapılmış olan tarihi Şengül Hamamı vardı. Hâlâ duruyor. Diğer tarafında, cadde üzerinde ise, Sus ve Sümer Sineması vardı. O civarda bir de kilise vardı.

Şimdiki Altındağ Belediyesi binasının olduğu yerde, Esenpark'ın alt katının önünde, Kavaklıdere'nin büyük şarap fıçıları dururdu.

Yüksek İhtisas ve İbn-i Sina Hastanelerinin yeri boş araziydi. Yalnızca Numune Hastanesi vardı. O alanda, Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın, bugün İnönü Stadyumu'nun olduğu Cebeci Çayırı'nda da CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün mitinglerini anımsıyorum. İnönü Ortanın Solu'nu, ilk kez burada, Cebeci Çayırı'nda dile getirdi.

Ankara Hastanesi civarında, Hayyam ve Rodoplu Şarapları'nın imalathanesi vardı. Etlik'te de Kulüp Şarapları üretilirdi.

Opera'da köprü'nün sağ tarafında, Radyoevi'nin arkasında Askeri Yargıtay vardı. Daha sonra bu binaya Türk Hava Kurumu geldi. Opera köprüsünün sol tarafında ise Ankara Toptancı Hali bulunuyordu. O dönemlerde yöneticisi olduğum ve ilk adının kısaltılışı SSPS olan Sosyal-İş Sendikası Sıhhiye Ambarlar Yolu'ndaydı. Strazburg Caddesi'nin adı Serçe Sokak'tı.

Etibank'ın karşısındaki köşede, Cihan Sokak'ta, bahçe içinde tek katlı bir binada, Akşam Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği vardı. Gazetenin Ankara temsilcisi İlhami Soysal'ın, kalın çerçeveli gözlükleriyle, dipte bir büroda oturuşunu anımsarım. Akşam Gazetesi'nin kitap kulübü vardı. Kupon karşılığında kitap verirdi. Güzel kitaplardı. Kütüphanemde o kitaplardan birkaç tanesi hâlâ durur.

Necatibey Caddesi girişindeki Ankara Sineması'nda, Abidin Dino'nun yönetmenliğini yaptığı, 1966 Dünya Futbol Kupası filmi seyrettik.

Erdal Öz'ün Sergi Kitabevi bulvarda, Büyük Sinema'nın üst katındaydı.

Sıhhiye-Kızılay arasındaki akasya ağaçlarına özellikle akşamları, binlerce serçe kuşu konardı. O kadar çok olurlardı ki belediye bir ara, oradan geçenlerin üstü kirlenmesi diye dalların hemen altına kepenk gibi mekânizmalar koymuştu. Bulvara girdiğinizde hemen o kuşların cıvıltılarını duyardınız.

Bulvarın meşhur yerlerinden biri olan Piknik'e, özellikle akşamları iş çıkışında grup halinde gider ve ayaküstü bira içilen yerde, Arjantin içerdik. Orada yapılan sosisli patatese doyum olmazdı. Dipte, restoran bölümü vardı. Caddeye bakan camlı bölmede tezgâhlar bulunurdu. Bazı müşteriler içkisini burada içerdi. Burada unutmadığım görüntülerden birisi de kısa boyu ve göbeğine kadar inen beyaz sakalıyla Gazi Dede (Düzgünoğlu) ile yazın, bir

tiyatro ile turneye çıkan, kalın kalkık kaşlarıyla bir heykel gibi dimdik oturan Cahit Irgat'ın yan yana rakı içişleridir.

Piknik'in yan tarafındaki Sanat Kurumu'nda çeşitli etkinlikler yapılırdı.

Sakarya'nın üst girişinde Goralı vardı. Sandviçi ile meşhurdu.

Yine bulvarda, Büyük Sinema'nın girişinin sol tarafında çok iyi bir börekçi vardı. Trakyalı, çok tatlı bir ihtiyardı. Onun "Burek mi çürek mi?" deyişini duymak için gençler olarak çok numara yapardık.

Zafer Çarşısı'nın olduğu yer çakıl döşeliydi. Burada bir fıskiye vardı. Suyu çok yükseklerle çıkardı. Yola yakın kısımda kavak ağaçları vardı. Şimdi boş alan olan yerde Milka Pastanesi vardı.

Mine Mağazası'nın olduğu yerde Yenişehir Postanesi bulunuyordu. Zafer Çarşısı'nın sadece alt katı vardı ve burada kitapçılar bulunuyordu. Kocabeyoğlu Pasajı'nın alt katında da kitapçılar vardı. Daha sonra giyim kuşam ve ayakkabıcılar bu kitapçıların yerlerini aldı. Şimdi Menekşe Pasajı'ndaki Pehlivan Dönercisi de oradaydı.

Kızılay'ın fazla yüksek olmayan, orijinal, özgün yapısıyla güzel olan binasının çevresindeki geniş bahçenin çiçekleri çok güzeldi.

Gökdelen-Emek İşhanı Ankara'da büyük olay oldu.

Gökdelenin yanındaki Gama İş Merkezi yapılmadan önce, burada yer alan birbirine benzer, mermer merdivenli iki binada, Amerikalıların haber merkezi bulunuyordu. Bir öğlen üzeri, muhalif grupların bir araya geldiklerini ve bu binadaki Amerikan Bayrağı'nı indirdiklerini hatırlıyorum.

Kocabeyoğlu'nun yanındaki Tansel Müzikeyi'nde, ilk siyah beyaz yayın yapan televizyonda Ajda Pekkan-Selim Sam düetini izledik. Kalabalık ve izdihamdan kaldırım kapandı.

Kurtuluş Parkı 1970'lerde açıldı.

Hukuk Fakültesi'nin karşısında Seyhan ve Aliman'ın (adı A. Liman'dı da, biz öğrenciler kısaltıp Aliman derdik) kahveleri var-

dı. O günlerin revaçtaki oyunu üniversite tavlasıydı. Doğulu öğrenciler daha çok hoşkin oynarlardı.

Hukuk Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İlahiyat ile daha sonra Eğitim Fakülteleri ve Cumhuriyet Yurdu, Cebeci’de bu yerleşkedeydi.

1968 olayları Ankara’da ilk DTCF’da başladı, bir gün sonra da Hukuk Fakültesi’nde görüldü .

O yıllarda Cebeci’de en yüksek bina üç katlıydı ve yol boyu akasyalar vardı. Buradaki akasyalar duruyor.

1964 yılında bu caddeyle ilgili bir şiir yazmıştım.

CEBECİ CADDESİ

Cebeci Caddesi’nde gün akşamüstü,
Uzak kentlerden gelmiş öğrenciler dolaşır.
Her akasya uzak bir hatıra taşır,
Rüzgara karışır türküsü.
Sarhoş mu, ayık mı bilinmez,
Cebeci Caddesi’nde gün akşam üstü.
Kaldırımlarda gözyaşı,
Kaldırımlarda pul pul sevgiler.
Kaderine küsmüş ihtiyar,
Fakülteyi bitirmiş delikanlı,
Sende ağladı, sende güldüler.
Sen Cebeci Caddesi’sin çilekeş....

Bahçelievler ve Yenimahalle’de hep iki katlı, bahçe içindeki konutlar Ankara’nın konut sorununa çözüm getirmek için geliştirilen projelerdi.

Dikmen’in yukarı kısmında Ankara’nın tek yeldeğirmeni bulunurdu. Her taraf badem ve erik ağaçlarıyla doluydu. İlk kez onlar pembe beyaz çiçekleriyle Ankaralılara baharı müjdelerdi.

Gençlik Parkı Göl Gazinosu’nda (bir ara nikâh salonu olarak kullanıldı, şimdi Sanat Kurumu’nun kullanımında görünüyor)

program yapıp sahneye çıkan Zeki Müren, her öğlen Mithatpaşa Caddesi'ndeki - şimdiki Yenişehir Postanesi'nin olduğu yerde- bahçe içindeki tek katlı binada bulunan İnegöl Köftecisi'ne gelirdi. Onu görmek isteyenler de oraya giderdi. Rumeli İşkembecisi, Sakarya Caddesi'nde şimdiki Ertuğ Pasajı'nın olduğu yerde, tek katlı bir binadaydı.

Mehmet Kemal, bulvar üzerinde Kalem adında bir restaurant açmıştı. Ruhi Su oraya gelirdi.

70'li yıllarda, Vedat Dalokay'ın belediye başkanlığı döneminde, Sakarya Caddesi'nin Atatürk Bulvarı'na bakan tarafına bir bira parkı açılmıştı. Sakarya Caddesi'nde birahaneler ilk olarak İnkılap Sokak'ta açılmıştı. İlk açılan birahane, Ayaküstü idi. Daha sonra karşısına Han adında bir yer açıldı. Şimdiki Bayındır Sokak orayı geçti.

O dönemde Ankara'da çok sayıda özel tiyatro vardı. O tiyatroları yaşatacak da tiyatro seyircisi. Atatürk Bulvarı'nda, Orduevi'nin karşısında Çetin Köroğlu'nun Küçük Meydan Sahnesi vardı, ona yakın yerde Meydan Sahnesi bulunuyordu. Efes Sineması'nın yerinde, Özdemir Yücel-Orhan Erçin Tiyatrosu; Mithatpaşa Sineması'nın yerinde ise Ekmel-Ali Hürol Tiyatrosu vardı. Ankara Birliği Sahnesi'nde Vasıf Öngören'in yönettiği Asiye Nasıl Kurtulur oyununda Semiha ve Zeliha Berksoy'u, Necatibey Caddesi'ndeki Halk Oyuncuları Tiyatrosu'nda ise Erol Toy'un yazdığı Pir Sultan Abdal oyununu izledim.

Gençlik Parkı içinde Park Tiyatrosu ve açık hava tiyatroları vardı. Özellikle Ankara'ya turneye gelen topluluklar Ankara Belediyesi'nden bu tiyatroları belli bir süre için kiralardı.

AST (Ankara Sanat Tiyatrosu)'ın açılması bizim için çok önemli bir olaydı. Çünkü AST bir çizgi, bir ekoldü. Büyük oyuncular yetiştirdi, önemli ve öğretici oyunlar sergiledi. O dönem sendika üyeleri olarak oyunun son provalarını izler, oyun bittikten sonra oyuncularla oyunun kritiğini yapardık.

Daha sonra AST bir krize girdi ve bu krizi aşmak için Gençlik Parkı'nda bir yazlık gazinoda, dayanışma gecesi düzenlendi. Etkinlik sürerken, dışardan bir grup içeriye taş attı. Bu taş, radyoda basket maçlarını anlatan, çok şişman, aynı zamanda çok sevimli bir insan olan Arman Talay'ın kafasını kırdı.

Sinematek vardı. Sinematek, filmleri daha çok, Şili Bulvarı'nın orada olan Çankaya Sineması'nda gösterirdi. Navaronun Topları'nı orada izledik. Sendikamız anlaştı, üyeler olarak Sinematek'te Tac'ın İncisi filmi izlendi. Filmde Alman işverene karşı Çek işçilerin mücadelesi anlatılıyordu. Çek işçiler yerin altında kalıyor ve birbirlerinin omuzlarına çıkarak hayatta kalabiliyorlardı. Biz sendikalılar bu filmi izledik diye Onat Kutlar'a dava açılmıştı. "Bu filmi üyeniz olmayan sendikaya oynattırız," diye açılmış bir dava olarak bir dönemi iyi yansıtır.

Ankara şimdi bir başkente yakışmayacak kadar beton yığını oldu. Elimde olsa Ankara'yı beton yığını olmaktan kurtarır, bir İç Anadolu bölgesi şehriden, yeşillikler içinde bir kente dönüştürürdüm.

Bir üniversite şehri olan Ankara'da eskilerden bir özel tiyatro yok. Bizim gençliğimizde, bir film geldiğinde bir gün öncesinden biletimizi alırdık. Bu üniversite şehrinde kültürel yaşamı canlandırmak gerek. Kentsel anlamda ortak dinlenme alanları yaratılmalı. Ankara'da ulaşım iyi.

Gölbaşı, Çubuk, Mamak girişi ve Eskişehir yolu Ankara'nın nefes aldığı nefes borularıdır. Ankara'nın nefes borularına yüksek binalar yapılıyor.

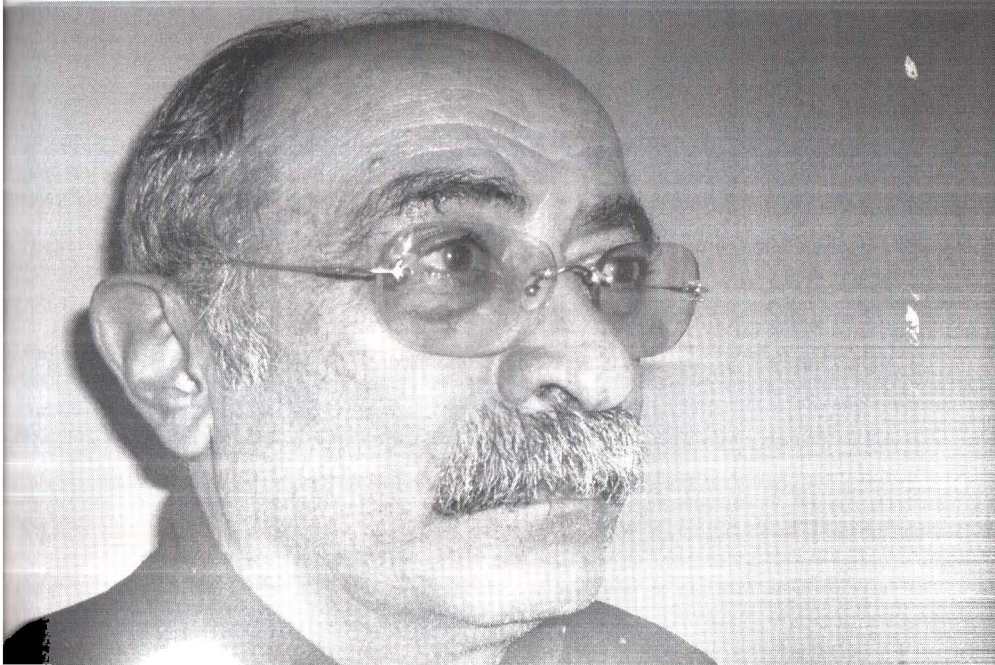
Ankara'da varoşlarda çok büyük bir yoksulluk var. Belediyeler şehirlerin ekonomisinden de sorumludur. İnsanlar üretici hale gelmeden yoksulluk bitmez. Günümüzde kentteki bireyler yalnızlaşıyor. Sosyal dayanışma ve yardımlaşma mekanizmaları oluşturmak gerekiyor.

Ankara'da en çok Ahi Kültürü'n n yeniden ya atılmasını arzu ediyorum. Ankara bir Ahi kentidir. Ahili in dayanı macı yapısı, bugün yaşanılan birçok sorunun oluşmaması anlamını taşımaktadır. Ankara Ticaret Odası, Ankaralılar Vakfı, Ankara Sanayi Odası, Türkiye Odalar Borsalar Birliği ve belediyeler, bu Ahi geleneğini yeniden canlandırmalı ve ya atmalı.

Gençlere hazır bilgi yerine okuyup araştırarak bilgi sahibi olmalarını, mutlaka kitap okumalarını öneririm. Okumak, geçmişi iyi bilip geleceği kurgulamakta yol göstericidir. Dünya nereye gidiyor? Türkiye nereye gidiyor? diye sormalılar. Bir de ortak alanlarda kent kültürüne uygun, başkalarının haklarına saygılı ve yaşlılara, engellilere duyarlı davranmalarını beklerim.

Ankara için bir  arkı d  nsem; İsmet Nedim Bahçeli'nin "Ankara Kızları" ile Ne e Can'ın "Akasyalar Açarken"i aklıma geliyor.

Ankara ve yemek konusunda  unu anlatabilirim: Ankara'ya yeni geldiğim zamanlarda amcamla Aydınlık Pazarı'na gitmi tik. Pazarda torba içinde un gibi bir şey satıyorlardı. Amcama sordum,

tarhanaymış. Bizim orada tarhana yarmadan yapılır. Un gibi tarhanayı gördüğümde şaşırmıştım. Bir de Maraş'ta pide olmazdı. Lahmacun olurdu, ama pide olmazdı. Pideyi Ankara'da yemiş ve çok beğenmiştim. Posta Caddesi'nden Çerkez Sokağına inerken caminin yanında bir yer vardı, çok güzel pide yapardı.

Ankara'da doğmadım, ama hâlâ Ankara'da yaşıyorum ve bu Ahi kentini seviyorum. Zaman buldukça eski Ankara'da gezmeyi seviyorum. Bu gezi Ulus, İtfaiye Meydanı (Hergelen Meydanı), Sulu Han, Bitpazarı, Samanpazarı, Atpazarı, Kayabaşı, Kale, Hacettepe ve Hamamönü'nde gerçekleşiyor ve gideceğiniz, bakacağınız yeri biliyorsanız çok zevkli bir gezi oluyor.

Ben, Yahya Kemal'in aksine, Ankara'nın en çok Ankara'ya dönüşünü seviyorum.

Kızılay çevresinde en sevdiğim yerlerden biri de Kumrular Sokak'tı. Şimdi cadde oldu. Yolun iki tarafındaki çınar ağaçlarının gölgesinde bir huzur vardı;

"Ben Ankara'da en çok
Kumrular Sokağı'nı severim
Koyu gölgesinde çınarların
Tek başına, geçmiş günlerde gezerim."

Ayhan Nergiz

Nergiz, Menekşe ve Kavaklıdere Sinemaları

Tunalı, biz sinema yapmadan önce çok sönüktü. Biz sinema yapınca bizden sonra Lale, Ses, Talip gibi üç sinema daha açıldı. İlk hareketi biz verdik, onlar da kalabalığı çektiler. Tunalı öyle hareketlendi.

Bizim sinemacılığa başladığımız dönemler taşınmalı film zamanıydı. Filmlerin sinemadan sinemaya taşındığı zamanlar yani. Filmlerin kopya adedi azdı. Bu nedenle bir kopyayı iki sinema kullanırdı. Biz Kavaklıdere olarak bir filmi Ankara Sineması ile ortak kullanıyorduk. Biz Tunalı'daydık, Ankara Sineması Sıhhiye'de, Necatibey Caddesi'nin girişinde, şimdi Balıkçioğlu İşhanı olan yerdeydi. Sinemalardan biri filmi yarım saat önce başlatır bobin bitince diğeri hemen alır, taksiye atlar kendi sinemasında seansı başlatmaya koşardı. Meşakkatliydi.

“İYİ, KÖTÜ VE ÇİRKİN” DİYE BİR FİLM VARDI

1936 yılında Elazığ’da doğdum. Ailemiz çiftçiydi.

Sinemaya ilgimiz, çocuklukta izleyici olarak vardı. Elazığ’da köyde otururduk. Şehre yakın bir köydü. Bir traktörümüz vardı. Römorku olmayan bu traktörün teker üstüne biner, Elazığ’a sinemaya giderdik. Zeynebim Zeynebim ve Tarzan filmleri, o dönemden hatırladığım filmlerdir.

1951 yılında ilkokulu bitirdim. Ablam evli ve Ankara’daydı. Eniştem veterinerdi. O yıl yazın Elazığ’a gezmeye gelmişlerdi. Onlar oradayken konuşuldu ve ben Ankara’ya, tahsil için onların yanına geldim. Ayrıca dayım da Ankara’daydı.

Okul olarak, Birinci Sanatda denirdi, Taş Mektep’te torna tefsiiye, İkinci Sanat’ta motor, Yüksek Teknikerlik’te de makine teknikerliği okudum.

O zamanlar subay olan ağabeyim Selahattin Nergiz, Kore’den yurda dönmüş, Ankara’ya gelmiş, bir inşaatçıya ortak olmuştu. Bu ortaklıkta ağabeyim ile Cevat Çalışal inşaat yapıp satmaya başlamışlardı. Bu arada ben de okulu bitirmiştım. Diğer ağabeyim ve ben de olunca, biz üç kardeş Cevat Çalışal ile ortaklıktan ayrılıp işe kendimiz devam ettik.

İnşaata ilk Bahçeli’den başlayıp Tunalı’da iki tane, Ahmetler’de üç tane ve Meşrutiyet’te (44 numara, Kuğu Apartmanı), İnkılâp Sokak’ta (Devrim Apartmanı), Yüksel Caddesi’nde, Sağlık So-

kak'ta binalar inşa ettik. İnsanları hem kaliteli, hem uygun fiyatla ev sahibi yaptık.

Tunalı'da inşaat yaparken o bölgenin sinema ihtiyacı olduğunu tespit ettik ve orada yaptığımız binanın altına Kavaklıdere Sineması'nı inşa ettik.

Tunalı, biz sinema yapmadan önce çok sönüktü. Biz sinema yapınca bizden sonra Lale, Ses, Talip gibi üç sinema daha açıldı. İlk hareketi biz verdik, onlar da kalabalığı çektiler. Tunalı öyle hareketlendi.

Kavaklıdere'yi yaptık ve bizzat işleterek sinemacılığa başlamış olduk. Sene 68'di.

Bizim sinemacılığa başladığımız dönemler; taşınabilir film zamanıydı. Filmlerin sinemadan sinemaya taşındığı zamanlar yani. Filmlerin kopya adedi azdı. Bu nedenle bir kopyayı iki sinema kullanırdı. Biz Kavaklıdere olarak bir filmi Ankara Sineması ile ortak kullanıyorduk. Biz Tunalı'daydık, Ankara Sineması Sıhhiye'de, Necatibey Caddesi'nin girişinde, şimdi Balıkçioğlu İşhanı olan yerdeydi. Sinemalardan biri, filmi yarım saat önce başlatır bobin bitince diğeri hemen alır, taksiye atlar kendi sinemasında seansı başlatmaya koşardı. Meşakkatliydi.

Ankara Sineması'na yakın olsun diye Menekşe Sokak'ta, önce Menekşe ve sonra da Nergiz sinemalarını açtık. Böylece tek kopyayı çok meşakkat çekmeden, yürüyerek diğer sinemaya yetiştirirdik.

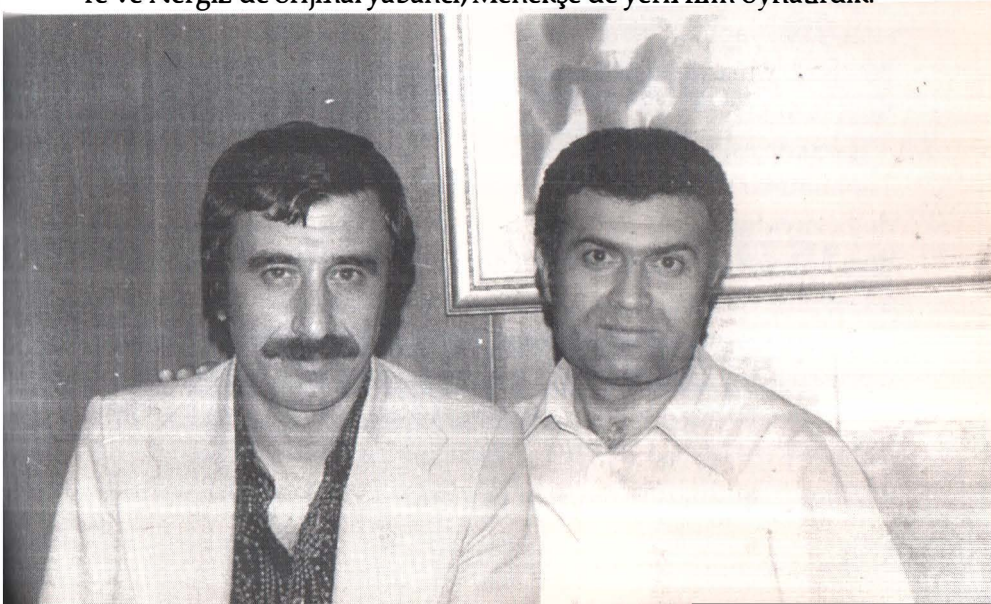
Geldiğimizde Menekşe mütevazı ve sönük bir sokaktı. İki tane sefaret vardı. Trafik çok azdı. Nergiz Sineması'nı yaptığımız yerde Halk Partisi'nin dört katlı bir binası vardı. Menekşe Sineması'nın olduğu yerde ise İtalyan Kültür Merkezi vardı.

Yaptığımız üç sinemayı da bizzat çalıştırdık. 74'de ağabeyimin birini kaybettik. Bir süre daha sinemacılığı sürdürdük. Sonra sinemaları İrfan Demirkol ve Münir Güler'e kiraya verip bıraktık.

Şimdi sinemalarımız boş ve biz de sinema olarak inşa ettiğimiz bu mekanları bozamıyoruz. Bu tür yerlere bir daha sinema yapma imkanı yok. Biz de kültürel hayata katkımız sürsün istiyoruz, ama işletme konusunda yoğunuz. Biri alsın da işletsin istiyoruz.

Biz başladığımız zamanlar sinema revaçtaydı. Filmler kaliteliydi. Ulus Sineması'nda sabah saat onda tüm biletler biterdi.

68-85 arasında yirmi sekiz sene sinemacılık yaptım. Kavaklıdere ve Nergiz'de orijinal yabancı, Menekşe'de yerli film oynatırdık.

68'de hâsılatı yüksek olan filmleri sayayım: Kasabanın Sırrı, Hartung, Tuz Biber Dinamit, Şeytanın Komandoları, Harika Otomobil, Kibar Soyguncu, Kuduz, Hırçın Kız, James Bond, Navarro'nun Topları, Sevgili Öğretmenim, Batının Dört Devi.

Nergiz'de Zafer Yolları'nı 10.500 kişi izlemiş. Kavaklıdere'de Hürriyet Fedaileri en çok izlenen filmlerden biri olmuştu.

O dönemlerden iki olay anlatayım;

Antony Quin'in oynadığı Kasabanın Sırrı filmine çok rağbet oldu. Sokakta kuyruk çok oluyordu. O zamanlar sinemalarda telefonla da yer ayrılılıyordu. Sabahtan aramaya başladılar. Telefon çalışıyordu, açıp not alıyordum. Daha kapatır kapatmaz yeniden çalışıyordu. Bütün hafta ahizeyi yerine koyamamıştım, öyle rağbet vardı.

Elizabeth Taylor'un Gizli İlişkiler filmi iki sinemamızda birden oynuyordu. Filmde, Elizabeth Taylor bir yüz ameliyatı geçiriyor. Dikişlerin alındığı bir sahne var. O sahneler gelince birçok hanım seyircimiz bayılıyordu. Biz elimizde kolonya, o sahne gelince bayılana koşuyorduk.

Şampiyon filminde de ağlayan çok olmuştu.

Sinemacılığımız sırasında çok güzel anılarım oldu. Bu kadar süre bu işi yapmak benim için bir onur. Şu anda sinemalarımız boş da olsa bir hizmet olarak, aslına uygun tutmak bizim için bir kültürel hizmet.

Sinema aslında bir eğitim aracı. İyiyi ve kötüyü hemen veriyor. Toplumunu bir noktada tutuyor. İyi Kötü ve Çirkin diye bir film vardı. Seyirci bu filmin müziğini beğendi. Hemen moda oldu. O zamanlar nereye gidilirse, bu filmin müziği çalınırdı. Filmlerle insanlar eğitiliyordu.

Eskiden seyircide de bir kalite vardı. Daha başkaydı. Gala gecelerine en güzel giysileriyle katılırlardı.

Ankara'da büyük olay olarak en çok ihtilali hatırlarım. 60 İhtilali'nde Kızılay'daki olayları. Akşamları bir ıslık çalarlardı, hepsi toplanırdı. Bütün millet sokağa dökülürdü. Yer yerinden oynardı.

Hükümeti tenkit etmek için bu toplantıları yapar, hükümetin istifa etmesini isterlerdi. Çok karışıklık olurdu. Bütün arabalar bagajı açık geçerdi.

Uçakların düşmesini de unutmam. Sanayide bir işim vardı, oradan geliyordum. Ben arabadaydım. Tam Sümerbank'ın oradan geçiyordum. Vın diye çok büyük bir uğultu geldi. Nasıl bir uğultu ama, tam gaza sonuna kadar basmış gibi. Arabadan indim. Sesin geldiği yere bakınca "Eyyvah gittiler!" dedim. Puf diye bir patlama oldu ve ateş çıktı. Muazzam bir ateş ve alev oldu. Kaç kişi öldü hatırlamıyorum.

Ondan daha önce olan, Menderes'in uçak kazasından kurtulup dönmesini de gördüm. Ankara'ya trenle geldi. İstasyonun orada bir ağacın üzerine çıkıp izlemiştim. Çok kalabalıktı. Polisler yolu

"E.T." filmi özellikle öğrencilerin büyük ilgisini çekti.

"E.T." filmi bir haftada

55 bin kişi seyretti

Geçtiğimiz hafta Ankara'nın üç sinema
sında birden gösterime giren "E.T." adlı Oscar
ödüllü filmi bir haftada 55 bin Ankaralı izledi.

Ankara'daki sinemaların önünde bilet alabil-
mek için uzun kuyruklar oluşturanların büyük ço-
ğunluğunu ilkökul ve ortaokullu küçükler oluşturu-
yor.

Filmin gösterildiği sinemalar...

açamıyor ve halkı iteliyordu. Menderes onlara eliyle işaret ederek "Ellemeyin" diyordu.

Bir de 53'de ortaokulda talebeyken Atatürk'ün naaşı geldi. Bu nakil sırasında top arabasının arkasında yürüdük.

Bir de Mamak'tan, Bentderesi, Akköprü ve Kazıkıçı tarafına büyük bir sel geldi. Arabadaydık. Kırk elli santim yükselmiş suyun içinden geçtik. Onu da hatırlarım.

Ankara'da hava kirliliği olurdu. Sis duman kaplardı her yanı. Lambalar yansa bile sokaklar, caddeler karanlık olurdu.

Ankara'da en çok özlediğim; eskiden daha mazbuttu, bu mazbutluğunu özleyorum.

Ankara'ya ilk geldiğim günü hatırlıyorum. Trenle, tam Cumhuriyet Bayramı'nın olduğu, 29 Ekim günü, akşamüstü vardık. O güne kadar Elazığ'dan hiç çıkmamışız. Dağlardaki lambalar, ışıklar ve evleri görünce çok etkilenmiştim. Burada yollar asfalttı, bizimki parke taşlıydı. Ankara İstasyonu, Ulus'taki heykeller çok dikkatimi çekmişti.

Sakin ve güzel bir şehirdi Ankara. Okul devresinde bisiklete binerdim. Kavaklıdere'den Cinnah'a, bağ yolu gibi toprak ve dar bir yol vardı. Oralara kadar giderdim.

Çubuk Barajı çok hoşumuza giderdi. Çok bakımlıydı. Çok güzel çiçekleri vardı.

Ankara sakindi, sadeydi, huzurluydu. Şimdi karman çorman. Restoran Cevat'ta oturup bir bardak çay, bir kahve içerdik. Dinlenirdi insan.

Gençlik Parkı; buradaki güller, çardaklar, kayık gezintileri güzeldi. Majestik vardı. Göl Gazinosu'nda Müzeyyen Senar, Zeki Müren sahneye çıkardı. Onları dinlemeye giderdik. Müzeyyen Senar sahnede bir elmayı alır eliyle ikiye bölerdi.

Gençlik Parkı, açık hava tiyatrosunda, Muammer Karaca'nın Cibali Karakolu oyununu izledim. Oyunun sonunda Muammer Karaca, bayrak gösterir ve şarkı söylerdi.

Ankara yemeklerinden Ankara tava severim.

Elimde olsa, Atatürk Bulvarı'nı eski haline getiririm. Şimdi trafik hızlı oldu, ama bulvar da bozulmuş oldu. Ankara'nın prestijiydi. Şimdi yürüyen bile yok. Şehrin içi otopark oldu. Şehir içindeki otoparklar Ankara'nın kalbine vurulan bir hançer oldu. Onu başka türlü halletseler iyi olurdu. Kavaklıdere'deki alt ve üst geçitler şehri bozdu. Elimde olsa burayı bozdurmazdım. Eski haline gelmeli.

Kızılay'ın dönüşleri hiç iyi değil. Meşrutiyetteki köprüler çok lüksüz. Bir de altında lamba var. Işıқта trafik duruyor. Yaya zaten bu ışıқта geçer.

Ulus'taki 100. Yıl Çarşısı arsasına yazık oldu. Karpiç dursaydı. O yapı, oraya yakışır olmadı. Taş Mektep, eski Meclis binaları, İş Bankası, Ziraat Bankası hep tarihi binalardı. Onlara uygun olmadı.

Göker Zafer Şener

Nergiz, Menekşe, Kavaklıdere Sinemaları/Menekşe Sokak

Güzel günlerdi. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Nergiz'e film seyretmeye gelirdi. Hatta bir keresinde köşke film almaya gittiğimde, Cevdet Sunay Sigarası vardı o zamanlar, bana o sigaradan verdi. Hâlâ saklarım paketi. Bakanlar, Deveküşü Kabare'yi izlemeye gelirlerdi. Avare filmi günlerce oynamıştı.

Ben daha çok batı müziğini severdim. Cliff Richard'ı dinlerim, Shadows vardır, onu dinlerdim. Zeki Müren ve Behiye Aksoy'u da beğenirdim. Erol Büyükburç, Cem Karaca, Barış Manço kendi dönemimden dinlediklerim ve tanıdıklarımıydı.

Fatma Girik'i bir yakın tanısanız. O kadar tatlı, cana yakın, dosdoğru bir insandır. Kadir İnanır çok samimi bir insandır. Orhan Gencebay çok beyefendi bir insandır. Tarık Akan'ı biraz tutucu bulurum.

ANKARA'DA BİR BAŞKADIR HÜZÜNLE YAPRAKLARI ÇİĞNEMEK

1955, İstanbul'da Üsküdar'da doğmuşum.

19 yaşında, pilot olan babamın görevi nedeniyle Ankara'ya geldik.

Okul, ev, çalışma hayatım hep Ankara'da oldu.

Askerliği Ankara'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda yaptım.

Bütün hayatım burada geçti diyebilirim.

İstanbul Boğaziçi'nde işletme tahsili yaptım. İlk iş hayatım 1976'da, Orman Bakanlığı'nda başladı.

1 Ekim 1979'dan bu yana hep sinemayla ilgilendim. İşlettiğimiz sinemaları benim ailem yaptı. Eniştem Ayhan Nergiz ve ağabeyleri inşa etti.

Ankara'daki akrabalarımın hepsi inşaatla uğraşıyordu. Sinemaya bir sempati olduğunu fark ettiler. Sıcak para dönüyordu. Uzun vadeli olur diye düşünüldü. Ama teknoloji yenilemesi yapılamadı.

Babam derdi ki: "Zaman öyle değişecek ki uyum sağlayamazsan gidersin." Sinemalar biraz öyle oldu.

Böyle bir ticari işi İstanbul'da yapmış olsaydık çok daha yüksek yerde olurduk. Ev, aile nedeniyle kopamadık.

1979 senesinde Ankara'da yaklaşık yirmi, yirmi beş sinema vardı. Çoğu Kızılay'da, biri (Alemdar) Yenimahalle'deydi. Ulus'ta Sus ve Sümer, Bahçeli'de Arı ve yanan Renk, Maltepe'de Alemdar, Gölbaşı, Miki, Cebeci'de Melek, Hamamönü'nde İnci, Çankaya'da Akün; Dışkapı'da Nur, Esat'ta Karınca ve Dilek Sineması yer alırdı.

İlk zamanlar Ankara'da bir samimiyet vardı, eğlenceye karşı bir ilgi vardı. Bu da sinemaya yönelik bir patlama yaptı.

1980'de Şampiyon'u oynatıyorum. Bin iki yüz kişinin birlikte ağladığını düşünün. Birlikte güldüğünü, birlikte alkışladığını. Şampiyon'a Kırşehir'den, Polatlı'dan arayıp geliyorlardı.

Hababam Sınıfı, Akün'de haftalarca oynadı.

74'de ABD; Fransa, Almanya gibi ülkelere film ambargosu uyguladı. 79'da ambargoyu kaldırdı.

Millet büyük kapalı salonlara tam alışmışken sinemalar bölündü. Bir sinemadan birkaç salon çıkarmaya çalıştılar.

Üniversiteler; ODTÜ, Hacettepe, Bilkent, Gazi Üniversitesi kendi sinema salonlarını açtılar.

1982'deki Irak ile ilgili talebe olaylarının olması, gece seanslarına olan ilgiyi azalttı. Gündüz yine iyiydi.

Sinemalar böyle giderken, 83'de, Güney Kıbrıs'a Amerikalı Warner Bross şirketi geldi, bir temsilcilik açtı. Hindistan'lı bir temsilci geldi, buraları da gezdi. "Amerikalılar gelecek, doğrudan film alınacak, aracı kalkacak" dendi. "Birinci haftada yüzde kırk, ikinci haftada yüzde otuz; Love Story, Sevgili Öğretmenim gibi filmler yüzde yirmi beş, üçüncü hafta yüzde yirmi ödeyeceksiniz," dendi. Bunun üzerine anlaşmalar yapıldı. Başta iyi görünen bu anlaşmalar sinemaları uzun vadede kötü etkiledi.

Amerikalılar piyasaya girdiğinde sinemalar iyice battı.

1975-1995 arasında çok kaliteli filmler gelmedi. Gelenler de Akün, Kavaklı, Kızılırmak, Derya, Ankara, Arı arasında gidiyor, bize gelmiyordu.

Seçme filmler başka sinemalara gidince, Amerikan filmi bulamayınca Cep (Kızılay), Melek (Dörtüol), Dilek (Esat), Nur (Dışkapı), Site (Cebeci), Efes (Kızılay), Sinema 70 (Kızılay) gibi sinemalar seks filmi oynatmak durumunda kaldılar. Buradan çok para kazanıldı. Ancak Ankara Emniyeti de bunlara göz atırmıyordu. Çok mücadele etti. Filmleri yakaladı, para cezası verdi, göz altına aldı. Baş edemedi.

Kaliteli film alamayan, seks filmi oynatmak istemeyen diğeri sinemalar da ya kapandı, düğün salonu yapıldı ya da bölüm bölüm ayrılıp başka iş alanlarına dönüştürüldü. Artık eski sinemalardan çok azı duruyor. Bitti bile sayılabilir.

Sinema pahalı, aynı film, yüz salonda birden oynuyor. Her filmin DVD'si, CD'si var. İnternette istediğini izliyorsun. Yerli film yok. Amerikan aksiyon filmleri var. Chat'ı var. Facebook'u var. Artık sinemalar eski günlerine dönmeyecek. Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak.

Ben Ankara'ya geldiğim yıllarda Ankara küçük, nüfusu az bir şehirdi. Televizyon yoktu; bar, kafe, AVM'ler yoktu. An-

kara'nın bütün eğlence merkezi Gençlik Parkı, Atatürk Orman Çiftliği, Papazın Bağı ve Şaraphane'ydi.

Gençlik Parkı'nda gazinolar vardı. Parkın gar tarafına çıkan bölümünde Opera adlı bir yer vardı. Ben oraya film verirdim.

Sinemalar kültür merkezi gibi yerlerdi. Salonlarda hem film gösterimi olur, hem konser ve diğer etkinlikler gerçekleştirilirdi. Egemen Bostancı'nun müzikli oyunları gelirdi mesela. Yedi Kocalı Hürmüz, Damdaki Kemancı, Bu Şehr-i İstanbul, Haneler, Aynalar. Nejat Uygur, Ali Poyrazoğlu, Ahmet Gülhan Tiyatroları. Sonra Rus Buz Pateni, Medrano ve Apollo. Tiyatrolar ve sirkler geldiğinde, Ankaralı akın akın o sinemaya yönelir, diğer sinemalarda bir durgunluk olurdu.

O yıllardan bir anı: Fuat Abimiz vardı. Makinist. Makinaları kuruyordu. İtalyanca'sı harikaydı. Yalnız dış yaptırmış. Dışi ta-kınca konuşma çok güzel olmuyor, çıkarınca iyi oluyordu. İtalyanlardan Nergiz'e bir film geldi. Kendileri izleyecekler. Geldiler. Büyükelçilikten de bir hanım geldi. Çok güzel bir hanım. Modern, sarışın. Çok güzel Türkçe konuşuyor. Filminden sonra "Buranın makinisti kim?" dedi. Fuat bey çıktı. İtalyanca konuştu-lar. Hanım objektiflerden birini söktü, aldı ışığa tuttu ve onu yere vurdu. Bizimkiler de objektifi paketinden yeni çıkarmışlar, onun bu yaptığına çok kızdılar. Hanım çantasından bir objektif çıkardı verdi. Bizleri de sefarete film gösterimine davet etti. Gittik. İtalyan Sefareti'ndeki Kilisenin papazını da davet etmişler. Fuat Abi'nin bir tekerlemesi vardı. "Çimento, konçimento, proçimento, bambino si pronto, bono siera, hoş geldin hıyar ağa". Papaz ile tanıştırılırken bu tekerlemeyi söyledi. Papaz içeri girdi. On beş dakika sonra şıp şıp geldi. "Hıyar ağa sana" dedi. Ve gü-lerek gitti.

Menekşe'deki makinistimiz ise bir hanımdı; Yücel Abla. Evlenince ayrıldı. O zamanlar Park Sineması'nda da kadın yer göstericiler çalışırdı.

Güzel günlerdi. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Nergiz'e film seyretmeye gelirdi. Hatta bir keresinde köşke film almaya gittiğimde, Cevdet Sunay Sigarası vardı o zamanlar, bana o sigaradan verdi. Hâlâ saklarım paketi. Bakanlar Devokuşu Kabare'yi izlemeye gelirlerdi. Avare filmi günlerce oynamıştı.

Ben daha çok batı müziğini severdim. Cliff Richard'ı dinlerim, Shadows vardır, onu dinlerdim. Zeki Müren ve Behiye Aksoy'u da beğenirdim. Erol Büyükburç, Cem Karaca, Barış Manço kendi dönemimden dinlediklerim ve tanıdıklarımıydı.

Fatma Girik'i bir yakın tanısanız. O kadar tatlı, cana yakın, dosdoğru bir insandır. Kadir İnanır çok samimi bir insandır. Orhan Gencebay çok beyefendi bir insandır. Tarkan'ı biraz tutucu bulurum.

Yine o yıllardan bir anı: Emel Sayın belki hatırlamaz o akşamı ama, onun annesinin bu apartmanda bir işyeri vardı. Emel Sayın o dönemler TRT'de sanatçıydı. Bir akşam, birileri tarafından ciddi ciddi rahatsız edildiği için TRT binasından çıkıp buraya gelmeye

çekiniyor. Annesi söyleyince, ben bir taksiye atlayıp gidip almıştım. Ben de genç bir çocuğum o dönemler. Ne cesaret?

Yine o dönemler Selma Güneri bir lokantada şarkı söylüyordu. Söylediği lokanta da bizim sinemanın karşısındaydı. Gündüzleri gelip sinemada oturuyor, bizimle sohbet ederek vakit geçiriyordu.

Ankara'da benim hatırladığım, '60 İhtilali. Hatırladığım, Yassıada. O zaman suçlu derlerdi. Şimdi bu millet onu kahraman yapmaya çalışıyor. Anlamak daha önemli. Anlasalardı, belki bu olanlar olmazdı.

İhtilal'de subayların alyansları toplayarak yerine beyaz, madeni bir halka vermelerini kimse tasvip etmedi. 70'e kadar bunlar konuşuldu.

70-75'te en büyük olay Kıbrıs oldu. Makarios vardı çok konuşulan. Sağcısı solcusu, askere gideceğiz diye sıraya girdiler.

Bu sokaktaki (Menekşe) bütün ağaçlar bizim tarafımızdan dikilmiştir. Kimi sabunlu su döktü kuruttu kimi baktı büyüttü.

Ankara'da benim en çok sevdiğim sonbahar.

"Ankara'da bir başkadır hüznle yaprakları çiğnemek."

Asuman Emre Hanım ile Nil Öget Hanım, Yenişehir'den çocukluktan arkadaşlar. Aynı yıl doğuyor, aynı yıl içinde konuşuyorlar. Anneleri birbirini tanıyor ve yeni doğan bebekleriyle ilgili olarak aralarında, "Sizinki ne yedi?" "Ne yaptı?" gibi konuşmalar oluyor. Asuman hanımın dedesi, "Nil'in yüzünün yazısı daha güzel," diyor hep.

Farklı okullara ve farklı üniversitelere gidiyorlar, ama yolları bu kez de Maden Tetkik Araştırma Enstitüsü'nde çalışırken, yirmili yaşlarının sonunda yeniden çıkışıyor. Her sabah kolejin oradan servise binip, akşam aynı yerde birlikte iniyorlar. Birlikte Fatoş Abla'nın, hâlâ Dedeman'ın orada olan pembe binadaki kreşinden, kızları almaya gidiyorlar. Biri tatildayse diğeri gidip çocukları okula yazdırıyor.

Artık emekliler. Artık kızlar büyümüş. Artık Asuman Hanım Yenişehir'de oturmuyor. Ama birlikte sinemaya gidip Cebeci, Keçiören, Kale, Kayaş, Varlık, Etlik, Mebusevleri gibi semtlere yürüyüş yapıyorlar. Bu kitap için de görüşmeyi birlikte yaptılar.

Y.N. Eskiden Cebeci, Demirlibahçe, Şafaktepe, Şehitlik civarında olduğunu duyduğum mezarlıktan söz ederken Nil Hanımın babaannesinin Cebeci Mezarlığı'nda gömülü olduğunu ve bu mezarlığın taşındığını, Asuman Hanıma, annesinin, Sıhhiye'deki Kız Teknik Okulu'na gittiğinde, okulun hademelerinin oradaki eski bir mezarlıktan kalan kuru kafaları sopalara geçirip, "Bu kimin kafası?" diyerek birbirlerine şakalar yaptığını anlattığını öğreniyorum. Nil Hanım Cebeci'deki yeşilliğin, yeşil renginin tam bir yeşil olduğu ve bunun da mezarlıktan kaynaklandığı yorumu yapıyor.

Asuman Emre

Yenişehir Sakini/Ataç Sokak

Annem keman ve kanun çalardı.

O zamanlar Yenişehir'deki tüm sokaklar tek katlı, iki katlı, bahçeli ve güzel evlerden oluşuyordu. Sakarya Caddesi'nde, Selanik Caddesi'nde, Sıhhiye'deki İlkiz Sokak'ta, Cihan Sokak'ta genellikle üç katlı binalar vardı ve konut olarak kullanılıyordu. Kızılay'da, Atatürk Bulvarı'nda yer alan dükkânların üstleri de bugünkü gibi değildi, konut olarak kullanılıyordu. İnsanlar balkonlarında oturup caddeyi izlerken çaylarını içebiliyordu.

Sokaklar safi akasyaydı.

O zamanlar buralar Yahudi Mahallesi'ydi. Düğmeci Avram Ağlamaz vardı. Sonra soyadını Güler yaptırdı. Köşedeki sarı apartmana, eskiler hâlâ Yahudi'nin evi derler. Kaç tane eski kaldı demeyin.

BİZ KÜÇÜKKEN KURTULUŞ PARKI FİDANLIKTİ

2 Ocak 1950’de Ataç Sokak’ta, özel Yenişehir Kliniği’nde doğdum. Halk Sokak’ta büyüdüm.

Üç kardeşiz, üçümüzün doğum doktoru da, bugün, yaşamış olduğu sokağa adını verdikleri, Dr. Mediha Eldem idi.

Hatırladığım bir ninni şöyledir:

“Kaplumbağayı nalladılar.

Beşiğe koyup salladılar.

Ninni kuzum kaplumbağa”

Anneannem, evleninceye kadar Bursa’da öğretmenlik yapmış. 1912 yılında evlenmiş. Evlenince öğretmenlik yapmayı bırakmış. Tahsile çok önem verirdi. Bizlere çok emek verdi.

Dedem avukattı; bizlere, “Zengin olmaya çalışmayın, aydın olmaya, aydınlatmaya çalışın” derdi.

Peder bürokrattı, emekli olduktan sonra da ölünceye kadar sokağa ceketli kravatlı çıktı.

Bizim çocukluğumuzda dışarı çıkarken özenle giydirilirdik ve bu giysilere Sokaklık denirdi.

Annem, Kız Teknik Öğretmen Okulu’ndan, dikiş bölümünden, 1944 yılında mezun olmuş. Kısa bir süre Devlet Tiyatrolarında kostüm diken atölyede şeflik yapmış ve ayrılmış. O za-

manlar ressam Turgut Zaim, Devlet Tiyatrosu'nda dekoratörmüş ve onunla çalışmış. Turgut Zaim'in izniyle, kostüm kumaşlarını hep kendisi seçermiş.

O dönemler, İnönü ailesi bile elbiselerini Kız Teknik'te dikti-rirmiş. O zamanlar, herkesin eski elbiselerini bozup yenilediği zor zamanlarmış. Şimdi kılığa kıyafete para ayrılıyor ama, konse-re, tiyatroya para bulunamıyor.

O zamanlar Yenişehir'deki tüm sokaklar tek katlı, iki katlı, bahçeli ve güzel evlerden oluşuyordu. Sakarya Caddesi'nde, Selanik Caddesi'nde, Sıhhiye'deki İlkiz Sokak'ta, Cihan Sokak'ta genellikle üç katlı binalar vardı ve konut olarak kullanılıyordu. Kızılay'da, Atatürk Bulvarı'nda yer alan dükkânların üstleri de bugünkü gibi değildi, konut olarak kullanılıyordu. İnsanlar balkonlarında oturup caddeyi izlerken çaylarını içebiliyordu.

Sokaklar safi akasyaydı.

O zamanlar buralar Yahudi Mahallesi'ydi. Düğmeci Avram Ağlamaz vardı. Sonra soyadını Güler yaptırdı. Köşedeki sarı apartmana, eskiler hâlâ Yahudi'nin evi derler. Kaç tane eski kaldı demeyin. Bu yıl ben de taşındım. Annemse sonuna kadar direndi. Yenişehir'de yaşadı hep. Evlenmeden önce AST'ın oralarda oturmuş. Çok severdi semtini, pazarını, parkını. Onun söyle-riyle; "Okul yakıncacık, Kızılay beş dakika, dolmuş, otobüs aya-ğımızın altında, evin mevkii çok güzel." İşte böyle bir yerdi ma-hallemiz.

Ziya Gökalp Caddesi'nde, kolejin köşesinde, Dr. Haldun Te-kinel'in evi vardı. Yanılmıyorsam çocuk hastanesi başhekimini olan Haldun Bey, evinde hasta muayene eder, gerektiğinde evle-re de giderdi. Çok az vizite alırdı. Merak edip hastalarını tekrar tekrar yoklar, ama katiyen ekstra ücret almazdı.

Sağlık Sokak'ın köşesinde TRT binası vardı. Piyanist Mithat Akaltan, burs vererek çocukları yönlendiriyordu. "Çocuklar çal-gıcı olmasın," diye aileler bize izin vermediler. Yine bizim sokak-ta Askeri Emniyet derdik, iki katlı bir bina vardı şimdi yurt oldu.

Komşularımızdan bir tanesi İlhan Başgöz, annesi ve kız kardeşleriydi. Aşık Veysel onlara misafir gelmişti. Üst katta da, Sıdıka Su, annesi, abisi ve yengesi ile otururdu. Yine komşulardan Müsteşar Beyler derdik, onlar vardı. Sevgi Soysal'ın ablası onlarda evliydi.

Annem keman ve kanun çalardı.

Çocukluğumuzda çoğunlukla sokakta oynardık. Sokak güvenliydi. Ender olarak, o da başka bir araç değil de, sadece taksi geçerdik. Geceleri bile oynamaya çıkardık.

Hula hup çevirirdik. Dokuztaş, yakan top, misket, seksek oynardık. Kayserili komşularımızın çocuklarından da beş taşı öğrendik.

Danslardan çaça ve twisti çok severdik.

Sütçümüz, Dikmen'den eşekle gelen bir hanımdı. Süt dağıtmaya başladığında onun eşeğine binerdik, çok zevkli olurdu.

Yoğurt, o zamanlar tepside satılırdı. Satıcı, yoğurt tepsilerini omzuna koyduğu kalın bir sopanın iki ucuna bağladığı uzun zincir ya da iplerden oluşturulmuş kefelere koyar, sokak sokak dolaşır öyle satardı. Deli bir yoğurtçumuz vardı. Akşamları da boza satardı. "Boza boza hımın" diye bağırırken onun sokaktan geçmekte olduğunu bilirdik.

Gezme açısından; Gençlik Parkı'na gidilirdi, Çiftlik'e (Atatürk Orman Çiftliği), Hayvanat Bahçesi'ne gidilirdi. Biz küçükken Kurtuluş Parkı fidanlıktı. İçinde küçük bir ev vardı. Yaz tatillerinde ise biz orman bölgelerine giderdik. Babam Orman Bakanlığı'nda çalışırdı. Yazları orman ve dağ kampı yapardık.

Sinemaya pek çok giderdik. Daha okula başlamadan, Ulus Sineması'nda ve Büyük Sinema'da çocuk filmleri ve o dönem karton film denen, Walt Disney filmlerini izlemeye giderdik.

Her eve gazete girerdi. Hatta iki gazete alınırdı. İstanbul gazeteleri akşamüstü saat on yedi sıralarında gelirdi. Kapının yanında beklerdik gazeteciyi.

Ankara’da sanata, müziğe, tiyatroya, sergiye çok önem verilirdi. Annem bizi sergilere götürür ve anlatırdı.

Ben ve erkek kardeşim ilkokuldayken, Yakup Kadri Karaosmanoğlu imza günü için Ankara’ya gelmişti. İmza günü Büyük Sinema’daki Sergi Kitabevi’nin salonunda olacaktı. Kitap beş liraydı. Kitaptan evde bir tane vardı ama ayıp olur diye evdeki kitabı götüremedik. Beş lirayı ben denkleştirdim ama çekindiğimden ben gitmedim, erkek kardeşim yalnız gitti. Yazar kitabı imzalayacağı zaman, kitabı uzatan kardeşim, yazarın ad sorması üzerine kız adı veremediğinden, kitabı benim adıma imzalata-mıyor ve kendi adını veriyor. Yakup Kadri Bey de kardeşimin söylediği ismi çok iyi duyamıyor ve Tamer diye biri adına imzalayıveriyor. Şimdi birlikte güldüğümüz bir anımızdır bu.

Ben, TED (Türk Eğitim Derneği) Ankara Koleji’nde okudum. Burada çok iyi bir edebiyat öğretmenimiz vardı. Onun yönlendirmesiyle AST’a, şiir ve edebiyat söyleşilerine giderdik.

Eşref Üren, TED kolejinde resim hocasıydı. Son derece verici, alçak gönüllü, zengin gönüllü bir hocaydı. Zaman zaman Kurtuluş Parkı’nda resim yapardı. Muzaffer Arkan müzik hocamızı ve tüm koro çalışmalarımızı o yaptırırdı.

50-60 yıllarında TED Koleji’nde okuyanlar, Ziya Gökalp Caddesi’ndeki kırsal polis amcayı hatırlar. Sabah okula gitmek için çıktığımızda, anneler arkamızdan, “Polisten geç,” diye bağıırırdı. Caddeye gelince, “Polis Amca,” diye seslenirdik: o, ya trafiği durdurur, ya elimizden tutar bizi karşıya geçirirdi. Sorumluluk sahibi, şevkatli bir insandı. Ne yazık ki adını bilmiyorum.

Mahallemizde Meydan Sahnesi sanatçıları Kartal Tibet ve Mahir Canova otururdu. Mahir Canova’nın çocukları da bizim okuldaydı. Bir gün öğretmenimiz, bir sanatkarla röportaj yapın dedi. Herkes Kartal Tibet ile yaptı. Ben opera sanatçıları Sebahat, Nejat Tekebaş ile yaptım. Onlar da komşumuzdu. Sağlık So-

kak'ta oturlardı, oğulları TED'deydi. Sinema yazarı Vecdi Sanyar da TED'de, bizim sınıftaydı.

Kızılay'da Meka, Neşe Bebe Pazarları vardı. Oralardan giyinirdik. Fulya ve Ulgen'den oyuncak ve terlik alınırdı. Sonraları Şen Triko, Talip, Menekşe Kumaş, Neyir, Karaca filan açılmıştı.

Hacı Bekir Kızılay'da idi, önünde limonata, vişne ve demirhindi şurubu içilen bir bölüm vardı. Sakarya'da enteller Missuri lokantasına giderlerdi. Annem doğum yaptığında bir süre oradan sefertasıyla yemek gelirdi.

Çocukken Piknik'e de götürülmüşlüğümüz var. Şanslıyız ki gençliğimizde de gidebildik. Çiftlik'teki Merkez Lokantası ile Gar Lokantasınada gitmişliğimiz var, ne mutlu ki onlar duruyor. Yalnız Gar Lokantası'nın yeri değişti.

Yine gençliğimizde Beatles, Paul Anka, Cliff Richard, Elvis, Pepino di Capri, Adamo dinlenirdi.

Klasik müziğe de geç başladım. Cumartesi günleri akşamüstü radyoda, Dilek Kutusu programında klasik müzik konserleri yayımlanırdı. Onları dinlerdik.

Cuma geceleri 21'de, radyoda, Radyo Tiyatrosu olurdu (Temsil saati). Programın başlama anonsunun bir kısmını hâlâ anımsarım; "Efekt: Tahsin Temren, sonra Ertuğrul İmer, sonra Korkmaz Çakar."

Türk yazarlarının neredeyse hepsini okumaya çalıştım, eskileri, yenileri. Nazım, Attila İlhan, Can Yücel okurdum. Reşat Nuri, Hüseyin Rahmi'yi de sevdim. Selim İleri, Adalet Ağaoğlu, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Yaşar Kemal gibi yazarları da takip ederdim. Eric From, Gorki, İlya Ehrenburg okunurdu. Hâlâ okuyorum. En çok Rus yazarlardan etkilendiğimi söylemeliyim.. Tolstoy'u çok sevdim ben.

Şiirde, gençliğimdeki kadar etkilenmesem de, Attilâ İlhan'ın şu dizelerini çok beğenirim.

"Ben sana mecburum bilemezsin

adını mih gibi aklımda tutuyorum
büyüdükçe büyüyor gözlerin
içimi seninle ısıtıyorum”

Gençliğimde, Şen Triko ve Talip'ten giyinirdik. Fiyatları uygundu. Paltolarımızı Ulus'ta, Güvercin Sokak'taki Artin Usta'ya diktirirdik. Artin Usta'nın dikişi mükemmeldir.

Ankara'da unutamadığım en önemli olay, uçak düşmesiydi. Bir gün on, on bir yaşlarında, sanırım ortaokul birinci sınıftayken, okuldan çıkmış eve gidiyorken, büyük bir çatırtı koptu. Yukarıya bir baktık ki, bir uçak havada ikiye bölünmüş. O zaman uçağın düşmekte olduğunu anladık. Ulus tarafına doğru düşüyordu. Herkes Ulus'a koştu. Ondan sonrası felaketti. Çok kötü olmuştu.

İncesu Deresi -boklu dere derlerdi- bizim kolejin bahçesinden ve açıktan akıyordu. 61 ve 68'de iki kez büyük sel oldu. Sonra seksenlerde bir daha oldu.

Bizler on beş on altı yaşlarındayken herkes evleri müteahhitlere verdi, ne ev kaldı ne bahçe. En son biz verdik evi. Annem, “Müşterek olmam, bahçemi vermem” diye çok ağladı ama mümkün değildi. Apartmanlar arasında bahçemiz çöplük oldu. Yeni komşuların çocukları bahçemizde ne çiçek ne meyve bıraktı. 1971 yılında biz de dayanamadık müteahhide verdik evimizi. Kırk yaşlarımıza geldiğimizde ise üç katlı evler bitmiş, tüm sokaklara apartmanlar konmuştu.

Unutamadığım bir konu da yap-satçılar. Biz müteahhit diyoruz onlara ne yazık ki. Evleri kat karşılığı alıyor, noterden bir yetkiyle işleri hallediyorlardı. O aralar banker gibi bunlar tür ümişti. Apartmanları çürük çarık yapıyor, komşuyu komşuya düşürüyorlardı. “Ay hoca hanımı da dolandırdılar”, “Ay Ülker hanımı da dolandırdılar” diye konuşulduğunu anımsarım. Bazı müteahhitler daireleri mükerrer sattı sonra kaçtı, paralar kurtarılamadı. İnşaat halindeyken bina çöktü, insanlar mağdur edildi.

Bahçeye alışık olup da bahçesiz kalmak bizi çok bunalttı. Evlerimiz için yeterli olan havagazı apartmanlara yetmedi, şofbenlerimiz yanmadı. Su ısıtıp banyo yapmak zorunda kaldık. Böyle olduğu için de kızılıyorduk. Kaloriferli dairelerde rahat edeceğimizi dşundk, ona da kömür bulunamadı. Bir de az yandı çok yandı konusu oldu, yine sıkıntı yaşadık.

şimdi yapılmış apartmanları bile yıkıp yeniden apartman dikmeye çalışıyorlar. Ziya Gökalp Caddesi'nde böyle birçok apartman var. İngiliz Kültürü'n (eskinin) yanındaki bina yapılırken kt yeniden yaptılar.

Mithatpaşa Caddesi'ndeki tarihi binayı, Sandal Lokantası boşalttıktan sonra, birkaç kez yakmaya kalktılar. Olmadı.

Ben niversiteye yeni başlamıştım. Bugün, Milli Kütüphane'nin önüne yapılan Gökkuşağı adı verilen bu yer gibi bir yer yine yapılmıştı. O da tutmamıştı.

Yemek kültürü çok çeşitliydi. Yassı kadayıfı çok severdik. Maşinga dediğimiz odunla yanan kuzineler vardı. şimdi ss diye kullanılıyor.

Yenişehir Pazarı pek önemliydi. İlk zamanlar Saimekadın'dan köylüler, trenle, sahiden doğal, özgün ürünler getirirlerdi. Pazarda, Arnavutköy ileği, Çengelköy hıyarı (tatlı badem) bulunurdu. Frenk zm gelirdi. Alınır, marmelat yapılırdı. şimdi bilen bile yoktur belki de.

Ziya Gökalp Caddesi'nde, yanlış hatırlamıyorsam, Rize Fırını vardı. Alçak bir bina idi. Ekmekten başka açma, preses pasta ve piramit pasta yapardı. Belki başka şeyler de vardı. Biz bunlara bayılırdık. Yaşlı fırıncı ile yakın zamana kadar muhabbet ederdik:

"Epeydir yoktunuz."

"Kocakarım öldü de izne gitmiştim."

şimdi bina yıkıldı. Yerinde çok katlı bir bina var. Altında da yeni moda marketlerden biri açılmış. Mahalle arası bakkalların gitiği gibi fırıncılar da gidecek galiba.

Eski binaların son örneği olarak bir Kocabeyoğlu Pasajı kaldı galiba. Alt katındaki sahalardan, yıllarca İngilizce çizgi romanlar ve ucuz, ikinci el kitap almışlığımız vardır.

“Hacettepe’de kabadayı olur, adam keserler,” denirdi. İstimlâk yapıldığında gördük ki, oralarda çok özgün Ankara evleri varmış, onlar da gitti.

Ankara’da en sevdiğim yerler, bu kadar turist olmadan önce Kale ve Samanpazarı’ydı. Çok uzak diye tren yolculuğuyla gidilen Kayaş’ı severim. Çiftlik, Etlik ve Keçiören’de eski Ankara evleri aramaya bayılırım. Yazık ki tek tük kaldılar. Ulus da benim için çok güzeldir, Cumhuriyet döneminde yapılan binaları, bakımsız ama yine de görülmeye değer bulurum.

En çok özlediğim şeyler; Ben şehirde ev meraklısıyım, apartmansız Ankara’yı özlüyorum. Gaziosmanpaşa’daki, Bahçeli’deki evleri ve onlardan daha eski olan, Etlik’teki, Keçiören’deki, bahçeli havuzlu evleriyle Ankara’yı özlüyorum. Şehir o zamanlar doğal bir şekilde yeşildi. O doğal yeşilliği özlüyorum. O günler geri gelmez, ama ben o günleri özlüyorum. Ama elimde olsa asayiş

sağlar, çocukların geceleri sokaklarda neşeyle oynadığı, hanımların güvenle çıkabildiği bir Ankara yaratırım. Pazarları canlandırırım.

“Şu eski, bilgili, mütevazı giyimli, mahcup, terbiyeli gençler şimdi neredeler?” diye soruyordu, adını şu anda hatırlayamadığım büyük bir yazar. Şimdi o soruyu ben de soruyorum.

Çocuklar bile farklıydı. Ben anneme, “Faika” diyordum. Sinem, Nil’in küçük kızı, küçüktü, bir gün bana,

“Anneye Faika denmez,” dedi.

“Niye?” dedim. “Sana da maymun diyorum. Sen maymun mu oluyorsun?”

“Ama annen Faika oluyor,” diye yanıtladı çocuk.

Gençliğimizde çok renkli ve güzel bir hayat var sanıyorduk. Değişim olacaktı elbette, ama beklenen ve olması gereken bu değildi.

Çok güzel bir çocukluk geçirdik, şimdi kötü.

Türkiye’de neyin değişmesini istiyorsam Ankara’da da onun değişmesini istiyorum.

Nil Öget

Yenişehir Sakini/Ataç Sokak

Elbiselerimin bazılarını kendim çizer, Ermeni bir usta vardı, ona diktirirdim. Kalıp gibi diker, çok güzel oturturdu.

Bulvar'da, Selin'in orada, Yaprak Pastanesi vardı, Piknik vardı. Kuğulupark'a giderdik.

Cinnah'ta Pino vardı. Çok güzel martini yaparlardı.

İzzet Öz, Ki Klüp diye bir yer açmıştı. Bize ve belli kişilere anahtar vermişti. Esin Avşar'ı, Ruhi Su'yu ilk orada dinlemiştim. Orası klâs bir yerdi.

Ben Sinematek üyesiydim. Mithatpaşa'da sağ tarafta bir yerdeydi. Orada Potemkin Zırhlısı'nı izledim. Rusça bilen biri çıktı, anında çeviri yaptı.

ATAÇ'DA, SAFULA DİYE BİZ KIZ ARKADAŞIM VARDI. ONLAR DA YOK OLDU

28 Haziran 1950'de, Ankara Tıp Fakültesi'nde doğdum.

Benim doktorum, Doğramacı'ydı.

Ailem İstanbulluydu. Daha ötesi de göçmenmiş.

Dedem Ankara'ya çalışmak için gelmiş. Adliyede evrak müdürüydü.

Annem 22'li, babam 21'liydi. Babam Hukuk Fakültesi mezunuydu, annem Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, edebiyat bölümü mezunuydu. Babam Ticaret Bakanlığı'nda çalışırdı.

Babaannem, Yakup Kadri'nin Manisa'dan akrabası olurmuş. Yirmi yedi yaşında ölmüş. Dedem iki çocukla kalmış. Babaannem Cebeci'deki, sonradan taşınan mezarlıkta gömülüydü.

Halk Sokak'ta annemin üç katlı, Ataç Sokak'ta ise anneannemin iki katlı evi vardı. Ataç'taki evde kiracı vardı. Anneannem bu evi 1964'de daire karşılığı müteahhide verdi.

Annem tek ve nazlı olduğu için bizi anneannem büyüttü. Ona kıyamadığı için kendisi büyütmeye çabaladı. Ama yine de kızını koruyamadı. Ben beş yaşındayken annem septisemiden öldü. Anneannemin üzerimde bir anne kadar emeği vardır. Anneannemi çok severim, aşırı severim.

Annem modern bir kadındı. Bizimkiler, bizlere doğum günü yaparlardı. Bize oturup kalkmasını öğretirlerdi.

İki yıl bale eğitimi aldım. Ulus Sineması'nın altında Madam Margat'un bale okulu vardı, şimdiki Soysal Çarşısı'nın olduğu yerde, Şekerbank tarafında, alt kattaydı. Ayşe Kulin, bu okulu "Adı Aylin" kitabında yazmış. Kadının derslerine Lale Oralıoğlu da gelirdi. Baleyi çok seviyordum. Beni oraya, iki yıl annem götürüp getirdi. Ama ben çok zayıflayınca okuldan aldılar. Yoksa çok başarılıydım. Hastalanacağımdan korktular.

Evimize Ulus ve Hürriyet gazeteleri girerdi.

Çocukluğumda bizim mahallede Yahudiler vardı. Rose Mary, Jack, Ortans adlı arkadaşlarım oldu . Annelerine "madam" denirdi. Karşımızda otururlardı. Sonra gittiler. Nasıl gittiler, bilmiyorum.

Ataç'da Safula diye biz kız arkadaşım vardı. Onlar da yok oldu. Ötekilerden önce gittiler.

İlkokula TED'de (Türk Eğitim Derneği) sınava girerek başladım. Abim de TED'de okuyordu. Ben üçüncü sınıfa kadar gidebildim. Anneannem bizi TED'den aldı. Sanırım annemi yitirdiğimiz için gücü yetmedi. Ağabeyim Can Koleji'ni bitirdi. Ben ortaokulu ve liseyi devlette bitirdim.

Çocukluğum ve gençliğim çok iyi geçti.

Bir keresinde Mürüvvet teyzenin kızı Afiş (Afife) ile anneanneye gittik:

"Sinemaya götür."

"Götürmem."

Mürüvvet teyzeye gittik:

"Götür."

"Götürmem."

Biz de anneanneye, "Mürüvvet götürdü," dedik, Mürüvvet teyzeye de "Anneanne götürdü." Ama sonra foyamız meydana çıktı.

Büyük Sinema'nın giriş katında tilt salonu vardı. Okuldan kaçan tilt oynamaya gidilirdi. Okul müdürü de gelir basardı.

Kızılırmak Sineması önce kiliseydi, sonra Amerikalıların oldu. Bizi bu sinemaya almazlardı. Kırmızı Balon, Beyaz At gibi çok güzel filmler gelmişti. Almadıkları için çok ağlamıştım.

Ortaokulu bitirince "Ben çalışacağım," dedim. Şen Triko vardı, orada çalışmak istedim. Babam çalıştırmadı. Tiyatro istedim, yollamadı. Resmim çok iyiydi. Cumhuriyet Lisesi'nde resim öğretmenimiz olan Osman Akbay ve eşi Sema Akbay resme çok kabiliyetli olduğumu söylerlerdi. Hatta bir yıl onların dışında resim dersimize gelen Melahat Bakır Hoca'dan ikmale kalmıştım. İkmal komisyonunda Osman ve Sema Akbay Hoca'lar çok şaşırdılar ikmale kalmama. Ve ikmalden, yaptığım resimden on alarak geçmiştim. Hocalarım güzel sanatlara gitmemi çok istediler. Babam göndermedi. Üniversitede sanatla uğraşmak istedim, olmadı.

Biz liseye gittiğimiz yıl, lise girişini sınavla yaptılar. Arkadaşlarımızdan Tomris'le ben kazandık, Sema kaybettii. O da Yenişehir Koleji'ne gitti. Ertesi yıl sınav kalktı.

Mahalle arkadaşımız Kerem, Cumhuriyet Lisesi adına, Milliyet'in Liselerarası Şarkı Yarışması'na "J'tandre" adlı şarkıyla girip kazanmıştı.

Halk Sokak'ta milletvekili Özçoban'lar vardı. Bravo Döfün Mağazaları sahiplerinin çocukları, Kamil'le Levent, abimin arkadaşlarıydı.

Ataç Sokak'ta özel hastane vardı. İki katlıydı. Yıkıldı, apartman oldu. Tüm sokak apartman olduk. Bizim sokakta Suna Kan, Demir Bey otururdu. Levent Kırca, Kartal Tibet hep bizim mahallenin insanlarıydı.

Evimizin karşısında bir katlı bir yuva vardı. Onun yerine yapılan apartmanın adını da yuva koydular. Ankara'da ilk yuvaydı sanırım. Onun karşısında Kızılay'ın binaları vardı. Çok düşük ücretlerle kiraya verirlerdi. Bugünkü Ziraat Bankası'nın kreşinin so-

kağıydı. Adakale'deki kreş yapılan bina köşktü ve o zamanlar bu binada Ziraat Bankası'nın genel müdürü otururdu.

Eskiden yazlık yoktu. Yazları ve sömestr tatillerinde İstanbul'a, İzmir'e gezmeye gidilirdi. Biz İstanbul'a giderdik. İstanbul Koşuyolu'nda evimiz vardı. Tramvayla Caddebostan, Fenerbahçe, Süreyyapaşa, Suadiye plajlarına gidilirdi.

Gençliğimde Paul Anka'yı, ortaokuldayken de Beatles'ı, Rolling Stone'u severdim. Engilbert Humperting, Tom Jones, Dario Moreno ve Dalida'yı dinlerdim.

Biz o zamanlar mini etek giyerdik. Ben en kisasını giyerdim, kimse karışmazdı. O zamanlar Ulus'tan Kızılay'a kimse inmezdi. Süslenir, giyinir baleye giderdik.

Elbiselerimin bazılarını kendim çizer, Ermeni bir usta vardı, ona diktirirdim. Kalıp gibi dike çok güzel oturturdu.

Bulvar'da, Selin'in orada, Yaprak Pastanesi vardı. Piknik vardı. Kuğulupark'a giderdik.

Cinnah'ta Pino vardı. Çok güzel martini yaparlardı.

İzzet Öz, Ki Klüp diye bir yer açmıştı. Bize ve belli kişilere anahtar vermişti. Esin Avcı'ı, Ruhi Su'yu ilk orada dinlemiştim. Orası klâs bir yerdi.

Ben Sinematek üyesiydim. Mithatpaşa'da sağ tarafta bir yerdeydi. Orada, Potemkin Zırhlısı'nı izledim. Rusça bilen biri çıktı, anında çeviri yaptı.

İlk fotoğraf makinemi abim aldı. Küçük tuvaleti siyaha boyadık, agrandizör aldık, abim usta ben çırak çektiklerimizi biz basıyorduk. Abim TRT'nin kameramanıydı.

Abim beni ilk kez Şaziyem Çarşısı'nın, pasajın altındaki modern disko olan M Kulübe götürmüştü.

Abim, hayatımda iyi ve çok önemli roller oynamıştır. İlk Küçük Prens'i o almıştır. Sinematek'e ilk o götürmüştür. Beni hep janti yerlere götürürdü. Pino, M Klüp, Ki. İstanbul'da Çatı. Hayatımda

hiçbir lüks karşısında şaşırmadım. Hilton'a sandviç yemeye giderdik. Ağabeyimle çok eğlenirdik

Abim sonra Amerika'ya gitti ve orada vefat etti. Abim öldüğünde, ki ölümle herkesin içinde kırk mum yanar, tek tek söner bir tane kalırmış. Benim hiç sönmeydi, kırk tanesi hâlâ yanıyor.

Nazım, Orhan Veli, Pablo Neruda çok sevdiğim şairlerdi. Nazım'dan hiç unutamadığım dizeler vardır:

"Nazım usulcacık okşar vapuru
yanar elleri."

Bir de;

"Saçları sarı

Kirpikleri mavi"

Çok kitap okurdum. Bir yazarın tüm kitaplarını okurdum. Nobel alanları okurdum. Bilgi Kitapevi'ne çok giderdim. Varlık'ın dergisini ve kitaplarını takip ederdim. Maarif'in çevirileri de güzel olurdu. Doktor Jivago'yu çok erken okudum. Ben hâlâ okumaya

devam ediyorum. Eskiye göre daha çok geziyorum ama, okumayı hiç bırakmadım. Okuyorum.

Bir dönem her filme giderdim. Fransız filmlerini çok severdim. Hatırladıklarım: Cherbook Şemsiyeleri, Dört Yüz Darbe, Üç Balon, Tepedeki Oda, Batı Yakasının Hikayesi. Sanat filmlerini çok seviyordum. Şimdi ise bilim kurguyu ve fantastik filmleri daha çok seviyorum. Yüzüklerin Efendisi, Harry Potter serilerinin tümünü gördüm. Iron Man II'ye gideceğim.

Mado'nun yanında olup şimdi yıkılmakta olan Fransız Kültür Merkezi'nde Topkapı filmini orijinal diliyle izlemiştim. Cadde-deki bütün binalar, Mado'nunki gibi, iki ya da üç katlı köşkler halindeydi.

Ankara Sanat Tiyatrosu vardı. Ama biz tiyatrodan çok baleye giderdik. Eskiden daha çok Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası konserlerine giderdim. Şimdi operaya gidiyorum.

Yeme içme konularında hiçbir şeyden geri kalmadık. Anneannem hep öğretirdi: "Yiyen var, yemeyen var. Kahpe karı kahpe kızını över. Övünmeyin," derdi.

Kızılay binasının kapıcısının kızı Hatice ile birlikte Afiş (Afife) ile ben de sarımsak ekmek yedik. Anneannem ağzımız kokuyor diye kızardı.

Çocukken Goralı vardı. Orayı çok severdim. Goralı Sandviç.

Bizim ev sobalıydı. Mutfaklardaki ocaklarda havagazı vardı ama bazı yiyecekleri sobada pişirmek çok zevkli olurdu. Dedem Priştine'liydi. Kuru incirin içine ceviz koyar, maşa ya da tel ızgarada sobada ısıtırdı, yedik. Yağlı kâğıda sarılı pastırma tel ızgarada, sobada pişirilince çok güzel olurdu. Bu yöntemle pirzola bile yapılırdı.

Evlerde fırın yoktu, karşımızdaki ekmek fırınına kurabiye tepsisini götürürdük pişirsin diye. Evlerimizde ise et, hububat pişerdi. Zeytinyağlı imambayıldılar, börekler, baklavalalar pişerdi. Kuru incir, peynir, bal, tereyağı, makarna, pirinç, güllaç yenirdi.

Komşumuz olan Ankaralı Emine Hanımlar, İzmir'in çekirdeksiz üzümünden reçel yaparlardı. Ben bu reçeli ilk kez orada yedim. Nedense unutmamışım.

Yenişehir Pazarı çok renkliydi. Her şey bulunurdu. Anneanem zeytinyağı bile alırdı pazardan. Yenişehir Pazarı'nın yanında, Dul Avrat Pazarı vardı. Kimse satış olsun diye bağırmaıdı. Herkes sakın sakın alışverişini yapardı.

Ben üniversiteye girdiğimde, 68-69'da, tüm öğrenciler biraz solcuydu. Ben de sempati duyuyordum. Öğrenciler ve gençlik hareketliydi. Çok boykot olurdu. Bilgili, eğitimli bir kuşaktık.

Üniversiteyi bitirdiğimde, Ulus Gazetesi'nde staj yaptım. O sırada 11'lerle röportaj yaptım.

İş hayatıma EGO'da, 75'de başladım. Dört yıl çalıştım. 76'da evlendim. 77'de ilk kızım doğdu. 79'da istifa ettim. İkinci de doğdu. Daha sonra, Deniz Baykal Enerji Bakanı olduğı zaman MTA'ya geçtim. 96'da emekli oldum.

Hatırladığım büyük olay; yılını hatırlamadığım bir büyük sel olmuştu. Çok büyük bir sel felaketi yaşanmıştı. Sağlık Sokak bir dere gibi olmuş akıyordu. Bizim aşağı sokak, Halk Sokak çamur

deryası gibiydi. Her taraf balçık olmuştu. Herkesin zemin ve bodrumu rezil haldeydi. Adını Afiş olarak kısalttığım arkadaşım Afife ile bahçeye inip çamura saplanmış kedileri ve köpekleri kurtarmıştık.

Yine Afiş'le küçüktük. Bizim bahçede bir kedi doğurmaya çalışıyor ama bir türlü doğuramıyordu. Yavru kedinin iki ayağı çıkmış ama bir türlü gelemiyordu. İki ayağından tuttuk, çektik, çıkardık. Meğerse ölüymüş. Anne ölü yavruları doğuramazmış. Anneyi kurtarmış olduk. Bir de bu yaptığımızı unutamam.

Ankara'da en çok özlediğim; güzelce çıkıp dolaşabildiğimiz zamanlar. Çıkıyorduk, güzel bir pastanede oturuyorduk. Açık mekânlar vardı. Gece de bir yere çıkabiliyorduk. Onları özlüyorum. Sanat azaldı sanki. Eskiden felsefe konuşulurdu. Bu şehirde bana kendimi özel hissettirecek pek bir şey kalmadı. Eskiden seçilirdik. Baleye, resme kabiliyeti olan giderdi. Şimdi herkes her yerde.

Elimde olsa karanlık olan bu şehri aydınlatırdım. Her yeri aydınlatırdım. Korkulan bir şehir olmaktan çıkarırdım. Ölü bir şehir olmaktan çıkarırdım. Güvenli bir yer haline getirirdim. Sokakları karanlık ve izbe olmaktan kurtarırdım. Çocuklar, genç kızlar, kadınlar korkmasın isterdim. Özellikle kadınların gece, gündüz güvenle çıkıp, güvenle evlerine dönebileceği bir şehir yapardım burayı. Eskiden bir pastanede sigara içen de olurdu içki içen de, ama kimse kimseyi rahatsız etmezdi. Şimdi Ziya Gökalp Caddesi'nden gece değil, akşam bile geçseniz taksiler duruyor. Yenişehir bitti. Yenişehir bitti. Eski insanlarıyla, Yahudi'leriyle, kaçırıldığı insanlarıyla bitti.

Ankara'da hâlâ en çok bizim burayı, Yenişehir'i, Kızılay'ı seviyorum. Tunalı, Kuşulupark, Çankaya Botanik, GOP'un eski halini özlesem de, bu halini de seviyorum. Aydınlık'ın, eski tek katlı evlerinin olduğu Subayevleri'ni seviyorum.

Ankara'yı severim. Şu anda kendimi emniyette hissetmiyorum, ama yine de severim. Şu göçler olmasa iyi olacak.

Ankara'nın entelektüelliği güzel, diğer şehirlere oranla yozlaşmamış hali ve kitabevleri güzel.

Ankara dondurma gibidir, hem tatlı hem soğuk.

Tekin Yücebalkan

Tiyatro çalışanı/Ihlamur Sokak-Menekşe Sokak

Cebeci Çayırı'na panayır kurulurdu. Cebeci Çayırı'nda çadır tiyatrosu olurdu, cambazhaneler gelirdi. O zamanlar Rıfat Telgezer adlı, ipte yürüyen bir cambaz vardı.

Ankara Hapishanesi'nin ön tarafında Boşnaklar, Arnavutlar yaşırdı. Melek Sineması'ndan hapishaneye giden güzergâhta Dörttyol Aile Çay Bahçesi vardı. Güzel yerlerdi.

Hatip Çayı tertemizdi, buz gibi bir suyu vardı. Şehirde su şebekesi yokken o vardı. Üreğil ve çevresi yemyeşildi, ağaçlık ve meyvelikti. Hatip güzel bir dereydi, çevresindeki meyveler sebildi. Ağaçlarda kalırdı. O dereye balık tutulurdu. Sabahları bülbül sesi olurdu. Bunlar kalsın isterdim.

ELMADAĞ'IN ÜSTÜNDE BİR KARA BULUT RİVAYET EDERLER

Ankara, Araplar doğumluyum. Doğum yılım 1935.

Dedemin adı Osman. Osmanlı Sarayı'na, sedefli takunya yapan bir adam. Babaannem Ayşe. Her ikisi de Filibe Karlıova'danlar.

Babam Bulgaristan Karlıova'da doğuyor, orada evleniyor. Birinci Dünya Savaşı çıkınca, eşini bırakıp gidip Bulgar Ordusu'na katılıyor. Savaş bitince memlekete dönmeyip Edime'ye geliyor. Edime'de saraçlığa başlıyor. At eğerleri, at koşumları yapıyor.

Anne tarafım Edimeli. Muhallebiciler. Birbirlerini orada tanıyıp evleniyorlar.

Annemle babam daha iyi bir gelecek için Ankara'ya geliyorlar. Atatürk onlara da toprak veriyor. Etimesgut'ta. Babam "Toprakla uğraşamam," deyip işe giriyor. MTA'nın ilk elemanlarından biriydi babam.

Beş kardeşiz. Biri vefat etti.

İlkokulu Ulus'taki Atatürk Erkek İlkokulu'nda okudum. O okullardan birini Atatürk, birini Latife Hanım yaptırmış. Latife Hanım'ın yaptırdığına kızlar giderdi.

İlk öğretmeninim Azize Şen'di. Ona Üreğil'den, dünya kadar papatya toplar götürürdüm. Onları kaynatır saçlarını sarartırmış. Sarışındı.

Ailelerimiz, bizim terbiyeli davranmamızı isterdi. Bu nedenle "it" vurgusunu ayıp saydığımın, o çağlarda "itfaiye" değil "etfaiye" dedim.

İlkokula gittiğimiz sınırlar, İkinci Dünya Savaşının göbeğiydi. 42'ler felan. Talebelere öğlenleri Kızılay'dan yemek gelirdi. Tüm gün eğitim yapıyorduk.

Okulumuzun müze-

si bile vardı. İlkokulda olmamıza rağmen "İnsan Vücudu", "Hayvanların İç Organları" gibi dersler aldık.

İlkokulu bitirdikten sonra Riyaset-i Cumhur Armoni Mızıkası vardı, Askeri Mızıkı Astsubay Hazırlama Okulu, Harbiye'nin hemen altındaydı. Babamın askerden üsteğmen tanıdığı vardı, o beni yönlendirdi. Lise muadiliydi. Sınavla oraya girdim. Mezun oldum. Stajımı tamamlamadığım için o mesleği yapmadım.

Ankara Belediyesi Hesap İşlerinde, gündüz sinema kontrol memurluğuna başladım. Kontrol ettiğimiz sinemalar şunlardı:

Cebeci: Cebeci, Melek

Anafartalar: Sus Sümer

Ulus: Park, Yeni

Dışkapı: Nur

Kızılay: Ankara, Büyük, Ulus

Bahçeli: Renk.

Ankara'da kapalı eğlence yeri olarak 50-60 yıllarında buralar vardı.

Bir memur olarak on gün bir sinemada, on gün başka bir sinemada rotasyonlu olarak çalışırdım.

Maliye, belediyeleri desteklemek için her filmin hasılatının ecnebilerden yüzde kırk bir buçukunu, yerlilerden yüzde yirmi beşini belediyelere verirdi. Biz de bu fonu kontrol etmek için sinemalarda duruyorduk.

964'de arkadaşlarım beni CHP Gençlik Kollarına kaydettiler. 68'de belediye seçimlerini Ekrem Barlas aldı. Gelenler benim CHP'li olduğumu bilmelerine rağmen daha üst bir görev teklif ettiler. Teşekkür ettim, kabul etmedim.

O zamanlar sinemalarda filmler Pazartesi değişirdi ve o ilk gösterime insanlar şık giyinip gelirdi. Önemli filmler önce Büyük Sinema'ya gelir, iki üç hafta oynar, sonra diğerlerine giderdi. Avare on, on iki hafta oynadı sinemalarda. Ankara'da Büyük Sinema en iyisiydi. Bin üç yüz, bin beş yüz kapasitesi vardı. Ankaralıları Münir Nurettin Selçuk'u, Bolşoy'u, Enrico Masias'ı orada izlediler.

Abdullah Özgörür'ün, Kurtuluş Tren İstasyonu karşısında, şimdiki Mehmet Akif Sokak olan yerden Cebeci Stadi'na doğru üç bin kişilik, yazlık Buluş Sineması vardı. Bentderesi'nde, yazlık Karşıyaka, Dikimevi'nde, Kalp Merkezi'nin olduğu yerde Yıldız Sineması, eski konservatuvarın karşısındaki yerde de Doğanbahçe bulunurdu. Yazlık semt sinemalarında gençler birbirlerini görebiliyor, birbirlerine hava atabiliyordu. Ucuzdu. Bu nedenle çok ilgi görüyordu.

Tahta sandalyeler ve evden götürülen minderler, içilen gazoz, çitlenen çekirdek yazlık sinemaların vazgeçilmez nesneleriydi.

Belediyede işe başladıktan bir müddet sonra beni sevdikleri için büroda çalıştırmaya başladılar. Artık sinemalara sadece Cumartesi Pazar gidiyordum.

956'da askere gittim. 58'de terhis oldum.

Döndüğümde beni yine belediyeye aldılar. Beş lira olan yevmiyemi altı liraya çıkmış olarak işe başlattılar.

Eşim, Kazım Rüştü Güven'e ait olan Büyük Sinema ve Gölbaşı Sineması'nın gişesinde çalışıyordu. Görevim sırasında tanıştık ve evlendik. Türkocağı o zamanlar nikah salonuydu, orada evlendik.

O yıllarda gişelerin çoğunda bayanlar çalışırdı. Onlardan biri de Tuna ablamızdı. Tuna abla bir gün "AST açılıyor, gişe memuru arıyorlar," dedi. Eşim o sıralar çalışmıyordu. Eşimi altı aylığına denemek için AST'a aldılar. Eşim orada yıllarca çalıştı ve 1979 yılında AST'ın ilk emeklisi oldu.

AST'ın oyuncularından Ayton Sert ve Muammer Tümen askerden arkadaşlarımdı. Biz askerdayken Ayton Sert, Beşiktaş'ta tiyatro dersi alıyordu. Onlar benden önce terhis olmuşlardı. Askerlik bitip de Ankara'ya döndüğümde, bir gün Muammer Tümen geldi; "Ankara'da tiyatro açtık, gel," dedi. "Ayton oyuncu, ben de müdürüm," dedi. Muammer Tümen'in söylediği tiyatro, AST idi.

Hanımın şansından mıdır nedir ? İlk oyunda seyirci sayısı dört, oyuncu sayısı beş. Godot'yu Beklerken oyunu oynanacak. Asaf Çiyiltepe, oyunun başında seyircilere dönüp, "Bizi yuhalamayın, biz sizden çoğuz, biz sizi döveriz," demişti. Sonra hep kapalı gişe oynadılar. Bizim hanımın ayağı uğurlu geldi.

Eşim AST'ta çalışırken, akşamları işten çıkınca, Cumartesi Pazar günleri ve bayramlarda ona yardıma gidiyordum.

Asaf Çiyiltepe tiyatronun kurucusu ve genel yönetmendi. Hem otoriter, hem disiplinliydi. Giriş kapısında "Geç Kalanlar Birinci Perdeyi Göremez" yazısı vardı.

AST'ın şansı, Genco Erkal'ın yedek subaylığını Ankara'da yapması olmuştu. O zaman yedek subaylar öğretmen olabiliyordu. O da öğretmen oldu. AST'ta devam etti. Sahneye koyduğu Bir Delinin Hatıra Defteri ile hem kendisi, hem tiyatro büyük başarı sağladı.

66-67 döneminde Asaf Çiyiltepe, 72. Koşuş'u sahneye koydu. O oyun, AST'ın dönüm noktası oldu. Tiyatro, yaratmak istediğı kimliğini oluşturdu ve topluma da kabul ettirdi. Bu oyun çok ödöl aldı.

Aynı yılda, 1967'de yapılan turne sırasında, Asaf Çiğıltepe, Gaziantep yolunda kötü bir kaza geçirdi. Üvey annesi Esenboğa'da görevliydi. Askeri uçak kaldırıldı. Ama olmadı. Asaf Çiğıltepe yaşamını yitirdi.

AST'ın hâlâ bir starı yok, çünkü AST bir takım oyunu, star diye bir sivrılme yok. Baştan böyle kurdular öyle de gidiyor.

Asaf Çiğıltepe'den sonra Güner Sümer genel yönetmen oldu. Yönetmenliği sırasında Durand Bulvarı'nı sahneye koydu. Fransa'dan oyunun yazarını bile getirdiler. Oyunda tam otuz iki oyuncu vardı; Güner Sümer, Rana Cabbar, Erkan Yücel. Misafir oyuncu olarak Fikret Hakan da bu oyunda oynadı.

Güner Sümer'den sonra genel sanat yönetmeni Rutkay Aziz oldu.

Ankara'ya turneye gelen tiyatro topluluklarının çoğı AST'a gelirdi. Ali Poyrazoğlu, Gülriz Sururi, Dostlar Tiyatrosu, Nisa Serezli

- Tolga Aşkıner, Gönül Ülkü - Gazanfer Özcan, Nejat Uygur, Levent Kırca - Oya Başar turneye gelmiş tiyatro topluluklarıdır. Biz İstanbul'a turneye gittiğimizde onlar da Ankara'ya turneye gelir, böylece güzel dostluklar oluştururduk.

70'li yıllarda Levent Kırca'nın çocuk tiyatrosu vardı. AST'ta oynardı. Annesi öğretmendi. Kırca sonra İstanbul'a gitti.

80'li yılların ortasıydı, Levent Kırca bir gün bizim Esat'taki eve gelmiş, Şili Caddesi'ne giderken Çankaya Sineması vardı, eşime, orada, Kadıncıklar oyununu oynayacaklarını söylemiş. Oyun başladı, yedi sekiz gün zarar üzerine zarar. Neredeyse kapatıp gidecekti. Benim sezgim biraz yüksektir. Ona "Süreyi uzat," dedim, uzattı. Çünkü seyirci ancak duymuştu ve ayağı yeni alışmıştı. Oyunu uzatınca Levent Kırca zararını çıkardı.

83'de bir oyunumuz vardı: Yaz Misafirleri. İzmir, Hatay Amerikan Koleji'nin bahçesinde bin kişilik bir amfi tiyatro vardı, orada oynayacağız. Oyun saat 21:30'da başlıyor. Gündüz hiç gelen olmadı. "Eyvah," dedik. Akşam oldu saat dokuz civarında, şortuyla gelip, biletini alan girdi, alan girdi; salonu doldurdular. Orada hep öyle oldu.

Bir sömestr tatilinde, Rutkay Aziz'in sahneye koyduğu Güneyli Bayan oyununu, İstanbul ve başka bazı kentlerde oynayıp Bursa'ya geçtik. Ahmet Vefik'te oynayacağız. Sıkıyönetim zamanı. Emniyete ve belediyeye başvurduk. Belediyeden tarife aldık. Emniyetten de haber bekliyoruz.

Oyunun başlayacağı akşam beni emniyete çağırdılar. Seksen sayfalık tekstin, ilk otuz dokuz sayfasına kadar bakmışlar, "Şu cümleyi ayıkla. Bu cümleyi ayıkla," diye not düşmüşler. Mümkün değil. Yapacak bir şey yok. Artık biletleri iade edeceğiz. Rutkay Aziz, Işık Yenersu, bir de ben sıkıyönetim paşasına gittik. Paşa Rutkay'ı tanıdı. Bizi tiyatroya geri gönderdi. Bir saat sonra, "Oynayın," diye aradı da öyle oynayabildik.

12 Mart dönemi idi. Hitler Rejiminin Korku ve Sefaleti'ni hazırlıyor. Oyunculardan Erkan Yücel provaya gelmedi. Merak ettik, bir gece bekçimiz var, onu gönderdik. Haber getirdi ki gözaltına alınmış. Erkan Yücel, Savaş Yurttaş, Erol Demiröz, Şener Kökkaya, müdürümüz Okan Öner sıkıyönetim döneminde birer ay yattılar. AST çok badire atlattı.

AST ilk kurulduğunda buralarda hep aileler otururdu. Biz geldiğimizde sokağın başındaki Amerikan Pazarı açılmamıştı daha. Danıştay binası yapılmamıştı. Orası parktı. İzmir Caddesi'nde Barikan Otel vardı. Otelden akşam saat beş altı civarında hafif bir piyano sesi sokağa yayılırdı. Sokaktan geçenler sessiz olur ve bu melodiyi dinlerdi.

AST'ın binasının yanında yine ailelerin oturduğu bir apartman vardı. O apartman yıkıldı, yerine Otel Muazzam açıldı. O bina da yıkıldı, bugünkü Tiryaki İşhanı yapıldı. Bizim bina da yıkılacaktı, ev sahibimiz Füsün Hanım "Bir şartla veririm," demiş. "Alt kat yine tiyatro olacak." O öyle ayak direttiği için binamız yıkılmadı.

Tiyatro seyircisinin yüzde sekseni gençliktir. 70'li yıllarda bir oyun çıktığında ODTÜ beş seans, Ankara Üniversitesi üç seans alırdı. Şimdi üniversiteye adam gönderseniz beş bilet satılmıyor

Bana göre tiyatro, sanat dallarının en iyilerinden. İnsanı anlatıyor. İnsana insanı anlatıyor.

Bir oyunun tutup tutmadığını gişedeki satışla ve alkışla anlarım. Alkışların sesi ta bana kadar, gişeye kadar ulaşır ve ben çok mutlu olurum ki benim de emeğim var diye. Bir de eğer ilk oyunun çıkışında, seyirci fotoğraflara bakıyor ve kimin kimi oynadığını bir kez de fotoğraflardan görmek istiyorsa o oyun tutmuştur derim. Çünkü orayı sadece ben görüyorum ve her gece görüyorum.

Herkesi "İyi akşamlar" diye karşılar, "İyi akşamlar," diye yolcularım. Eski seyircim gelir; vitrine, oyuncu fotoğraflarına bakar. Pantomim gibi yaparız. Başıyla "Nasıl bu bana uygun mu?" diye sorar, ben de onun zevkini bildiğimden, başparmağımı aşağı ya da yukarı çevirerek ona yanıt veririm.

Bazen derim bizimkilere: "Tiyatroyu esas ben yapıyorum. Seyirci sizi ancak sahneye çıktığınızda görüyor. Beni ise bilet alırken, oyunu sorarken, girerken, çıkarken sürekli görüyor."

Bizim kuşağın en çok beğendiği oyuncular Ava Gardner, Ingrid Bergman, Silvana Mangano, Robert Mitchum, Burt Lancaster'di. Ben Rhapsody filminde Elizabeth Taylor ile Victoria Gamsan'ı, Arka Sokak'ta Susan Howard'ı, Kırık Hayat'ta ise Tyrone Power'ı çok beğenmiştim.

Şu anda ben sizinle konuşurken birçok ortak tanıdığımız insan, birçok ortak bildiğimiz yer oluyor. İşte Ankara'da en çok bunu seviyorum. Bir Ankaralı olarak bunu seviyorum. Kimse yabancı değil aslında. Hepimiz birbirimize aşinayız.

Ankara'da özlediklerimin başında hep dere, hep Hatip Çayı aklıma geliyor. O kalsın isterdim. Bando okulunda okurken Yukarı Ayrancı, Gaziosmanpaşa, Etlik, Keçiören, Müslüman ve gayri-

müslim insanların bir arada oturduğu bağlık bahçelik alanlardı. Oralara armut çalmaya giderdik. Onlar kalsın isterdim.

Kayaş, Üreğil, Mamak, Saimekadın, Demirlibahçe Ankara'nın mesire yerleriydi. Hacettepe'de piknik yaparlardı. Ankaralı Cumartesi Pazar günleri Hatip Çayı'na giderdi. Hatip Çayı, Elmadag'dan doğar, Demirlibahçe, Çalışkanlar, Yenidoğan, Dışkapı'dan Akköprü'ye, oradan Atatürk Orman Çiftliği, Porsuk Çayı ve oradan da Sakarya'ya ulaşırdı. O mesire yerleri, o eğlenceler kalsın isterdim.

Ben belediyede çalışırken öğlen paydosunda buharlı treni yakalar; Yenişehir, Kurtuluş, Cebeci, Demirlibahçe, Saimekadın, Gülveren, Mamak, Üreğil, Köstence, Kayaş gider, yemeğimi yer, aynı yolla geri dönerdim.

Cebeci Çayırı'na panayır kurulurdu. Cebeci Çayırı'nda çadır tiyatrosu olurdu, cambazhaneler gelirdi. O zamanlar Rıfat Telgezer adlı, ipte yürüyen bir cambaz vardı.

Ankara Hapishanesi'nin ön tarafında Boşnaklar, Arnavutlar yaşırdı. Melek Sineması'ndan hapishaneye giden güzergâhta Dörtüol Aile Çay Bahçesi vardı. Güzel yerlerdi.

Hatip Çayı tertemizdi, buz gibi bir suyu vardı. Şehirde su şebekesi yokken o vardı. Üreğil ve çevresi yemyeşildi, ağaçlık ve meyvelikti. Hatip güzel bir dereydi, çevresindeki meyveler sebildi. Ağaçlarda kalırdı. O dereye balık tutulurdu. Sabahları bülbül sesi olurdu. Bunlar kalsın isterdim. Hem biz bu güzellikleri yaşayalım, hem gençler görsün.

Hatırladığım en büyük olay; 1957'de sel gelmiş. Bu nedenle Bayındır Barajı'nı kurdular. O zaman ben İstanbul'da askerde, mehter takımındaydım. Sel nedeniyle bize, ailesi Ankara'da olanlara bir ay izin verdiler.

1957 Temmuz. Her yan günlük güneşlikken sadece Elmadag'ın üstünde bir kara bulut rivayet ederler. Adnan Menderes arabasını yollayıp insanlara evlerini boşaltmaları için duyuru yapıyor. Ama

insanlar evleri boşaltıp ellerinden alacakları korkusuyla evlerinden çıkmıyorlar.

Ankara'da en büyük kalabalığı 959'da, Menderes'in uçak kazasından kurtulması ile ilgili kutlama sırasında gördüm. Belediye çalışanları zorunlu katıldılar. Gar'dan, Ulus ve Kızılay'a kadar, kesilen kurbanın haddi hesabı yoktu. Yollar kan gölü oldu.

27 Mayıs'ta uçakların çok aşağıdan geçmesini hatırlıyorum. Öyle aşağıdan geçtiler ki, camlar patlamasın diye "Pencereleri açın" duyurusu yapıldı.

27 Mayıs'tan sonra; halkın büyük çoğunluğunun desteklemek için tanklara çıktığını gördüm. İnsanlar yarı resmi bir şekilde, bir yardım şeklinde alyanslarını verdi. Sonradan dedikodusu çıktı, ama bilemiyoruz. Vermiş olduğu yüzüğü, bir albayın elinde gördüğünü söyleyen çıktı.

Bu alyanslardan binalar yapıldı. Sanırım lojman oldu. O yıllarda belediye otobüslerinde biletcı olur, arkada otururdu. Yolcular oradan biner inerdi. O yıllarda bir biletcının inmek isteyen bir yolcu için şoföre, "Alyans durağında inecek var" diye seslendiği için işten atıldığı anlatılırdı

Gençliğimde Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerini, "Gençliğe Hita-be"yi, "Çanakkale Şehitleri"ni okumayı severdim. "Şalvarı şaltak Osmanlı/Eğeri kaltak Osmanlı/Ekende yok biçende yok/ Yiyende ortak Osmanlı" sözünü severim. Orhan Veli'nin; "Bir elinde cımbız bir elinde ayna/Umurunda mı dünya"sını severim.

Hayyam'dan "Bir elde kadeh bir elde Kur'an /Bir helaldir işimiz bir haram/Şu yarım yamalak dünyada/ Ne tam kafiriz ne tam Müslüman /Sevgiyle yoğrulmamışsa yüreğin /Tekkede manastırda eremezsin/ Bir kez gerçekten sevdin mi dünyada/Cennetin de cehennemin de üstündesin/Geçmiş günü beyhude yere yâd etme/Bir gelmemiş an için de feryat etme/Geçmiş gelecek, masal bunlar hep/Eğlenmene bak ömrünü berbat etme sen/Dünyada ne var kendine dert eyleyecek /Bir gün gelecek ki can bedenden gide-

cek/Zümrüt çayır üstünde sefa sür iki gün/ Zira Senin üstünde de bir gün otlar bitecek” rubaisini çok severim. Sevdiğim şeyleri de gazetelerden böyle keser keser saklarım.

Gençler için; ben çocuklarıma da aynı şeyi yaptım. “Bu sigaradır. Böyle böyle zararları vardır. İçip içmemek sana kalmış,” demek yeterlidir. İlk öğretmenlerin çocuğun annesi babası olması lazım. Çocuklar geliyor tiyatro izlemeye minik minik. Onlara,

“Hoş geldin,” “Güle güle,” diyorum. Gülücük gülücüğü doğurur. Sabırlı olmak lazım. Doğru olmak lazım. Doğruyu söylemek lazım. Yalan, önünde sonunda ortaya çıkar. Bu arada insanı kemirir. Hemen söylemek hem insanı rahatlatır, hem de bir daha hata yapmayı engeller.

Otobüslerde yaşı benden küçük bile olsa yer veririm. Bana yer verdiklerinde de sevinirim. “Ektiklerini biçiyorsun,” derim. “Sen zamanında onlara yer verdin, şimdi onlar da sana yer veriyorlar.”

Güler yüz en büyük, en güzel silah. Güler yüz bir hazine. İnsanları hemen yakınlaştırıyor. Saygı, sabır, nezaket ve üşenmemek insani ilişkiler için çok önemli. Mesafeli ve dozunda şaka da insanları yakınlaştırıyor. Gençlere bunları söylemek isterim.

Elimde olsa Ankara’nın tanıdığım zamandaki Ankara olmasını isterdim. Şehrin büyümesine izin vermezdim. 950-55 arası, DP iktidarındaki on yıl, Kızılay Bulvarı her üç dört yılda bir yol yapım çalışması için Muammer Kıraner adlı bir müteahhide verildi. Altyapı doğru dürüst değildi, hâla değil.

Nüfus çoğaldıkça sorun arttı. Bu nüfus artışına eğitimde, sağlıkta aynı paralellikte bir şey yapılmadı, çivi üzerine çivi çakılmadı.

Ünal Tanıl

Ankara Sakini/Yenişehir

Cebeci Sineması'ndan Harp ve Sulh, Ve Allah Kadını Yarattı ile Ulus'tan Alkadraz Kuşçusu Ankaralıların hatıralarından silinmeyen filmlerdir.

Radyoevi karşısında Toptancı Hali vardı, bugünkü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın olduğu yerdeydi. Bugünkü adliyenin olduğu yer siloydu. İstasyonda tekerlekleri lastikli olan faytonlar vardı.

Ulucanlar'ın At Pazarı tarafında nalbantlar olurdu. Boynuzlu denen trolleybüsler vardı. Dışkapı-Kavaklıdere arasında çalışırdı

Hayyam Şarapları Fabrikası bugünkü Ankara Hastanesi hemşire lojmanlarının altındaydı. Daha aşağıda Aktaş'a yakın büyük, taştan tarihi bir ev vardı. Armutçuların evi olarak bilinirdi. Yazlık İpek Sineması da işte onun tam alt yanındaydı.

KIZILAY SAĞLI SOLLU AKASYA AĞAÇLARIYLA DOLUYDU

42 Ankara doğumluyum.

Babam İstanbullu, annem Nevşehirliydi.

Ulucanlar'da cezaevi ile Ankara Hastanesi arasında Şükriye Mahallesi vardır. Çocukluğum ve ilkençliğim bu mahallede geçti.

Ulus İlkokulu, Cebeci Ortaokulu ve Atatürk Lisesini bitirdim. Bizim zamanımızda okullar tam gündü.

Dil Tarih ve Coğrafya'da, Ülkeler Coğrafyası okudum.

Atatürk Lisesinde de çok değerli öğretmenlerimiz vardı. Mesele edebiyat öğretmeni, binlerce talebe yetiştiren Fevziye Abdullah Tansel. Sıfırcı Fevziye de derlerdi. İngilizce öğretmeni, Hayri Baba namıyla maruf Hayrettin Sağlamtunç; edebiyat öğretmeni Enise Koçtürk. İclal Hanım çok güzel bir kadındı. Fıstık Aliye vardı. Sinek Necati vardı. Hatta rahmetli annem bir veli toplantısına gidip geldikten sonra, "Bu insana niye Sinek Necati demişler, Beyefendi Necati desinler," demişti.

Felsefe, sosyoloji ve mantığa ilk kadın milletvekillerinden Türkan Baştuğ gelirdi. Bize gösterdiği yazıya göre, esas soyadı Başbuğ'muş. Bir gemi seyahatinde Atatürk Tülay Hanım'a, "Başbuğ benim, senin adın Baştuğ olsun," demiş. Bunun üzerine hocamız soyadını değiştirmiş, bize nüfus kâğıdının düzeltilmiş halini göster-

rirdi. Hocamızın o zamandan önemsemediğimiz, sonradan kulaklara küpe olacak bir nasihati vardı. Bize derdi ki: "Çocuklar; evlilik bir araba çakılın içinde bir mücevheri bulmaktır." Biz o zaman evliliği daha başka gördüğümüz için pek önemsemezdik. Ama yıllar sonra bu lafın ne kadar doğru ve gerçekçi olduğunu gördüm.

Bizim zamanımızda bir kızın elini tutmak hazineydi. Bir kız bize gülümsediğinde sevgilimizmiş gibi mutlu olurduk. Aşklar platonikti.

Lisemizin olduğu yerde, Yenişehir denilen bir mahalle vardı. Burada profesörler, tiyatro sanatçıları, yani elit tabaka otururdu. Semih Seren, Cüneyt Gökçer, Yaşar Özel, Asaf Çiğiltepe, sonradan ünlü olan, sınıf arkadaşım Alev Sezer. Okuldayken ona aktör derdik zaten.

İlk üniversite sınavına 1962'de girdik. Daha öncesinde üniversiteye girişte sınav yoktu.

Hocalarımızdan Prof. Talip Yücel, Prof. Reşat İzberak, Prof. Cevat Rüştü Gürsoy, Prof. Danyal Bediş, Prof. Cemal Alagöl, Doç. Dr. Oğuz Erol vardı. Dekan olan Prof. Yaşar Önen'in babası, annemin kız kardeşiyle evliydi.

Fakülteden mezun olduğum yıl askere gittim. Yedek subaylığı tankçı olarak yaptım. Askere 68 Martında gittim, 70 Martında teğmen olarak döndüm.

Askerden gelince de hemen işe başladım. 1 Nisan 70'de SSK Ankara Şubesi'nde Fiş Memurluğu diye kıymetli bir memurluk vardı, oraya başladım. İşyerim Dışkapı'daydı.

Bu işyerinde 72'de raportör oldum; 73 şef yardımcısı, 75'de de şef oldum..

83 yılında genel müdürlüğe uzman olarak tayin oldum. 85'de şube müdürü, 93'te de daire başkanı oldum. 97 yılında otuz yıla yakın çalıştığım SSK'dan emekli oldum.

Üç çocuğum var.

Eski Ankara’da, Yenişehir diye adlandırdığımız Kızılay’a, kravatsız çıkmazdık. Akşam memurlar işten çıkınca Orduevi ile Gökdelen arasında turlar olurdu. Birbirimizin isimlerini bilmezdik, ama “Filanca sima bugün neden yok? ” diye düşünürdük. Herkes mutlaka birbiriyle selamlaşırdı.

O tarihte Kızılay sağlı sollu akasya ağaçlarıyla doluydu. Akşam olunca binlerce serçe kuşu akasya ağaçlarının üzerine konardı. Yuvaları oraydı. Kimse de kolay kolay altından geçemezdi. Çünkü geçenin üstü başı kalmazdı.

Bulvar üzerinde şimdiki Amed Tatlıcısı’nın olduğu yerde, SSK’ya ait eski bir bina vardı. Altında Piknik vardı. Reşat ve Vahit Beylere aitti. Böyle bir lokanta Ankara’ya kolay kolay gelmez. Bir şiş isterdiniz beş dakikada gelir, damağınızda erirdi.

Biraz yukarıda Sakarya Caddesi’ne dönerken, Domuz Kasabı vardı. O zamanlar buzdolabı falan olmadığı için kesili domuzlar vitrinde çengelde asılı olurdu. Kesim yeri de İskitlerdi.

Trakya adlı bir meze dükkânı vardı. Sahibi Rum’du. Lakerda, Rus salatası, çiroz satardı. Öyle bir dükkân da bir daha kolay kolay gelmez.

Bugünkü SSK İhtiyarlık binasının olduğu köşeden biraz yukarıda, Kareli isminde, meyhane-birahane arası bir mekân vardı. Kareli denmesinin sebebi, bütün duvarlarının eski çamaşır sepetleri gibi hasırla kaplanmış olmasındandı. Oraya giden müşteriler her bir karesine bir anısını yazardı. Yazılanlar arasında, “Bugün geldik, şununla içtik,” “Hava bugün çok soğuk,” gibi ifadelere rastlanırdı.

Buralarda en önemlisi, Yenişehir semtine ismini veren Kızılay Binası vardı. Kızılay Binası devrinin mimari özelliklerine sahip, taşınmaz bir kültür varlığı olmasına karşın yıkıldı. Halen görüldüğü gibi yerine şekilsiz bir bina konduruldu. Yıllardır metruk olarak durmakta.

O dönem toplum da farklıydı, gençlik de. O dönemin gençleri daha saygılı ve sevgi doluydu sanki. Tüketen değil üreten bir toplumdur.

Gençlikte çalışırdık. Ben lisedeyken yazları bir dönemde Karayollarında, yollara trafik işareti levhaları dikerek üç ay çalıştım. Fakültedeyken bugün Karanfil Sokak diye bilinen sokakta, 57 numarada, Sanayi Nakliyat AŞ'de iki sene sekiz ay görev yaptım. Yedek subaylıktan önce de defalarca Çalışkanlar İlkokulu'nda vekil öğretmenlik yaptım.

Gençliğimden beri Divan edebiyatını severim. Türk sanat müziğini severdim. O dönemler en çok okuduklarım Aziz Nesin,

Mina Urgan ve Hıfzı Topuz'du.

Bizim zamanımızda paso on kuruş, abonman yedi buçuk kuruştı. Bazen Atatürk Lisesi'nden Şükriye Mahallesi'ndeki evime yürüyerek giderdim.

Atatürk Lisesi karşıındaki köfteci den yarım ekmek arası on köfteyi, yirmi beş kuruşa alırdık.

Sokaklarda askılarda yoğurt, dondurma satarlardı. Askılardan bir yanda don-

durma, bir yanda külah olurdu. Tırtıklı, ortası delik parayla alırdık. Yirmi beş kuruşlar, yüz kuruşlar gümüştü.

Bugünkü Tavukçu Lokantası 82'nin Kasımında bugünkü yerine taşındı. Bundan önceki yeri Sakarya Caddesi'nde küçük ve sobalı bir mekândı. Hatta gerektiğinde sobaya kömürü biz müşteriler atardık.

Kızılay'daki Büyük Sinema, Necatibey'deki Ankara Sineması, eski konservatuvarın karşısındaki Cebeci Sineması, Melek Sineması, Ulus Sineması gibi sinemalar revaçtaydı.

Yazlık sinemalardan Ulucanlar'da Sakarya ve İpek vardı. Cebeci'de Buluş. Bu sinema Hacer Buluş'larındı, havuzlu ve nargileliydi. Kurtuluş Erzurum Mahallesi'nde Çiçek vardı, ben orada İsmail Dümbüllü'yü izledim.

O zamanlar televizyon olmadığı için halk sinema ve tiyatroyu tercih ederdi. Çok iyi de bir izleyici kitlesi vardı. Bazıları hiçbir filmi, hiçbir oyunu kaçırmazdı. Hatta Ulus Sineması'na Alkadraz Kuşçusu geldi, üç buçuk saat süren bir filmi, bilet almak için yüz metre kuyruk oluştu. Avare filminde etraf yıkıldı. "Avare mu" diye şarkısı vardı. Bu şarkı o dönem Ankara'da küçük büyük herkesin ağzındaydı.

Cebeci Sineması'ndan Harp ve Sulh , Ve Allah Kadını Yarattı İle Ulus'tan Alkadraz Kuşçusu. Ankaralıların hatıralarından silinmeyen filmlerdir.

Radyoevi karşısında Toptancı Hali vardı, bugünkü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın olduğu yerdeydi. Bugünkü adliyenin olduğu yer siloydu. İstasyonda tekerlekleri lastikli olan faytonlar vardı.

Ulucanlar'ın At Pazarı tarafında nalbantlar olurdu. Boynuzlu denen trolleybüsler vardı. Dışkapı-Kavaklıdere arasında çalışırdı.

Ankara Hastanesi'nin temelini atıldığı yer mezarlıktı. Bu hastanenin inşaatını Almanlar yaptı. Ankara Hastanesi alttan ısıtmalı tek hastanedir.

Cebeci Dört Yol'da Aile Çay Bahçesi vardı. Zeki Müren dışında tüm o dönemin iyi sanatçıları; Hamiyet, Safiye, Müzeyyen,

Karaböcek'ler, Emel'ler hep orada sahneye çıkmıştır. Öyle bir bahçe Ankara'ya bir daha gelmez. Giriş ücreti çay içersen seksen kuruş, dondurma yersen yüz kuruştı. Esenpark Gazinosu vardı.

Hayyam Şarapları Fabrikası bugünkü Ankara Hastanesi hemşire lojmanlarının altındaydı. Daha aşağıda, Aktaş'a yakın büyük, taştan tarihi bir ev vardı. Armutçuların evi olarak bilinirdi. Yazlık İpek Sineması da işte onun tam alt yanındaydı.

Kızılay'da Devlet Tiyatrolarına ait Yeni Sahne vardı. Daha geçenlerde o güzelim tiyatronun bulunduğu binayı yıkıp yerine yenisini kondurdular. Yeni Sahne'de Yıldırım Önal'ın oynadığı Foto Finiş" adlı bir oyun vardı. Nasıl bir oyundu, anlatamam. Seyreden hiç kimsenin o oyunu unutabildiğini sanmıyorum.

Bugün İhlamur Sokak'ta olan AST var. Şimdilerde dizilerde seyrettiğimiz, aklımıza gelen birçok oyuncu AST'ın rahle-i tedrisatından geçmiştir. Altan Erkeli, kadim dostum. Cezmi Baskın, Levent Ülgen, Günseli İdiz, Rana Cabbar, Vahide Gördüm, Fulya Koçak böyle yetenekli oyuncular. AST'tan Bir Ceza Avukatının Anıları, Akrep, İnadına İnsan, İnadına Yaşamak unutamadığım oyunlardır.

Tiyatroya yönelik amatör bir ilgi ve tiyatrocu dostlar beni bu sanat dalına hep yakın tuttu. Şimdi şehrin merkezi olan Kızılay'da sadece AST ve Ekin Tiyatrosu kaldı.

Ankara'da unutulmayan çok olay var. Bir tanesi 1957 yılıydı. Elmadağ Kayaş istikametinden gelen ve bugün üstü kanalla örtülü olan Hatip Çayı'ndan büyük bir sel geldi. Buzdolapları, arabalar, un çuvalları selin üzerinde kibrit kutusu gibi yüzüyordu. İki kişilik kocaman karyoları yataklarıyla birlikte suda giderken gördüm.. Korkunç bir seldi. Çayın öbür tarafına kimse geçemedi. Eski Asri Mezarlığın karşısı olan Demirlibahçe'de, insanlar evlerinin çatılarına çıkarak selden kurtulmaya çalıştılar. Demirlibahçe çukurda bir mahalleydi. O mahallede Türk sanat müziğinin sazende duayenlerinden Ali Erköse ve kardeşi Barbaros Erköse otururlardı.

Onların evin ikinci katına kadar su yükselmşti. Gençlik Parkı'ndan kayıklar getirildi de insanlar çatılardan kayıklarla kurtarıldı. Devrin Cumhurbaşkanı Celal Bayar Ankara Hastanesi'nin, yani bizim mahallenin oralara geldi ve olayı yerinde izledi.

Çok ölü olmasının nedeni şuydu: zamanın Başbakanı Adnan Menderes birçok yeri istimlak ettirerek yıktırdığı için halk, emniyet güçleri tarafından "Sel geliyor" diye uyarılmasına rağmen, bu uyarıya inanmadı. İnsanlar evlerinin işyerlerinin yıkılacağı korkusuyla evlerinden ve dükkânlarından çıkmadığı için can ve mal kaybı çok oldu.

Bir başka olay da; Ulus'ta bugün Hacı Bayram'a giden meydanımsı yolda, iki yabancı uçak havada çarpıştı. Sağ kurtulan olmadığı gibi açıkta icra-i faaliyet gösteren boyacı, simitçi, işportacı gibi çok kişi de öldü. Ben uçağın düştüğünü ve düştüğü yeri görmedim, ama o zamanlar yakınında oturduğum Ankara Hastanesi'ne getirilişini gördüm. Ölülerin, giysileriyle, üst üste kamyonlara konmuş bir halde hastanenin morguna getirilişine şahit oldum. Ceset parçaları çuvallarla taşınıp getirildi. Getirilenlerin arasında resmi elbiseli yabancılar da vardı.

Yine bir gün, Ankara Hastanesi ikinci kapısı karşısında kahvede otururken, Yassıada Mahkemesi tutuklularından, o zamanlar Kayseri Cezaevi'nde yatan eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, eskort eşliğinde hastaneye getirildi. Tâli kapı kapalı olduğundan ana kapıya yöneldiler. Sonradan basından okuduğumuz; kırmızı mürekkep içtiği iddiasıydı. Kanama teşhisiyle getirilmiş.

27 Mayıs İhtilali'nde Ankara'nın tümünde büyük bir coşku vardı. Her yerde bayram havası esiyordu.

En çok özlediğim 50'li 60'lı yılların Ankara'sı. Daha ziyade saygı ve sevgiyi özlüyorum. Ankara o zamanlar çok derli toplu bir kentti. Bugünkü Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın olduğu bina Gülhane Hastanesi'ydi. Ankara orada biterdi. Şimdi Ankara orada başlıyor.

En sevdiğim yemek yaprak dolmasıydı. Annem öyle, küçük küçük sarardı. Çok güzel olurdu. Tel dolap vardı o zamanlar. Til Dolap derlerdi. Ankara yerlileri bu yaprak sarmayı sık sık yapar, bu dolaplarda saklarlardı. Türkülerden de "Hüdayda" vardır.

Ankara'da en çok eski Yenişehir'i severim. Doğup büyüdüğüm semti, Cebeci'yi severim. Ulus'taki heykelleri çok beğenirim. Anlamı da vardır. Samsun ve İzmir'de at şahlanmış olarak ifade edilmiştir. Ankara'da ise olgun, zafer kazanmış bir atmosferdedir.

Alt geçitler, üstgeçitler Ankara'yı yaşanmaz hale getirdi. Ankara'da meydan bırakmadılar. Hiç meydan kalmadı. Kızılay, Tandoğan, Dışkapı Lozan Meydanları artık neredeyse dar bir sokak gibi. Ankara'yı daralttılar. Ankara'ya göç çok fazla. Nereyse Ankara'nın yerlisi parmakla gösterilir hale geldi.

Trilyoner olsam yine Ankara'da yaşarım. Ben bir Ankara aşığıyım. Hani şehre girerken bir levha görünür. Nüfusu şu, rakımı

bu diye. O Ankara levhasını gördüm mü, kendimi evimde, yatağımıdaymışım gibi rahat hissederim.

Ankara'ya hayranlığımın ayrıca, kentin Atatürk'e Dikmen sırtlarında kucak açılmasıyla da ilintilidir. İstiklal Savaşı bu kentten yürütüldü. İlk Meclis Binasını gördüğümde tüylerim diken diken olur. İlkokul sıralarında oturmuşlar. Odun sobası kullanmışlar. O zamanın bakanlar kurulu odası, Atatürk'ün makam odası bugünkü bir bakan veya bürokrat odası genişliğinde. Tavanda gaz lambaları. İşte İstiklal Savaşı'nı Türkiye bu küçücük yerde yaptı.

Yusuf Yıldırım (Halo Dayı)

Sendikacı/DİSK Emekli-Sen/Ankara

Zamanın birinde DİSK'in gazetesine bir yazı yazmışım. Uğur Cankoçak da gazetenin genel müdürüydü. 75-76 yıllarıydı. İkimiz de Ankara Adliyesi'nde 145-146'dan, komünizm propagandasından yargılanıyoruz. Mahkemeye annem de gelmiş. Çok yaşlı ve Osmanlı bir kadın. Adı Aslı'ydı. Savcı sekiz buçuk yıl istiyor. Annem bunu duyunca, "Deh deh, kar yağdı yazilere, çöl kaldı kirli tazilere, bunlar da benim oğluma ceza verecekler?" Hakim, "Sus kadın!" diye bağırdı. Ben anneme yakardım konuşma diye.

İstanbul'da beni Magirus fabrikasına soktular. Orada bir grev oldu. Magirus grevi çok meşhurdur. Radyolarda reklamları olurdu:

"Ne geçti?"

"Magirus geçti."

Biz de ekliyorduk:

"Nereden geçti?"

"İşçinin sırtından."

BİR ÖMÜR İŞÇİ BİR ÖMÜR SENDİKACI BİRAZ DA ŞAİR

1937 Ardahan, Göle doğumluyum.

1950 yılına kadar orada yaşadım. Çocukluğum Göle’de geçti.

52’de Ankara’ya çalışmaya geldim. Ankara’da yakınlarımız vardı, o nedenle buraya geldik. Yenidoğan’a yerleştik.

Geldiğim dönemde, Yenimahalle yolundaki Akköprü kömür deposuydu. Tren gelir, kömür vagonunu Akköprü’nün oraya boşaltıp giderdi. İşte o civarda simit sattım.

55’e kadar Ankara’da kaldım.

6-7 Eylül’de daha Ankara’daydım. “İstanbul’da Rumların, Ermenilerin dükkânlarını dağıttık,” diye bağırانlar oldu. Hiç hatırımdan çıkmaz, o tarihte İstanbul Emniyet Amirliği’nde şube müdürü olup sonra CHP genel sekreteri olan Orhan Eyüboğlu, mahkemede, göstericileri dağıtmaya uğraşan görevlilerin, emniyet umum müdürü emriyle nasıl geri çekildiğini anlatmıştı.

55’in sonlarına doğru tekrar köye döndüm.

57’de evlendim.

1957’de asker oldum. İlkın Giresun’a gönderdiler. Sonra onbaşı kursu için Yozgat’a gittim. Dağıtımda Ankara’ya düştüm. Merkez Cezaevi jandarma onbaşı, yani erbaş oldum.

Ankara Merkez Cezaevi'nde askerken, gazeteci Metin Toker, meşhur gangster Necdet Elmas, Nebi Elçi gibi tanınmış tutuklular vardı. Onları mahkemeye götürüp getiriyorduk. Necdet Elmas'ı Tekirdağ'a sevke götürürken kaçırdılar. Ama daha sonra yakaladık.

Cezaevi görevindeyken, 60 İhtilâli'nden hemen önce, bizi Ankara Cebeci'deki Hukuk Fakültesi'nin önüne götürdüler. "Hukuk fakültesi duvarlarını kurşunlayın," diye emir verdiler. Ben karşı çıktım. Karşı çıktığım için beni inzibata verdiler. Gözaltına alındım. Fakat Allah'ın işine bak, ihtilâle bir gün kala çıkardılar. Ve Namık Gedik'i de bizim ekip Harp Okulu'na götürdü.

Ben daha sonra uzman çavuş olarak askerde kaldım. Çubuk'a tayinim çıktı, ailemi de alıp gittim. İki üç yıl orada kaldım. Oradan Kırıkkale, Sulakyurt'a tayin oldum. Oraya çok alışamadım. Tokat'a tayinim çıkınca da istifa ettim, gitmedim. Ankara'ya, eski mahallem olan Yenidoğan'a döndüm. Kahvecilik yapmaya başladım. İki yıl kahvecilik yaptım.

63'de işçi hareketine girdim.

O zamanlar sendikaları konfederasyon çatısında toplayan bir tek Türk-İş vardı.

Rüzgârlı Sokak'ta bu konfederasyona bağlı Yapı-İş Sendikası vardı. Orada çalıştım. "Fukara Tahir" (Tahir Öztürk) ile birlikte çalıştık. Çok çok değerli bir arkadaştı. Abdullah Güneri adlı başka bir arkadaşımız vardı. Ekibimiz iyiydi.

Sendikanın eski bir minibüsü vardı. İçinde teksir makinemiz dururdu. Bir de çalışan, daktilo yazan kızımız vardı. Sabah kızımızla daktiloyu alıp erkenden yola düşerdik. İnşaat işçilerinin yanına giderdik. Fukara Tahir onlarla konuşur, bana da not tuttururdu. Ben tuttuğum notları hemen arabaya götürürdüm. Kızımız daktiloya çeker, oradan teksir makinesinde bildirimizi yazar, basardık. Bildiriyi götürüp dağıttığımda, işçiler hem şaşırır, hem de çok sevinirlerdi. Sendika bizi çok iyi tanıyor, sorunlarımızı çok iyi biliyor diye memnun olurlardı. Eskiden işçiyle böyle çalışılır, böyle kucaklaşırdı. Sıkı bir örgütlenme vardı.

O zamanlar 2174 sayılı Sendikalar Yasası bir türlü çıkmıyordu. TİP'li on dört milletvekili ile senatör Fatma Hikmet İşmen, sendikacılardan Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu yasa çıksın diye uğraşıyordu. İnönü Başbakanı, Ecevit çalışma bakanıydı. AP Meclis'te yasanın çıkmasını sürekli engelliyordu. İşçiler temmuz'un 21'inde "yalınayak" yola çıktı. Ulus'tan Kızılay'a yürüdük, Meclise geldik ve etrafını sardık. Ben ön tarafta bulvar yönündeydim. Binanın o tarafında balkon vardır. İnönü, o balkona çıktı, her zamanki gibi kısık bir sesle -hâlâ kulaklarımdadır o ses-"Bir heyet gelsin," dedi. Kemal Türkler, Fukara Tahir, Seyfi Demirsoy ve bir iki kişi daha gitti. Görüşme bitince İnönü tekrar balkona çıktı. "İşçiler karargâhınıza dönün. Yarın 12'de radyolarınızı açın. Sendikalar Yasası çıkacak," dedi. Paşa bunu taahhüt edince bizler de neşeyle dağıldık. Ertesi gün de yasa çıktı. İşçiler bayram ettiler. Sendikalara doluştuk. Birbirimize sarılıp kutladık.

Bu arada Türk-İş partiler üstü bir politika gütmeye başladı. Buna karşı çıkan ve eylemlerde öne geçmekte olan Maden-İş, Gıda-İş, Lastik-İş ve Basın-İş sendikalarını konfederasyondan ihraç etti. 67'nin 12 şubatında bu ihraç edilen sendikaya bağlı olan işçiler en yeni elbiselerini giyerek İstanbul'da, Şafak Sineması'nda toplandılar ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kurmaya karar aldılar. Ertesi gün de gidip resmen başvurularını yaptılar. DİSK böylece kurulmuş oldu.

DİSK'in kurulmasıyla grevler artmaya başladı. Kurulurken beş bin olan üye sayısı, 69'da yetmiş seksen bin oldu. Daha sonra ise yüz-yüz elli bine ulaştı.

68'de, 6. Filo'nun protestosuna katıldık. İşçi eyleminden çok öğrenci eylemiydi. Ama iyi idi.

Ben bu arada ailemi geçindirmek için kömür işletmelerinde işe girmiştim. Dört beş kişi bir araya gelip, sonradan Yeraltı Maden-İş adını alacak olan Maden-İş sendikasını kurduk. İşvereni-

miz devletti, sendika kurduğumuz için bizi işten attı. Bunun üzerine iş aramaya başladım. Sanatoryum Hastanesi'nde demir atölyesi vardı. Orada bekçilik yapmaya başladım. Çalışırken, oradaki sendika olan Türkiye Maden-İş'e üye oldum. Bu kez de toplu sözleşme için bizi işten attılar. 69 yılıydı ve ben yine işsiz kalmıştım.

Yine 69 yılıydı. TİP'ten milletvekili adayı oldum. Zaten aynı partide Ankara il yöneticiliği yapıyordum. O zaman işçilerin oyuyla milletvekilliği adaylığı için liste birincisi olmuşum, ama aydın kardeşlerimiz bizi üçüncü sıraya kaydırdı. Üçüncü sıradan seçilme şansım yoktu. İşçiler bu nedenle Aybar'a kızdılar.

O zaman Lastik-İş başkanı Rıza Kuas ile Gıda -İş başkanı Kemal Nebioğlu, ki ikisi de Türkiye İşçi Partisi kurucusudur, beni parti adına çalışma yapmam için İstanbul'a götürdü. Orada Recep isminde bir arkadaş vardı, üçüncü sıradaydı, ona çalıştım.

Beni ilk kez Rıza Kuas, Taksim'de, işçilerin karşısına kürsüye çıkardı, o konuştu. Tam üç gün bana konuşmayı ezberlettiler. Kürsüye çıktım işçileri, kalabalığı görünce heyecanlandım. Boğazım kurudu. Rıza Kuas bana bardağa su doldurup içirdi. Çıktığım sıra tam bir şey yapamadım. Yanlış bir şey söylemekten çekindim. Bir işçinin, aralarından birinin konuşması işçiler arasında olay oldu. Konuşmayı bitirince "Çok iyi," dediler. Ter içinde kalmıştım. Rıza Kuas ve Mehmet Ali Aybar benden sonra konuştu.

İstanbul'dayken eğitimlere de katıldım. DİSK'de sendikal eğitimler yapılıyordu. Kemal Sülker, Süleyman Üstün hoca bizlere ders veriyordu. Çok hocamız vardı.

İstanbul'da beni Magirus fabrikasına soktular. Orada bir grev oldu. Magirus grevi çok meşhurdur. Radyolarda reklamları olurdu:

"Ne geçti?"

"Magirus geçti."

Biz de ekliyorduk:

"Nereden geçti?"

“İşçinin sırtından.”

69’un sonunda, Gamak Gislaved Fabrikası’nda işçileri işten çıkarmışlardı. Biz de toplu olarak gidip işgal ettik. Biz sendikaya dönünce arkadaşımız Şerif Aygüner fabrikaya girecekti. O giderken onu mezarlıkta jandarma vurdu. Cenazesi büyük oldu. Beyazıt Meydanı’nda bir tane görevli bulamadık. Sendika beni bu konuyu anlatmak için Hukuk Fakültesi’ne konuşma yapmaya yolladı. Öğrenciler bir işçinin konuşma yapmaya gelmesini, onların yanında olmasını değerli buldular. Beni omuzlarında kürsüye götürdüler. Orada bir konuşma yaptım. Deniz’lerle orada tanıştım. Ben onu 6. Filo’yu protesto eyleminde görmüştüm ilk kez, ama o zaman onun Deniz olduğunu bilmiyordum. Beni yolcu ederken öğrendim.

Bu arada iktidarda olan AP, DİSK’in önünü kesmeye çok uğraşıyordu. Konfederasyona baraj getirmek için çalışmalara başlamıştı. Çalışma Bakanı Türk-İş’in Erzurum’daki kongresine katılmış “DİSK’in çanına ot tıkayacağız,” demişti.

15-16 Haziran’a o koşullarda gittik.

15-16 Haziran kendiliğinden gelme değil, siyasi bir hareketti.

1200 temsilci Merter’deki DiSK binasında toplandık. Karar herkesin katılımıyla alındı. Dört koldan yürüyüp Taksim’e çıkacağız. “DİSK’in çanına ot tıkayacağız,” diyenlere teslim olmayacağız. Hazırladıkları yasayla DİSK’i kapatmaya çalışanlara sesimizi duyuracağız. Bu kararı fabrikalarda oyladık da öyle çıktık alanlara.

Bu eylemle Türk-İş yönetiminin Erzurum’da almış olduğu kararı da protesto edeceğiz. Hükümetle işbirliği yaparak DİSK’i durdurmaya çalışmasına karşı koyacağız.

Tutuklanmayalım diye Magirus Fabrikası’ndan beni ve başkanı istifa ettirdiler. Ben Ankara, biri Adana diye illere dağıtılmıştık.

14 Haziranda çıkacaktık, Vali izin vermedi.

15’inde herkes fabrikasından çıktı, yollara döküldü. Helikopterler geri dönelim diye bildiri attı, bildirileri aldık, yırttık. Ben Ba-

kırköy'deydim. İki kola bölündük. Biri Kumkapı'dan, diğeri başka koldan. Beyazıt, Cağaloğlu, Galata Köprüsü'nü geçecek, Karaköy'de buluşup Taksim'e çıkacağız. Ve protestomuzu yapacağız.

Biz Merter Sitesi'nin orada tanklarla karşılaştık. Onları aştık. Topkapı'ya yürüdük. Orada Küçükköy ve Sağmalcılar'dan gelenlerle birleştik. Sayımız on binleri geçti. Bu nedenle Topkapı'daki ve Fındıkzade'deki tanklardan oluşmuş barikatları kolayca aştık. Kocaman bir sel gibiydik. Türk-İş'li işçiler de bizim kadar bu eyleme katılmıştı.

Aksaray'a geldik. Aşağıdan Zeytinburnu'ndan, sahilden gelen arkadaşlarla birleştik. Cağaloğlu'nda tanklar vilayetin önünü kesmişti. Bayan arkadaşlarımız önde, bir katar kadın, bir katar erkek işçi, yürüyorduk. İşçiler yürümeye devam ettiler. Tankların üzerinden atlayıp geçtik. Ateş açıldı. Bir arkadaşımız vuruldu. Ama yürüyüş durmadı. Vilayetin etrafı sarıldı. İçerde Demirel ve Kemal Türkler görüşüyordu. Demirel arka kapıdan, Kumkapı'dan bir tekneyle çıkıp Ankara'ya gitti.

Oradan Sirkeci'ye indik, köprü'nün oraya geldik. Karşıdan karşıya geçilmesin diye Galata Köprüsü'nü açmış, tekneleri açığa çek-tirmişlerdi. Alibeyköy'den gelenler bize Kadıköy'den bağıriyordu, biz de karşıdan onlara sesleniyorduk. O geceyi Sirkeci Rıhtımı'nda geçirdik. Halaylar çektik. Bağırdık.

O gece sıkıyönetim ilan edilmiş.

Protestomuza "Ayaklanma Provası" dediler.

Çatışmalarda üç işçinin hayatını kaybettiğini öğrendik.

Kemal Türkler radyodan "İşyerinize dönün" çağrısı yaptı. Döndük. Yasa geri çekildi.

Sonra çok tutuklanan ve işten atılan çok işçi oldu.

Ben de işsiz kaldım. İstanbul'da iş bulamadım. 71'de Ankara'ya döndüm.

Dönünce, Maden-İş'te çalıştım. Orayı da Türk-İş yönetiminin adamları bastı. Param parça etti. Biz siyah çelenk koymuştuk kapı-

larına. Sonradan Sular İdaresi'ne girdim. Orada Genel-İş'i harekete geçirdik. Oradan da emekli oldum.

Şimdi Emekli-Sen'deyim.

Sendikacılardan Abdullah Baştürk vardı. Cemal Arslan, İsmail Hakkı Önal. Hepsi de önemli sendikacıydı.

Unutamadığım en önemli şey 80 ihtilaliydi. 80 çok önemliydi. Üç oğlum da idamla yargılandı.

Benim için en önemli, en unutamadığım olay, Emniyete sık sık götürülüp getirilmemdir. Hangisini sayayım ki. Sayısını bile unuttum. İstanbul'da Ziverbey'i bile gördüm. Ecevit'in Taksim'e çıkacağı zamandı. 72'de. Ben Taksim'e giderken, Sirkeci'de Emniyetten aldılar. İki silahlı sivil adam beni aldı. Ali Topuz da il başkanıydı. "Başkan bizi götürüyorlar!" diye bağırdım. O kürsüye gitti. Bizi duymadı. Otobüse binince coplarla bize saldırdılar. Sirkeci Emniyette üç gün kaldım. Sonra gözümü bağlayıp dolandırıp dolandırıp bir yere götürdüler. Götürdükleri yerden on iki gün sonra bırakıldığımda, buranın Ziverbey olduğunu öğrendim.

Sendikacılık hayatımda işçilik dönemi de dahil yetmiş seksen kez götürülmüşümdür.

O zamanlardan bir anımı anlatayım. Zamanın birinde DİSK'in gazetesine bir yazı yazmışım. Uğur Cankoçak'da gazetenin genel müdürüydü. 75-76 yıllarıydı. İkimiz de Ankara Adliyesi'nde 145-146'dan, komünizm propagandasından yargılanıyoruz. Mahkemeye annem de gelmiş. Çok yaşlı ve Osmanlı bir kadın. Adı Aslı'ydı. Savcı sekiz buçuk yıl istiyor. Annem bunu duyunca, "Deh deh, kar yağdı yazilere, çöl kaldı kirli tazilere, bunlar da benim oğluma ceza verecekler?" Hakim, "Sus kadın!" diye bağırdı. Ben anneme yakardım, konuşma diye. Vay anneciğim vay.

Emekli oluncaya kadar gözaltına alınıp durdum.

Ankara'da en hoşuma giden eylem Kızılay'da depremde hemen önce olan büyük eylemdir. İşçiler, memurlar dayanışma içinde katılmışlardı. Bayram Meral'i yuhlamışlardı. Ben engel oldum.

80 sonrası grevler falan oldu da, direnişler falan olmadı. Bona-partizm dönemi yaşandı.

Bir de başka bir anımı anlatayım. ODTÜ'nün karşısında Üstünçelik vardı. 70'lerin sonunda orada dört işçi işten atıldı. Bu dört işçiye işe geri aldirmek için direndik. Organizasyonu Uğur Cankocak ile ben yaptım. Direniş sonucu işçiler işe alındılar, ama işyeri, müdürü işten attı. Rahmetli Kemal Türkler, "Atılan işçileri geri aldırmayı gördüm de, müdürü işten attıran eylemi hiç görmemişim," dedi.

En sevdiğimiz şair, Nazım Hikmet'tir.

Sinemayı da tiyatroyu da çok severim. Çok giderdim. İkisinde de serüvenim vardır.

Sulakyurt'ta askerdim. Bir filmde görev aldım. Göksel Arsoy ile Hüseyin Baradan Kızgın Delikanlı adlı bir film çekiyorlardı. Irmakbucağı muhtarı geldi söyledi. Onunla birlikte görev aldık. Jandarma rolü oynadım. O filmi unutmam. Film Ankara'da Yenidoğan'da yazlık Yüksel Sineması'nda seyrettim.

Kavgalı filmleri sevmezdim. Kültürel filmlere çok giderdim. Faşo Ağa filmini çok beğenirdim. Yılmaz Güney'in Ağıt ve Duvar filmlerin de çok beğenmişim. Ben İstanbul'dayken Yılmaz Güney'in babasının Küçükçekmece'de karpuz sergisi vardı. Yılmaz Güney oraya gelir giderdi bazen. Oradan tanıştık. Hasbıhal ederdik.

Halil Ergün'ü tanırım. Konuşmuşluğumuz vardır.

Aykut vardı bizim. Aykut Oray. Çok temiz ve iyi bir insandı.

Ahmet Kaya, Sebahat Akkiraz, Güler Duman ve Mahsun Kırmızıgül'ü dinlerim, severim.

Ali Özgentürk Maden-İş'in kültür sanat danışmanıydı. Tiyatro etkinliklerini o organize ederdi. Ali Özgentürk ile biz, İşçinin Gücü diye bir oyun oynadık. Grevlerde oynanan bir oyundu. Ankara'da Sıhhiye Orduevi'nin orada bir sinema vardı. Orada da oynadık. Ben işçi rolündeydim.

Yemek konusunda diyeceğim bir şey yok. Evde geleneksel yemekler yapılır. Dışarıda da ne bulursak o. Sendikacı adam, işçi adam ne bulursa onu yer.

Ankara'yı düşününce, "Uyan artık uykudan uyan / Uyan esirler dünyası," yani Enternasyonal şarkısı aklıma geliyor.

Ankara sükût bir şehirdir. Bana göre hareket yok. İşçi hareketleri yoğun değil. Fabrikaları yok.

Bir sendikacı için, benim için Ankara ölü bir şehir.

İşçi sınıfı Ankara'da çok değil. Eksikliği çok hissediliyor. Hizmet sektörü var, ama üretim sektörü yok. Gerçek proletarya yok. Proletarya olmasına da izin vermediler.

Ben Magirus'ta çalışırken buji yapma ve takma işini yapıyordum. Bu malzeme bize doksan altı liraya geliyordu. Biz iki arkadaş oturduk, o bujiyi işçiliğiyle, çeliğiyle daha kalitelisini yaptık ve on iki liraya mal ettik. Başımızda Nevres adında bir mühendis vardı. Nevres geldi, baktı çok beğendi, ama ertesi gün geldi, "Yapmayacaksınız. Biz dışardan alıp montaj yapmaya devam edeceğiz," dedi. O zamanlar bir otobüs iki yüz bine mal oluyordu ve sekiz yüz işçi bir günde iki otobüs montajlayıp çıkarıyorduk. Aslında her şeyini biz üretebilirdik. Ama Almanlar, "Motor vermeyiz," diyor, bizi engelliyorlardı. Günlük yevmiyemiz on dört liraydı. En kabada-yı ustanın otuz lira yevmiyesi vardı. Hesaplarsan geri kalanın tümü patrona kalıyordu.

Sendikacı olacak gençler hiçbir şeye bakmadan fabrikalara iş yerlerine yönelsinler. Oralardan sendikacılık yapsınlar. Odalardan değil. Ben yetmiş dört yaşındayım; her gün ümitle bakıyorum hayata.

Rusya'da bir zamanda işçilerin bir toplantısı olmuş, biri kalkmış konuşmuş. İşçiler çok sevinmişler, çok alkışlamışlar, "Bizden yana," demişler. Bu Troçki'ymiş. Daha sonra biri çıkmış konuşmuş. İşçiler çok sevinmişler çok alkışlamışlar. "Bizden biri," de-

mişler. İşte bu Lenin'miş. Aydın kesim Troçki gibi. Bizden yana, ama nereye kadar? Ne kadar? Sendikacı "bizden biri" olmalı.

Biz sendikacılar hem öğretmen olmak istiyoruz, hem öğrenci olmak istiyoruz. Ama bazı aydınlar bizim hep öğrenci olmamızı istiyor. Bize hep bir şey öğretmek istiyorlar. Kendileri hep öğretmen olsun istiyorlar.

Ben şunu bilirim ki hem öğretmen hem öğrenci olacağız. Günde bir kişiyle konuşacağız. Biz bir üniversitede okuyoruz. Bizde mezuniyet yok. Her gün sınıf geçmek var.

Teknoloji her gün geliyor. Sendikacılar her gün kendini yenilemeli. Geliştirmeli. Dünya gittikçe kapitalist sistemin cenderesinde. Bu cendere bir gün ateşlenecek ve patlayacak. Onun için ümitsiz olmamalıyız.

Elimde olsa, Ankara'nın altyapısı yok, onu düzeltirdim. Metroyu tamamlardım. Park yapardım. Sağlıkla ilgili yatırım yapardım. Boydan boya Ankara'yı yeşillendirirdim. İşçi tarihini her bir parka döşerdim.

Bir Dalokay döneminde Ankara, Ankara oldu.

Ben yaşamak için Antalya'yı isterim.

Sihhiye'deki heykeli seviyorum. Ulus'taki heykeli seviyorum. Kızılay'ı seviyorum.

Benim hayatım çok renkli geçti. Meşakkatleri de güzellik saydım. Çünkü ben seçtim.

Numan Akman

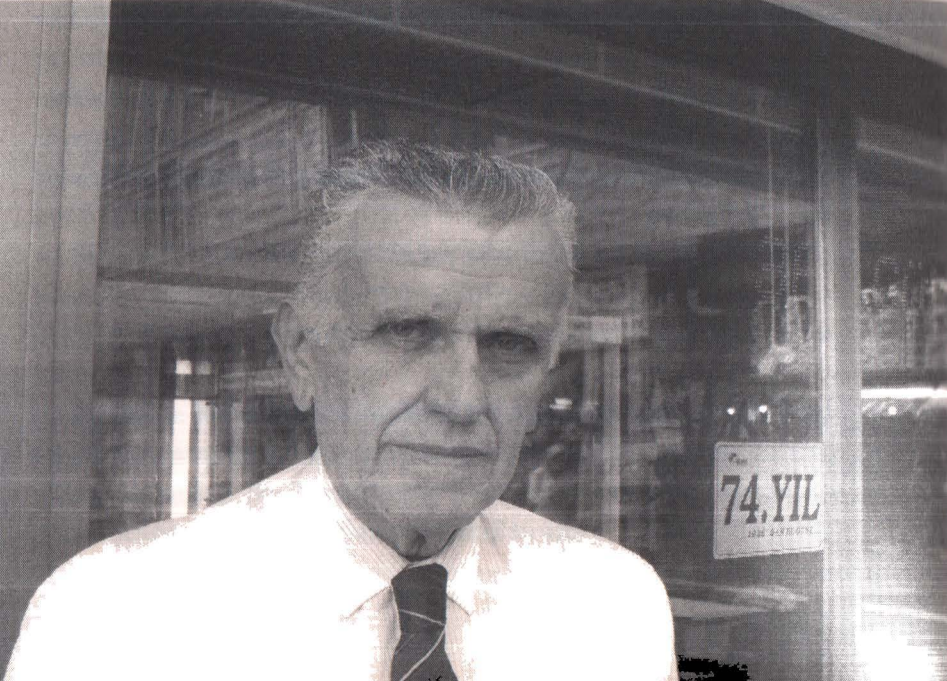
Akman Boza ve Pasta Salonu/Ulus İşhanı

Ailem Rumelili. Kökenimiz Arnavut.

O yıllar, Cumhuriyet'in ilanı, yeni Cumhuriyet'in başkenti seçilmesi sebebiyle Ankara'nın bir cazibe merkezi olmaya başladığı ilk yıllarmış. İki kardeş bu cazibe nedeniyle eşleriyle Ankara'ya taşınmışlar.

Ankara'da ilk, Ulus'a, İsmetpaşa'ya gelmiş yerleşmişler. Çünkü orada daha önce gelen tanınmış Üsküp'lüler varmış. Aynı işi burada da yapmaya devam etmişler. Seyyar olarak boza, şerbet satmışlar. Zamanla, o tanınmış Üsküp'lülerin vasıtasıyla bir çevre edinmişler ve yine Üsküp'lülerin vasıtası ve desteğiyle, Vahap Akman ve Muharrem Akman kardeşler, Akman Boza ve Pasta Salonunu açmışlar.

Babam ve amcam dürüstlükleri ve Arnavut mertlikleri sayesinde çok büyük bir çevre edinmişler.

ULUS'UN ESKİ HALİ YOK. ULUS TENHALAŞTI

1945'de Ankara'da doğdum.

Ailem Rumelili. Kökenimiz Arnavut.

Babam Vahap Akman ve kardeşi Muharrem Akman, Birinci Dünya Savaşı koşullarının Balkan'larda yarattığı karmaşa üzerine, karlarıyla birlikte Üsküp'den kalkıp önce Bursa'ya gelmişler. Bursa'da beş altı yıl kaldıktan sonra Ankara'ya taşınmışlar. Geliş tarihleri 1920'ler.

Vahap ve Muharrem Akman, Üsküp'te seyyar olarak omuzlarında taşıdıkları kaplarda, ibriklerde şerbet satarak ailelerini geçindiren insanlarmış. Seyyar satıcılığı, şerbet ve limonatayı iyi bildiklerinden, Bursa'da da bu işlere devam etmişler. Bursa'da ailelerini limonata, ayran, süt satarak geçindirmişler.

O yıllar, Cumhuriyet'in ilanı, yeni Cumhuriyet'in başkenti seçilmesi sebebiyle Ankara'nın bir cazibe merkezi olmaya başladığı ilk yıllarmış. İki kardeş bu cazibe nedeniyle eşleriyle Ankara'ya taşınmışlar.

Ankara'da ilk, Ulus'a, İsmetpaşa'ya gelmiş yerleşmişler. Çünkü orada daha önce gelen tanıdık Üsküp'lüler varmış. Aynı işi burada da yapmaya devam etmişler. Seyyar olarak boza, şerbet satmışlar. Zamanla, o tanıdık Üsküp'lülerin vasıtasıyla bir çevre edinmişler ve yine Üsküp'lülerin vasıtası ve desteğiyle, Vahap Akman ve

Muharrem Akman kardeşler Akman Boza ve Pasta Salonunu açmışlar.

Babam ve amcam dürüstlükleri ve Arnavut mertlikleri sayesinde çok büyük bir çevre edinmişler. Doktorlardan, hukukçulardan oluşan, menfaate dayalı olmayan, geniş ve güzel bir çevreymiş bu.

O zamanlar, bugün pastanelerde sunulan birçok mamul yokmuş. Örneğin şimdi, "Olmadığı zamanlar var mıydı?" dediğimiz sosisli sandviç yokmuş. Boza başlıca ürünümüzmüş. Şıra, salep, limonata, kazandibi, sütlaç en iddialı oldukları mamullermiş. Hamur işi tatlılarında, baklava ve su böreğinde hemen tannmışlar.

O zamanlar Ulus, Ankara'nın hem ticari, hem sosyal, hem siyasal merkeziymiş. Her şey buradaymış. Meclis, Ankara Palas, Karpiç, opera, tiyatro. Hepsi Ulus'taymış. Kavaklıdere, Çankaya, Yenışehir sonradan olan mahallelermiş.

Keçiören; valilerin, hukukçuların oturduğu bir yermiş. Etlik; bağların bahçeliklerin olduğu bir yermiş, ki biz orada çok uzun bir süre oturduk.

İlk dükkânı 1920'lerde, bugünkü Anafartalar Çarşısı'nın olduğu yerde açmışlar. Binası bugün yok, yıkıldı. Oradan, 1936 yılında, Zincirli Camii karşısında, eski Cihan Sokak'ta dar uzun bir dükkâna taşınmışız. Onun da binası yıkıldı. Oradan, Atatürk Bulvarı'nda, binası yıkılarak bugünkü Ulus İşhanı yapılan bir binaya 1953'de taşınılmış. Oradan 1956'da bugünkü 100. Yıl Çarşısı'nın yerinde bulunan, bu çarşayı inşa etmek için yıkılan Şehir Çarşısı'na gidilmiş. Ve en son, Ulus İşhanı'na, 1960 yılında taşındık. İkinci ve üçüncü kuşak olarak işimize devam ediyoruz.

Şimdi iki mağaza var;

Biri, Ulus İşhanı'nın güzel avlusunda.

Diğeri, Selanik Caddesi'nde, Kızılay'da yer alıyor.

Okul olarak, ben Ulus'ta Bozkurt İlkokulu'nda, Atatürk Ortaokulu'nda ve Yıldırım Beyazıt Lise'sinde okudum.

1962'de daha okul bitmeden, liseden arta kalan zamanlarımda, boş vakitlerimde babamlara yardıma giderdim. Üniversiteyken, ben AİTİA'da (Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi) okudum, devam zorunluluğumuz yoktu, bu nedenle dükkâna daha çok giderdim. 1968 yılında okul bitti, artık dükkâna sürekli gitmeye başlamıştım.

1960 yılında babam enfaktüs geçirip çalışamaz hale gelince, Etlik'teki bağ evimize yerleşti.

1970 yılında babam Vahap Akman'ı kaybettik. Bunun üzerine işler tümüyle bana kaldı.

O zamanlar Ulus fevkalade bir ticaret merkeziydi. Güzel işler yaptık. Çok güzel müşterilerimiz oldu. Devlet Tiyatrosu'ndan, operadan sanatçılar, gerek öğlen gerek akşam, iş çıkışı mutlaka ge-

lirlerdi. Yalın Tolga, Işık Yenersu, Taner Şener sık gelen sanatçılardandı.

İhsan Sabri Çağlayangil de çok sık gelirdi. Babamın anlattığına göre, ikinci dükkâna Celal Bayar çok gelirmiş. Dükkânda sadece ona servis yapılan kristal bir bardak varmış. Şoförü gelir, bozayı alır, o arabada beklermiş. Celal Bayar bazen hanımına da boza götürürmüş.

Kış günlerinde opera olurdu. Operadan 23: 30 civarında çıkan kürklü, papyonlu nezih, asil bir topluluk boza ve salep içmeye gelirdi.

1976 yılında evlendim. 1977'de bir oğlum, Alper Akman, ki kendisi Bilkent işletmeyi bitirdi ve üçüncü kuşak olarak, şimdi Selanik Caddesi'ndeki Akman'ın başındadır 1980'de de bir kızım oldu.

Kızılay'daki şubeyi 1987'de açtık. Kızılay'daki dükkânı açtığımızda herkes Kızılay'daydı. O yıllarda Çayyolu yoktu. İlk on yıl, işler muhteşemdi. Sonra krizler geldi. Küçük esnaf bir daha belini doğrultamadı.

Artık büyük şehirlerde kasap, manav, terzi kalmadı. Giderek küçük esnaf diye bir sektör kalmayacak. Sadece biz değil, dünya değişti. Artık sadece ihracat yapabilenlere şans tanınıyor.

Ulus'un eski hali yok. Ulus tenhalaştı.

60'lardan bu yana Ulus'taki avlu komşularımızın yarısı değişti, yarısı duruyor. En eskilerden İstanbul Eczanesi ve Ali Uzun Şekercisi duruyor. AVM'ler çok insan çekti. 1960-70'li yılların iş potansiyeli kayboldu. Ulus, Kızılay, Kavaklıdere öldü.

60'larda insan ilişkilerinde daha insancıl bir ilişki vardı. Yürekten söylüyorum; küçüğün küçük, büyüğün büyük olduğunu bildiği, büyüğün küçüğe sevgi, küçüğün büyüğe saygı gösterdiği yıldı. Üstüne basa basa söylüyorum: Sevgi ve saygı vardı, ilişkilerin bir ölçüsü vardı.

Bizim zamanımızda bugünkü barlar gibi gece üçlere-dörtlere kadar eğlencenin sürdüğü yerler yoktu. Müzikholler vardı. Ben eğlenmeye gittiğimde, saat on ikide eğlence biterdi. İçkili lokantalarda hafif müzik olurdu. Gar Gazinosu ve Ankara Palas'ın altındaki gece kulübü nezih eğlence mekânlarıydı. Buralara kimse kravatsız alırmazdı.

Gar Gazinosu yurt dışından mutlaka revü, striptiz gibi bir şey getirirdi. Programı çok genişti.

Sinemaya bol bol giderdim. Ankara Sineması'na, Ulus ve Büyük Sinema'ya, Maltepe'deki Gölbaşı ve Bahçeli'deki Renk Sineması'na haftanın beş günü gider, altıncı gün gidecek sinema bulamazdım.

İnsanlar Yaşadıkça filmini Ankara Sineması'nda üç dört kez gidip seyretmişim. Bu filmi ve Burt Lancaster'i unutamam.

Devlet Tiyatrolarına çok giderdim. Cüneyt Gökçer ve Kerim Avşar'ı çok beğenirdim. Cüneyt Gökçer'in Kral Lear, Kral Oidipus oyunları unutulmaz. Yine o dönemden unutulmaz bir oyun da Kiss Me Kate'dir.

Orhan Veli'yi severdim. Hâlâ Orhan Veli aşığıyım. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın hiçbir şiirini kaçırmazdım.

Zeki Müren'i sesiyle, tavrıyla severim. Hafif müzikten Tanju Okan'ı çok beğenir, yürekten severim.

Hatırladığım önemli olaylardan biri şudur. Etlik'te oturuyoruz. On beş yaşındayım. "Sokağa çıkma yasağı var," dediler. O kadar anladık. 60 ihtilâli olmuş. Etlik'in gençleri o gün akşama kadar, bağların bahçelerin içinde vakit geçirdik.

Bir de uçak düştü. Uçağın düştüğü an Ulus'taki dükkânda'ydım. Müthiş bir gürültü oldu. Uçağın benzini sokaklara dökülmüş, insanların bir kısmı bu benzin ateşinde yanmışlar. O civardan gelenler "İnsanlar yanıp yanıp patlıyor," dediler. Çok fenaydı.

Ankara'da o zamanlarda unutamadığım, özlediğim şey, Çubuk Barajı. Bizim zamanımızda başka bir şey de yoktu. Pazarları

bizi oraya götürürlerdi. Oranın bir seti vardı. Setin altında çeşit çeşit çiçekler vardı. Sanki çiçeklerden bir halı serilmiş gibiydi.

Hayvanat Bahçesi çok hoşuma giderdi. İlginç gelirdi oradaki hayvanlar. Gençlik Parkı'nda, havuzda kayıklarla dolaşırdı.

Etlik bağlarını da çok severdim. Bizim evimiz ve bağımız vardı. Bağlar şimdiki Gülhane'den başlardı. O zamanlar orası ilk otobüs durağıydı, adı Bağlarbaşı'ydı. Ulaşım sadece belediye otobüsü ile sağlanırdı. Bir sabah, bir öğlen, bir akşam olmak üzere toplam üç seferde olurdu ulaşım. Otobüs kaçtı mı bir sonraki seferi beklemek mecburiyeti vardı. Çünkü dolmuş ve taksi yoktu. Otobüsün şoförü ve biletcisi orada oturan herkesi tanır, şoför herkesin ineceği durağı bilir, herkes birbiriyle selamlaşır, konuşurdu.

Etlik'te evler tek veya iki katlıydı. İlk kat altmış santim kalınlığında taş duvarlarla, üst kat normal tuğla ile inşa edilmişti. Yazları evlerin içinin sıcaklığı yirmi iki dereceden yukarıya çıkmazdı. En az bir ya da iki dönüm bağların içinde yer alan bu müstakil evler çok sağlıklıydı. En yakın komşunuzla en az beş yüz metre mesafe olurdu. Ama herkes birbirini tanır, birbirini bilirdi. Ölüm ve hastalıkta yardımlaşırlardı. Bağlarda üzümüyle birlikte tüm meyve ağaçları mevcuttu. Sert yapısıyla kışlık Ankara armudunu sonbaharda toplar, hevenk yapar asarlardı. Erik, kayısı ve dut olurdu.

İnsanlar yaşadıkları yeri sever. Ben Ankara'yı severim ve bunu her ortamda da söylerim. İstanbul'da evleri arabaları verseler gitmem. O karmaşa o kozmopolit yapı beni rahatsız eder. Ankara daha yumuşak başlı, daha mülayim insanların olduğu bir yer.

Semtlerini bile ayrı ayrı seviyorum. Şimdi Dikmen Vadisi'ni çok beğeniyorum. Hanımla oraya aşığız. Avrupa'yı, Amerika'yı gördüm. Dikmen Vadisi gibi bir yeri görmedim. Gece ayrı, gündüz ayrı güzel.

Ankara Kalesi'ni de çok severim. Çengel Han içindeki Divan Restaurant'ı da çok severim. Orada yemeğin yanında bir kadeh şa-

rap ile kendimi huzur içinde ve dolu dolu hissediyorum. Hayat için derin bir anlam hissediyorum.

Ankara'nın etli pilavlı Ankara tavasını severim. Bir de dönerini.

Şu an Ankara'nın pek bir şeyini değiştirmem. Güvenli bir kent. Sosyal yaşamından memnunum. Trafik lambalarına gece riayet edilmemesine müdahale edilmesi lazım.

Babam bana, "Ortaklık yapma," demişti. "Kendi kendine ne yaparsan yap, ortaklık yapma," demişti. Onun nasihatini dinledim. Ben de gençlere azimli olmalarını, o yola baş koymalarını, zorluktan, uykusuzluktan, çalışmaktan korkmamalarını öneririm. Herkese güven vermeyi, namuslu ve şerefli olduklarını her pozisyonda ispat etmeyi bilmeliler. Piyasayı çok takip etmeliler, müşteri nelere ilgi gösteriyor, neler talep ediyor, bunları iyi takip etmeliler ve en önemlisi işin başında olmalılar.

İşin başında olmamayı hayal bile etmiyorum. Sabah beş buçukta Kızılay mağazasına giderim, sonra Ulus'taki dükkâna gelirim. Akşam saat dokuzda eve giderim. Pazar günlerini aileme ayırırım. Ama öğlene doğru yine işe gelirim.

İşin başında durarak hayatı kaçırdığımı hiç düşünmüyorum. Aksine, yıllar geçtikçe iş, sizin için hayatın kendisi oluyor. Sabah işe geldiğinizde komşularla bir iki muhabbet, bir iki sohbet bana hareketli, hoş bir yaşam gibi geliyor.

Sık sık çok eski müşterilerimiz gelir ve Akman'ı, sahibi olarak beni burada buldukları için, çok mutlu olurlar. Bu bile başlı başına çok güzel bir duygudur.

Alper Akman

Akman Boza ve Pasta Salonu/Selanik Caddesi

Mülkiyeliler'in bu taraftaki yüzünde, şimdi kafe olan yüzünde bir eczane, bir tuhafiye, bir de büfe vardı. O dükkânların sahipleri bizim komşularımızdı ve komşuluk ilişkileri çok iyiydi. Mülkiyeliler o tarafı kafe yapmak için o dükkânları boşalttı ve, kimse bilmez, önce babama geldiler. Babam kabul etmedi. İki nedenle kabul etmedi. Birincisi, "Onlar benim komşum. Komşuma yapılmış bir şeyden ben yarar sağlayamam." ikincisi, "Ağlayarak gittiler. Ben ağlayan insanın üzerinden iş kura-mam," dedi.

Yetmiş yılı geçkindir ki, biz, Akman'ız. Yüz yıl gidebiliriz de, gitmeyebiliriz de. Ama isterim ki insanlar arkamızdan, "Anka-ra'da bir Akman vardı," desinler.

ESKİ MÜŞTERİNİN GÖZÜNDE ESKİ KALMAK

Ben Ankara'yı bir açıdan farklı görüyorum. İstanbul'a sık sık giden biri olarak, İstanbul insanı ile Ankara insanı arasında bir önemli fark görüyorum. İstanbul insanı değerlerine sahip çıkıyor. Ankara insanı değerlerine sahip çıkmıyor. Bir Ayhan Mağazası'nın, bir Tavukçu Lokantası'nın değerini bilmiyoruz. İstanbul'da Karaköy Börekçisi'ne, Sarıyer Börekçisi'ne, İnci Pastanesi'ne gitmek için insanlar vakit ayırıp, özellikle gidiyorlar. İnci'nin dekoru değişmez, bardakları, sandalyeleri değişmez. Kimse "Neden bunlar eski?" demez. Aksine o eşyaların değerini bilir.

İlk geldiğimde Kızılay, Ankara'nın en güzel semtiydi. İş ve insan olarak çok iyiydi. Vakko vardı. Herkes Vakko'nun önünde buluşurdu. Vakko'ya gelen çoğunlukla bizde bir salep içmeden, Kızılay'dan gitmezdi.

En iyi doktorlar, avukatlar, dişçiler bu sokaktaydı. Şimdi sadece Flamingo, büyük beden bayan giyim firması Gürel ve Fırat Color kaldı. Gürel de yakın zamanda gitti.

Biz buradaki dükkânı açtığımızda, Mülkiyeliler'in bu taraftaki yüzünde, şimdi kafe olan yüzünde bir eczane, bir tuhafiye, bir de büfe vardı. O dükkânların sahipleri bizim komşularımızdı ve komşuluk ilişkileri çok iyiydi. Mülkiyeliler o tarafı kafe yapmak için o dükkânları boşalttı ve, kimse bilmez, önce babama geldiler.

Babam kabul etmedi. İki nedenle kabul etmedi. Birincisi, "Onlar benim komşum. Komşuma yapılmış bir şeyden ben yarar sağlamam." İkincisi, "Ağlayarak gittiler. Ben ağlayan insanın üzerinden iş kuramam," dedi.

Evlendiğimde hem müşterim hem komşum olan birçok insan düğününe geldi. Babam, Ulus'ta bizim avludaki dükkânın tüm komşuların düğününe gitmiştir. Ulus'taki komşuluk daha iyidir. Burada bir gün açıp ertesi gün kapatıyorlar. Komşuluk yapmaya zaman olmuyor.

Babam her bayramda çikolatasını komşum kazansın diye Ali Uzun'dan alır. Oradaki esnaf Ankaralı. Ankaralı olmasa da Ankaralı olmuş. Burada Ankaralı değil. Ankaralılığı bilmiyorlar.

Selanik Sokağı butik bir sokaktı. Önceleri pastane olarak bir Flamingo, bir biz vardık. Her çeşit işten bir örnek vardı. Ona göre müşteri geliyordu. Ayakkabıcı, kuaför, eczane birer tane vardı, ama hepsi kaliteliydi. Şimdi sadece yemeye içmeye döndü. Yüksel, Karanfil, Konur da böyle oldu. Bu kadar yiyecek satışının yapılması kalitesinin yanına kalitesiz olanı da getirdi. Bu da sonuçta sokağın kalitesini düşürdü. Vakko, gidip alış verişi yapmasanız bile Kızılay için bir değerdi.

Bugün yeraltı treni çok sayıda insanı Kızılay'a taşıyor. Metro'nun Kızılay'a getirdikleri ile götürdükleri konusunda tereddütlerim var.

Ankara'nın hâlâ iki merkezi var. Avrupa şehirlerinin bir merkezi vardır ve orası bellidir. Şehrin merkezi, şehrin kurulduğu yerdir. Bahçelievler mevsimliklidir. AVM'ler ise şehirden uzakta. Ulus ve Kızılay hâlâ merkez özelliğini korumaktadır.

Ben de bir ara, bir AVM'de şubemiz olsun istedim. Babamla konuştuk ve vazgeçtik. Şimdi gitmediğime çok memnunum. Gitsem maddi olarak çok iyi olabilirdi. Ama şunu tercih ediyorum: "Eski müşterinin gözünde eski kalmak."

Yetmiş yılı geçkindir ki, biz, Akman'ız. Yüz yıl gidebiliriz de, gitmeyebiliriz de. Ama isterim ki insanlar arkamızdan, "Ankara'da bir Akman vardı," desinler.

Bugün yeni dükkân açan bir insanın, o dükkânın ne olacağı, kaç yıl yaşayacağı konusunda bir garantisi yoktur. Ama ben, dedem ve babamın yıllarca yaşattığı bir ismin, tüm iyi özellikleri ile yaşamasını ticari başarı kadar önemsiyorum. Klasik olmayı önemsiyorum.

Ortaokulda, yaz tatillerimin hepsinde Ulus'taki dükkânda çıraklık yaptım. Limon soydum, patates soydum; çilek, vişne ayıkladım. Mutfaktan yukarıya, dükkâna çıkmam yasaktı. Personel yemeğinden başka yemek yemem yasaktı. İşte bu çıraklığım, benim için bir kazanç oldu. Bir yere gittiğimde, o müessesede neler olup bittiğini anlamama neden oldu. Eski ve aile işletmesi olmanın kazancı bu. Bu tamamen işyerinizin ne kadar uzun yaşayacağını belirliyor.

O çıraklık döneminden öğrendiğim çok önemli başka bir şey de şudur: O zamanki insanların yapısı ile şimdiki insanların yapısı farklı. Ben ne öğrendimse o zamanki ustalardan öğrendim. Öyle bir dengede davranırlardı ki. Hem sevecen ve sıcak, hem sert, davranışlar, hem de patron çocuğu olduğumun bilinciyle aradaki mesafeyi çok iyi ayarlarlardı.

Öyle işlerine bağlı ve kalite arayan insanlardı ki, o zamanlar çocuk aklımla şöyle düşünürdüm: "Herhalde bu ustalar için mad-diyat ikinci planda."

Bir zamanların Ankara'sının hikâyesi; öncesinde Ulus'un, Hisar'ın, Anafartalar Caddesi'nin, Samanpazarı'nın, Dörtiyol ve Cebeci'nin sonrasında Sıhhiye'nin, Yenışehir'in, Kızılay'ın en sonunda da Yenimahalle'nin Kavaklıdere'nin ve Cinnah'ın hikâyesi...

Palabıyığın Meyhanesi, Arnavudun Lokantası, Kürdün Meyhanesi, Acemin Bahçesi, Madamın Yeri gibi isimler bugün kimlere tanındık geliyor?

Hamiyet'in, Samanpazarı Esenpark'da mikrofonu bırakıp şarkıya asılmasını ve Sıhhiye'deki insanların nasıl bir duygu yoğunluğu içinde durup bu sese kulak kesilmesini hayal edebiliyor muyuz?

O zamanlar Ankara; akasyalar ve sinemalar demek. Küçük bir bölgeye kaç sinema sığar?

Yıldırım Beyazıt Meydanı'nda Emek, Atlas ve Nur; Çalışkanlar'ın Samsun Asfaltı'na bakan yönünde Sefa; Aydınlıkevler'de Cici ve Doğan; Kavacık Subayevleri'ndeki Çamlık'ta Erdem; Dışkapı'da Yaman; Yenidoğan'da Zafer ve Yüksel sinemaları yer alıyor. Bu sinemalarda ayrıca konserler de düzenleniyor.

Hatay Sokak çok güzel bir sokak. Mimar Kemal İlkokulu'ndan başlayıp Selanik Caddesi'nin köşesinde biten bu kısacık sokaktan, Türk edebiyatı ve sanatına damgasını vuracak kaç sanatçı çıkabilir?

Ankara'nın hikâyesi bu...

İçinde; çevresinde piknik yapılan, balık tutulan, kıyılarında kuş seslerinin dinmediği o güzel derelerin yer aldığı bir güzel şehrin hikâyesi...

dipnot yayınları
Selanik Caddesi 82/32 Kızılay - Ankara
Tel: (0 312) 419 29 32 Faks: (0 312) 419 25 32
dipnotkitabevi@yahoo.com

ISBN: 978-605-4412-17-4

9 786054 412174